

Norske stiftelsers verdibidrag

Utarbeidet på oppdrag for Lotteri- og stiftelsestilsynet

Om Oslo Economics

Oslo Economics utreder problemstillinger og gir råd til myndigheter, organisasjoner og bedrifter. Vi forstår problemstillingene som oppstår i skjæringspunktet mellom marked og politikk.

Vi er et samfunnsfaglig analyse- og rådgivningsmiljø med erfarne konsulenter med bakgrunn fra offentlig forvaltning og ulike forsknings- og analysemiljøer. Oslo Economics har i dag rundt 70 medarbeidere, hvorav mer enn 15 med doktorgrad. Vi tilbyr innsikt basert på fagkompetanse, sektorerfaring og et nettverk av samarbeidspartnere.

Analyser av samfunnsøkonomisk verdibidrag

Oslo Economics tilbyr samfunnsøkonomiske analyser for departementer, direktorater, helseforetak og andre virksomheter. Vi har kompetanse på samfunnsøkonomiske analyser i henhold til Finansdepartementets rundskriv og veiledere.

Vi har bred erfaring med å beregne prissatte effekter, og estimere ikke-prissatte virkninger kvalitativt, når det ikke er mulig å finne en markedsverdi på virkningen. Våre analyser og erfaring har gitt oss god kunnskap på å beregne verdibidrag til forskjellige tiltak, tjenester og bedrifter.

Norske stiftelsers verdibidrag /OE-rapport 2023-11

© Oslo Economics, 24. februar 2023

Kontaktperson:

Magne Krogstad Asphjell / Partner

mka@osloeconomics.no, Tel. +47 938 03 677

Foto/illustrasjon: iStock.com

Innhold

Sammendrag	4
Summary in English	7
1. Om oppdraget	10
1.1 Bakgrunn	10
1.2 Oppdraget	10
1.3 Leseveiledning	10
2. Norske stiftelser	12
2.1 Stiftelse som organisasjonsform	12
2.2 Stiftelser i Norge	12
2.3 Nærmere om selskap som eies av stiftelser	14
2.4 Studier om stiftelsers verdibidrag	15
3. Verdibidrag fra norske stiftelser	17
3.1 Hva er verdiskaping?	17
3.2 Ordinært bruttoprodukt	18
3.3 Ekstraordinært bruttoprodukt	18
3.4 Ringvirkninger	19
4. Ordinært bruttoprodukt i norske stiftelser	20
4.1 Overskudd	20
4.2 Lønn	21
4.3 Skatt	22
4.4 Ordinært bruttoprodukt i selskap som eies av stiftelser	24
5. Ekstraordinært bruttoprodukt i norske stiftelser	27
5.1 Verdi av frivillig innsats i stiftelsene	27
5.2 Alternativ avkastning	30
6. Samlet verdiskaping i norske stiftelser	33
6.1 Samlet verdiskaping	33
6.2 Samlet verdibidrag fordelt på ulike sektorer	34
6.3 Verdiskaping fra selskap som eies av stiftelser	37
7. Ringvirkninger: Beregnet verdi av frivillige årsverk utenfor stiftelsene	38
8. Ringvirkninger i utvalgte stiftelser	39
8.1 Stiftelsen Norsk Folkemuseum	39
8.2 Sparebankstiftelsen DNB	41
8.3 Stiftelsen Domkirkeboligene	43
8.4 Stiftelsen BUA (Barn-Unge-Aktivitet)	44
8.5 Stiftelsen DAM	46
8.6 Stine Sofies Stiftelse	49
8.7 Stiftelsen Fontenehuset Oslo Sentrum	51
9. Referanser	53

Sammendrag

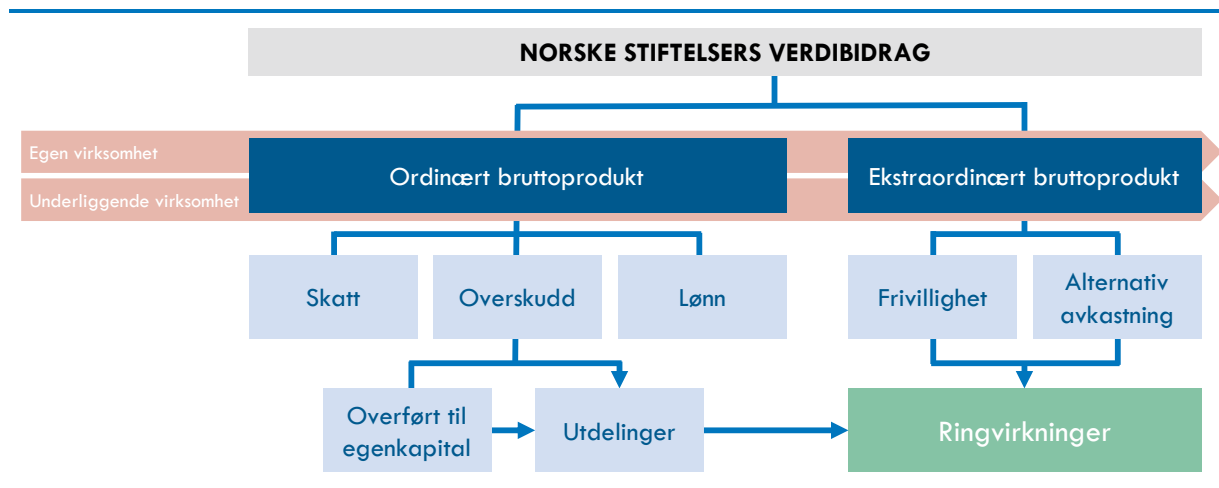
I dag finnes det omtrent 6 300 stiftelser i Norge. En stiftelse er en organisasjonsform som kjennetegnes ved at de er opprettet som selvstendige og selveiende rettssubjekter som skal realisere et vedtektsbestemt formål. Stiftelser kan drives på kommersiell eller ideell basis, og benyttes ofte når det er ønskelig for å arbeide for langsiktige mål. Aktiviteter og virksomhet som utføres i stiftelser kan variere fra store næringsdrivende stiftelser med mange ansatte, til mindre legater som deler ut årlige beløp. Stiftelsers verdiskaping finner sted gjennom aktivitetene og tjenestene de tilbyr for å realisere formålet sitt. Stiftelser skiller seg imidlertid fra de vanligste selskapsformene ved at det ofte kan være ikke-kommersielle formål som står i sentrum for stiftelsens aktiviteter. Dette medfører at det skapes vesentlige økonomiske verdier som ikke er mulig å identifisere ved analyse av stiftelsenes regnskap alene.

Verdiskaping fra norske stiftelser

En virksomhets verdiskaping er verdien som tilføres varer og tjenester gjennom virksomhetens aktivitet. Enkelt sagt er dette summen av inntekter fratrukket virksomhetens varekostnader. Denne summen skal dekke lønn til de ansatte, skatt til myndighetene og utbytte til eierne. Disse tre delene er det som til sammen utgjør virksomhetens bruttoprodukt, og er et mål på virksomhetens bidrag til samlet verdiskaping.

Denne definisjonen på verdiskaping kan vi bruke som utgangspunkt for å si noe om hvilke verdier stiftelser bidrar med i samfunnet. Det er imidlertid ikke alle stiftelser som selger varer og tjenester i et åpent marked. For eksempel tilbyr mange stiftelser varer og tjenester gratis eller til sterkt reduserte priser. Dette innebærer en måleutfordring når verdibidraget av stiftelsenes virksomhet skal beregnes fordi det kan foregå vesentlig verdiskaping som ikke er mulig å identifisere direkte i stiftelsenes regnskap. Vi har derfor delt opp stiftelsers verdibidrag i to komponenter, ordinært bruttoprodukt og ekstraordinært bruttoprodukt. Dette er illustrert i Figur 1.

Figur 1: Norske stiftelsers verdibidrag

Illustrasjon: Oslo Economics

Stiftelsenes ordinære bruttoprodukt kan identifiseres i stiftelsenes regnskap, og sammenfaller med de tre komponentene av verdiskaping nevnt ovenfor. Ettersom stiftelser ikke har noen eiere, deler de heller ikke ut utbytte. Overskudd vil derfor enten deles ut til stiftelsens formål, eller blir overført til stiftelsens egenkapital for å bidra til å oppfylle stiftelsens formål på et senere tidspunkt, for eksempel gjennom aktiviteter eller utdelinger.

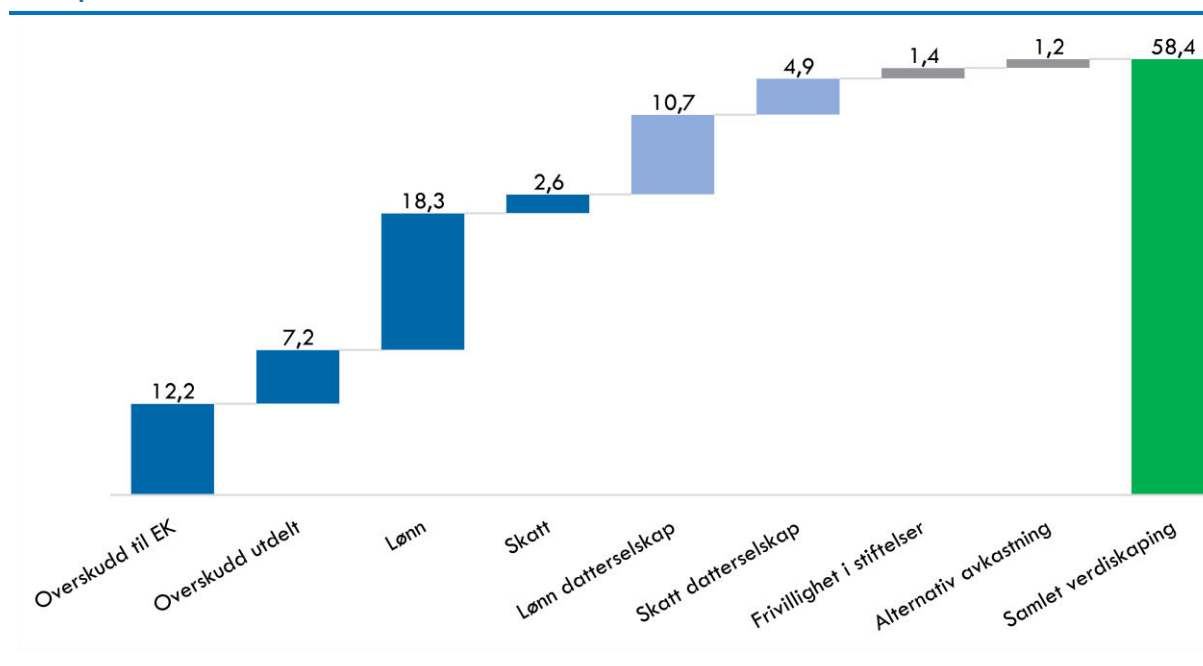
Ekstraordinært bruttoprodukt betegner komponenter som ikke inngår i stiftelsenes regnskapsposter. Disse må beregnes gjennom analyse av verdien av frivillighet i stiftelsene og verdien av avkastning som kunne ha blitt realisert med en alternativ anvendelse av stiftelsenes kapital (alternativ avkastning).

I denne rapporten ser vi også nærmere på hvordan ringvirkninger fra stiftelsenes virksomhet henger sammen med verdiskaping utenfor stiftelsene. Både utdelinger og andre aktiviteter i stiftelsene kan for eksempel bidra til å stimulere til mer frivillighet utenfor stiftelsenes virksomhet. Denne type virkninger er ikke en del av stiftelsenes verdiskaping, men kan belyses ved å beregne andelen av frivillighet i Norge som kan knyttes til stiftelsers utbetalinger.

Samlet verdiskaping i norske stiftelser

Samlet årlig verdiskaping i norske stiftelser og selskap som eies av stiftelser utgjør rundt 58,4 milliarder kroner. Dette fordeler seg på 40,3 milliarder kroner i ordinært bruttoprodukt i stiftelsene, 15,5 milliarder kroner i ordinært bruttoprodukt i selskap som eies av stiftelser og 2,6 milliarder kroner i ekstraordinært bruttoprodukt knyttet til formålsrealisering. I Figur 2 oppsummerer vi det samlede verdibidraget til norske stiftelser.

Figur 2: Samlet årlig verdiskaping målt ved ordinært og ekstraordinært bruttoprodukt i norske stiftelser og selskap som eies av stiftelser

Beregninger ved Oslo Economics. Tall i milliarder 2021-kroner. Mørkeblå søyler indikerer verdiskaping fra ordinært bruttoprodukt i stiftelsene, lyseblå søyler indikerer verdiskaping fra ordinært bruttoprodukt i selskap som eies av stiftelser, grå søyler indikerer beregnet verdiskaping fra ekstraordinært bruttoprodukt, grønn søyle oppsummerer samlet verdiskaping fra stiftelser. I figuren har vi lagt til grunn verdier for 2021 på alle variabler, unntatt for overskudd til egenkapital (EK), der vi har lagt til grunn snittet for de siste tre årene.

58,4 milliarder kroner er et betydelig bidrag til norsk verdiskaping. Dette tilsvarer 1,4 prosent av Norges BNP i 2021 (Statistisk sentralbyrå, 2022a) og er like mye som bevilget til høyere utdanning og forskning i Statsbudsjettet 2023 (Stortinget, 2023).

Den samlede verdien av sysselsetting i stiftelser og selskap som eies av stiftelser er 29 milliarder kroner. Dette er den største komponenten i stiftelsenes samlede verdiskaping (rundt 50 prosent). Gitt en medianlønn på 537 500 kroner i privat sektor i 2021, tilsvarer lønninger på 29 milliarder kroner rundt 53 800 årsverk. Stiftelser bidrar dermed i snitt til å sysselsette nesten 2 prosent av Norges samlede arbeidsstyrke. Videre finner vi at samlet verdiskaping fra frivillighet i stiftelsene utgjør 1,4 milliarder kroner, fordelt på 2 250 frivillige årsverk årlig.

Samlet verdiskaping knyttet til overskudd i stiftelser, utgjør i overkant av 19 milliarder kroner. Dette tilsvarer den nest største komponenten i det totale verdibidraget til stiftelser, og utgjør rundt 33 prosent av samlet verdiskaping. Deler av overskuddet blir overført til stiftelsens egenkapital for å bidra til å oppfylle stiftelsens formål på et senere tidspunkt, for eksempel gjennom aktiviteter eller utdelinger, mens resten deles ut til ulike formål. I snitt har rundt 35 prosent av det samlede overskuddet i norske stiftelser gått til utdelinger de siste tre årene.

Ringvirkninger

I tillegg til direkte verdiskaping, har stiftelser potensial for å skape positive ringvirkninger for samfunnet, i form av at de søker å realisere samfunnsnyttige formål. For å si noe om samlede ringvirkninger fra stiftelsers aktivitet,

ser vi nærmere på verdien av frivillig arbeid som delvis skjer som følge av utdelinger og engasjement fra stiftelsene. Vi finner, at den samlede frivilligheten som kan knyttes til utdelinger fra norske stiftelser utgjør i underkant av 4 500 frivillige årsverk. Målt i lønnskostnadsekvivalenter, tilsvarer dette 2,5 milliarder kroner i verdiskaping.

Videre, ettersom stiftelser kan ha svært varierende formål, har vi gjennomført casestudier av et utvalg ulike typer stiftelser, basert på intervju med representanter fra stiftelsene og gjennomgang av årsrapporter og annen dokumentasjon fra stiftelsene. Formålet med case-studiene er å belyse eksempler på ringvirkninger som oppstår som følge av stiftelsers aktivitet og arbeid. Stiftelsene som er inkludert i case-studien er valgt ut for å reflektere hvordan stiftelser kan ha forskjellige formål og dermed skape forskjellige ringvirkninger. Stiftelsene som tilbyr aktiviteter eller produkter skaper ringvirkninger i samfunnet gjennom tjenestene de tilbyr, mens utdelingsstiftelser skaper ringvirkninger gjennom at de finansierer aktiviteter, tjenester eller prosjekter som har verdi.

Enkelte av ringvirkningene går igjen hos flere stiftelser. Særlig er det mange stiftelser som bidrar til økt aktivitet blant befolkningen og bedre folkehelse. Dette har både høy verdi for de individene det gjelder, som får bedre livskvalitet og kan delta i samfunnet i større grad. Videre er økt bærekraft en viktig ringvirkning for flere stiftelser, for eksempel gjennom tilrettelegging for sirkulærøkonomiske ordninger. Stiftelser som tilbyr rabatterte eller gratis aktiviteter og tjenester kan også bidra til å redusere økonomiske forskjeller, og forhindre at husholdninger med lavere sosioøkonomisk bakgrunn opplever utenforskap. Dette kan også spare det offentlige for ressurser, enten direkte i form av at stiftelsen i praksis tilbyr en tjeneste på vegne av det offentlige, eller indirekte ved at reduserte forskjeller bidrar til å lette på behovet for offentlige velferdsmidler.

Summary in English

There are around 6 300 foundations in Norway. A foundation is a self-owned legal entity with the objective of realizing a set of statues. Foundations can be run on a commercial or non-profit basis and are typically utilized in work towards long-term goals. Activities and operations in foundations can vary from large commercial foundations with a large number of employees, to smaller legacies who give out yearly grants. The value creation of foundations occurs through the activities and services they offer to realize their purpose. Foundations differ however from other regular organizational forms by often centring on non-commercial purposes. This implies that considerable economic values are created, which are not possible to identify by solely looking at the foundation's accounting.

Value creation from Norwegian foundations

A company's value creation is the value that is added to its goods and services through the company's activity. Simply put, it is the sum of its income subtracted the cost of goods. This sum should cover the wages of the employees, taxes and dividends to the owners. The sum of these three parts constitutes the gross product of the company and is a measure for the business' contribution to total value creation.

We will use this definition of value creation as a starting point to assess what values foundations contribute to society. However, not all foundations sell goods and services in an open market. For instance, many foundations offer goods and services at no cost or at heavily reduced prices. This complicates the calculation of a foundation's value contribution as there may be considerable value creation which is not represented in the foundation's accounting. For this reason, we have divided foundations' value contribution into two components – ordinary gross product and extraordinary gross product. This is illustrated in Figure 1.

Figure 1: The value contribution of Norwegian firms

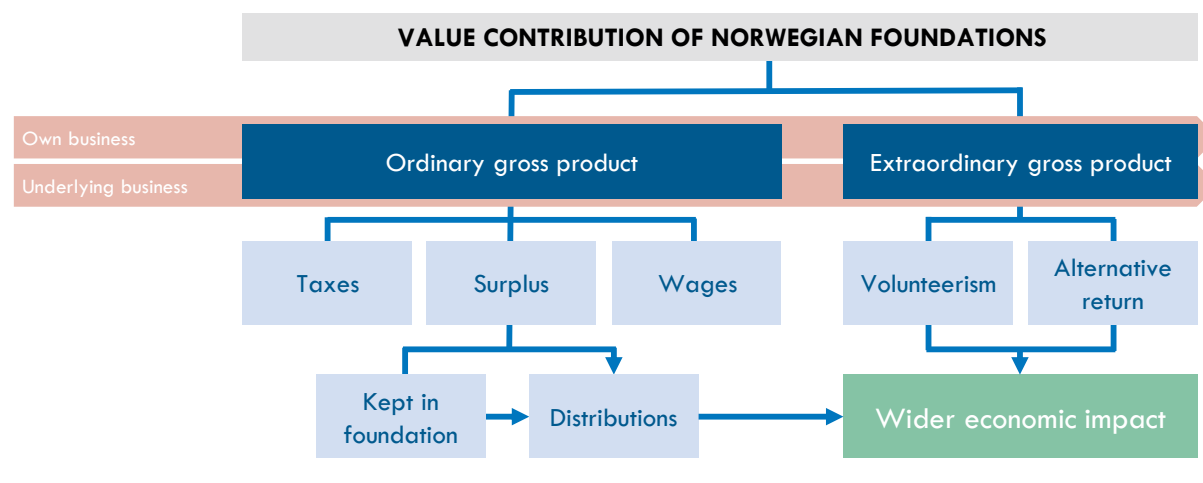

Illustration: Oslo Economics

The ordinary gross product of foundations can be identified in their accounting and coincide with the three components of value creation presented above. Foundations do not have owners; and therefore, they do not distribute dividends to shareholders. Because of this, the surplus will either be distributed to the purpose of the foundation or be reinvested in the foundation with the purpose of contributing to fulfil the foundation's purpose at a later time.

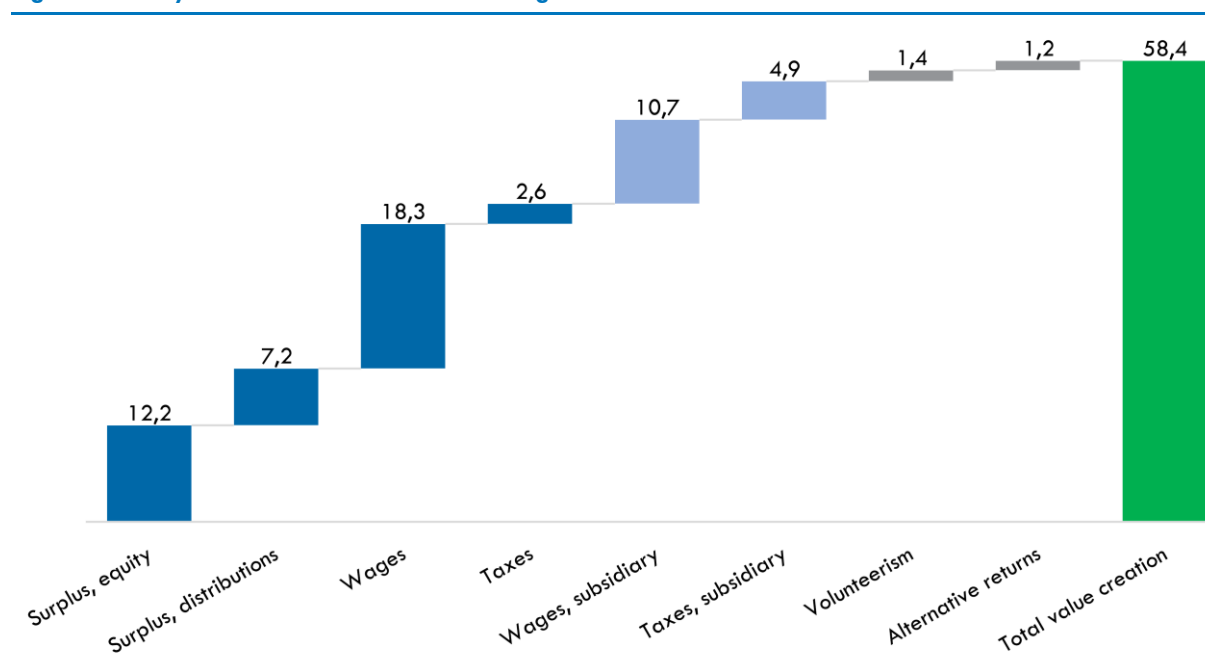
The extraordinary gross product denotes components that are not included in the accounting of the foundation. These components need to be calculated through analysing the value of volunteering in the foundations, and the value of the return that could have been realized through an alternative use of the foundation's capital (alternative return).

Moreover, in this report we will look closer at the wider economic impact of the foundations' operations. For instance, distributions and other activities of the foundations may stimulate to more volunteerism outside of the operation of the foundation. These types of effects are not a part of the foundations' value creation; however, they can be shown by calculating the share of volunteering that is associated with funds from foundations.

Total value creation in Norwegian foundations

Total yearly value creation in Norwegian foundations and companies owned by foundations constitute of 58,4 billion Norwegian kroner. Out of this amount, 40,3 billion kroner stems from ordinary gross product in the foundations, 15,5 billion kroner from ordinary gross product from companies owned by foundations, and 2,6 billion kroner from extraordinary gross product related to the foundations' realizations of purposes. In Figure 2 we illustrate the total value contribution from Norwegian foundations.

Figure 2: Yearly value contribution from Norwegian foundations

Calculations by Oslo Economics. Figures in 2021-kroner. Dark blue coloured columns indicate value creation from ordinary gross product in the foundations, light blue coloured columns indicate value creation from ordinary gross product in companies owned by foundations, grey coloured columns indicate that the calculated value creation from extraordinary gross product, green column sum up total value creation from foundations.

58,4 billion kroner is a considerable contribution to Norwegian value creation. This corresponds to 1,4 percent of Norway's GDP in 2021 (Statistisk sentralbyrå, 2022a). To comparison, 58 billion kroner is almost equal to the public funding on the Norwegian higher education and research sector in 2023 (Stortinget, 2023).

The total value of employment in foundations and subsidiary companies is around 29 billion kroner. This is the largest component of the total value creation of the foundations (about 50 percent). Given a median wage of 537 500 kroner in the private sector in 2021, wages on 29 billion kroner equivalents to 53 800 man-years. Foundations thereby on average contribute to employ almost 2 percent of the total Norwegian labor force. Furthermore, we find that the total value creation of volunteering is about 1,4 billion kroner, distributed on 2 250 voluntary man-years on a yearly basis.

Total value creation from surpluses in foundations constitute around 19 billion kroner. Thereby making it the second largest component of the total value contribution of foundations and constituting approximately 33 percent of the total value creation. Parts of the surplus are kept in the foundation with the purpose of contributing to fulfil the foundation's statues at a later time. For instance, this may occur through activities or funds, while the rest is granted to various purposes. On average the last three years, approximately 35 percent of the total surplus in Norwegian foundations was distributed to various causes.

Wider economic impact

In addition to direct value creation, foundations have the potential to make wider economic impacts in society, as they seek to achieve their purpose. To address the wider economic impacts, we look closer at the value of volunteerism which partially happens because of distributions and involvement from the foundations. We find that the total amount of volunteerism associated with distributions from Norwegian foundations constitute around 4 500 voluntary man-years of volunteering in 2018. Measured in wage cost equivalents, this corresponds to 2,5 billion kroner in value creation.

Furthermore, as foundations have highly varied purposes, we have conducted case studies of a sample of different types of foundations, based on interviews with representatives from the foundations, annual reports and other documentation from the foundations. The objective of the case study is to present examples of wider economic impacts that occur as a consequence of the operations and activities of foundations. The foundations that are included in the case study are chosen to reflect how foundations might have different purposes, and thereby creating different wider economic impacts. Foundations that offer activities or products create wider economic impact through services they offer, while foundations that give distributions create wider economic impact through their financing of activities, services or projects.

Certain wider economic impacts apply to numerous foundations. There are especially many foundations contributing to increased physical activity and improved public health. This has high value for the affected persons, who improve their life quality and can participate in society to a larger extent. Moreover, increased sustainability is an important impact for several foundations, through for instance facilitation of solutions for circular economies. Foundations that offer discounted or free activities or services can also contribute to reduced economic inequality and prevent households with lower socioeconomic status experiencing outsidership. This can in turn spare public finances. Either directly in terms of the foundation offering a service on behalf of the government, or indirectly by reducing differences and alleviating the need for public welfare funds.

1. Om oppdraget

Det finnes om lag 6 300 stiftelser i Norge, som arbeider med å realisere en rekke forskjellige formål. Det finnes ingen tidligere undersøkelser som undersøker det samlede verdibidraget til denne type organisasjoner. Derfor har Oslo Economics fått i oppdrag av Stiftelsestilsynet å estimere norske stiftelsers samlede verdiskaping.

1.1 Bakgrunn

Stiftelsestilsynet har som samfunnsoppdrag å sikre forsvarlig forvaltning av stiftelser og å øke kunnskapen om stiftelsers samfunnsmessige betydning. Å bygge og formidle kunnskap om stiftelser er en viktig og sentral oppgave.

I 2020 gjennomførte Stiftelsestilsynet en temaundersøkelse som resulterte i en rapport som kartla norske stiftelsers samfunnsbidrag (Stiftelsestilsynet, 2020). Rapporten var basert på en spørreundersøkelse som gikk ut til alle norske stiftelser. Undersøkelsen kartla blant annet utdelinger, antall ansatte, frivillige og dugnadstimer i stiftelsene. Undersøkelsen fant at stiftelser delte ut rundt 6 milliarder kroner og organiserte mer enn 98 000 frivillige i 2019.

Temaundersøkelsen fra 2020 undersøkte flere momenter knyttet til stiftelsers samfunnsbidrag, men ikke den samlede verdiskapingen i stiftelser. Derfor har Oslo Economics fått i oppdrag å estimere den samlede verdiskapingen i norske stiftelser.

1.2 Oppdraget

Formålet med oppdraget er å komme frem til et samlet estimat på verdiskaping som skapes av stiftelser gjennom at de realiserer sitt formål. Dette inkluderer å undersøke verdien av aktiviteter, varer og tjenester som stiftelser tilbyr, verdiskaping i selskap som eies av stiftelser og merverdi av stiftelsers formålsrealisering.

I noen tilfeller kan verdien som skapes av stiftelsen formålsrealisering overstige det som reflekteres av stiftelsen regnskapstall. For denne type stiftelser er det mer krevende å måle verdiskapingen. Noen eksempler er tilfeller hvor:

- stiftelsene tilbyr varer og tjenester til sterkt reduserte priser,

- stiftelser bruker sine ressurser og eiendeler til å tilby tjenester og aktiviteter gratis, og
- stiftelser har ikke-erhvervmessige formål

For å analysere den samlede verdiskapingen i norske stiftelser har vi derfor delt verdiskaping inn i ordinært bruttoprodukt og ekstraordinært bruttoprodukt. Ekstraordinært bruttoprodukt gir et mål på beregnet verdiskaping som ikke kan identifiseres i stiftelsen regnskap.

Videre har vi gjennomført caseanalyser av et utvalg stiftelser for å illustrere hvordan stiftelser kan skape forskjellige typer ringvirkninger og hvordan disse virkningene kan variere på tvers av stiftelser.

Gjennomføring

Oppdraget er gjennomført i fjerde kvartal 2022. For å svare ut oppdraget har vi benyttet oss av følgende informasjonskilder:

- Data fra Stiftelsestilsynets spørreundersøkelse (Temaundersøkelse 2020)
- Data fra Oslo Economics' bedriftsdatabase (regnskapsinformasjon fra Brønnøysundregisteret)
- Intervju med utvalgte stiftelser og andre nøkkelpersoner
- Gjennomgang av relevant dokumentasjon og litteratur
- Statistikk fra SSBs satellittregnskap, nasjonalregnskap og arbeidskraftkostnader

1.3 Leseveiledning

Rapporten er bygd opp på følgende måte:

- I kapittel 2 gir vi en kort introduksjon til stiftelsen som organisasjonsform, en beskrivelse av norske stiftelser og tidligere studier av stiftelser. Videre ser vi på stiftelser som har eierskap i andre selskaper, og undersøker hva slags type stiftelser og selskap dette gjelder.
- I kapittel 3 gir vi en beskrivelse av hva verdiskaping er, og presenterer metoden vi benytter for å beregne verdiskaping i norske stiftelser.
- I kapittel 4 presenterer vi våre resultater for estimert verdiskaping fra ordinært bruttoprodukt i norske stiftelser og selskap som eies av stiftelser. Dette inkluderer verdien overskudd, sysselsetting og skatt i stiftelsene og selskap som eies av stiftelser.
- I kapittel 5 analyserer vi ekstraordinært bruttoprodukt i norske stiftelser. Dette inkluderer estimert verdi av frivillighet i stiftelsene og beregninger av alternativ avkastning.

- I kapittel 6 oppsummerer vi samlet verdiskaping og hvordan denne fordeler seg på de ulike sektorene stiftelser er til stede.
- I kapittel 7 illustrerer vi hvordan stiftelser kan skape positive ringvirkninger, ved å beregne samlet verdiskaping fra frivillighet assosiert med utdelinger fra stiftelsene.
- I kapittel 8 legger vi frem eksempler på ringvirkninger i et utvalg forskjellige stiftelser, for å illustrere hvordan ringvirkninger fra deres arbeid kan oppstå og variere.

Alle kroneverdier i rapporten er oppgitt i 2021-kroner. Dermed er tall sammenlignbare på tvers av år, slik at vi kan si noe om utviklingen i verdiskapingen. Vi har benyttet SSBs tabell 08981: Konsumprisindeks (2015=100), etter måned, statistikkvariabel og år, for å justere for inflasjon (Statistisk sentralbyrå, 2023).

2. Norske stiftelser

En stiftelse er en organisasjonsform som kjennetegnes ved at de er opprettet som selvstendige og selveiende rettssubjekter som skal realisere et vedtektsbestemt formål.

Stiftelser opprettes for å realisere et formål, og benyttes ofte når det er ønskelig å arbeide for langsiktige mål. Aktiviteter og virksomhet som utføres i stiftelser kan variere fra store næringsdrivende stiftelser med mange ansatte, til mindre legater som deler ut årlige beløp.

2.1 Stiftelse som organisasjonsform

En stiftelse er en organisasjonsform som ofte benyttes når det er ønskelig å arbeide for et langsiktig mål, og hvor det er ønskelig med forutsigbarhet i arbeidet (Lotteri- og stiftelsestilsynet, 2021). Stiftelser opprettes ved at kapital eller formue settes av for å oppfylle et bestemt formål. Formålet kan være av ideell, humanitær, sosial, økonomisk eller annen art. Kapitalen må være stilt til selvstendig rådighet for formålet. Det innebærer at aktørerne som oppretter stiftelsen sier fra seg råderetten over formuen når verdien blir overført til stiftelsen.

Stiftelser er private rettssubjekter som er selveiende. Det innebærer at det ikke finnes noen som utøver eierbeføyelser og eierkontroll over stiftelsen, slik for eksempel aksjeeierne i et aksjeselskap gjør det ved generalforsamlingen. I stiftelser er styret det øverste organet, med ansvar for at stiftelsen realiserer det vedtektsbestemte formålet sitt. For å avhjelpe fraværet av eierkontroll i stiftelser, er alle stiftelser pålagt å avlegge årsregnskap og ha revisor. I tillegg fører Stiftelsestilsynet tilsyn og kontroll med at stiftelsene driver i samsvar med stiftelsesloven og vedtektene.

Alle stiftelser i Norge må følge reglene i stiftelsesloven. Loven bestemmer blant annet at styret ikke kan endre stiftelsens formål eller andre vedtektsbestemmelser uten godkjenning fra Stiftelsestilsynet, og styret kan heller ikke fritt bestemme at stiftelsen skal oppheves. Det viktigste elementet i Stiftelsestilsynets tilsyns- og kontrollfunksjon er å sikre at stiftelsene realiserer formålene sine. Samfunnsoppdraget til Stiftelsestilsynet går ut på å skape trygghet og tillit til stiftelser som organisasjonsform gjennom legalitetskontroll og veiledning.

Ettersom det er begrenset adgang til å endre stiftelser, regnes stiftelser ofte som en statisk organisasjonsform. Dette kan være fordelaktig dersom stifteren ønsker trygghet og forutsigbarhet for at midlene går til formålet.

Stiftelsesloven § 4 skiller mellom alminnelige og næringsdrivende stiftelser. De aller fleste stiftelsene i Norge er kategorisert som alminnelige stiftelser, mens en mindre andel defineres som næringsdrivende stiftelser. Stiftelser som har til formål å drive med næringsvirksomhet selv, som driver næringsvirksomhet selv, eller som har bestemmende innflytelse over næringsvirksomhet utenfor stiftelsen, regnes som næringsdrivende stiftelser, jfr. Stiftelsesloven §4 annet ledd bokstav a.-c. Til sammen er rundt 800 stiftelser registrert som næringsdrivende stiftelser i Stiftelsesregisteret (Lotteri- og stiftelsestilsynet, 2022). Dette tilsvarer rundt 13 prosent av alle norske stiftelser.

2.2 Stiftelser i Norge

I dag er det registrert omtrent 6 300 stiftelser i Norge. Stiftelsestilsynet rapporterer om at det har vært en nedgang i antall stiftelser de siste årene. De siste fem årene har det i gjennomsnitt blitt slettet 195 og opprettet 100 stiftelser hvert år. Dette tilsier en gjennomsnittlig nedgang på 95 stiftelser årlig. I 2022 ble 147 stiftelser slettet og 94 stiftelser opprettet (Lotteri- og stiftelsestilsynet, 2022).

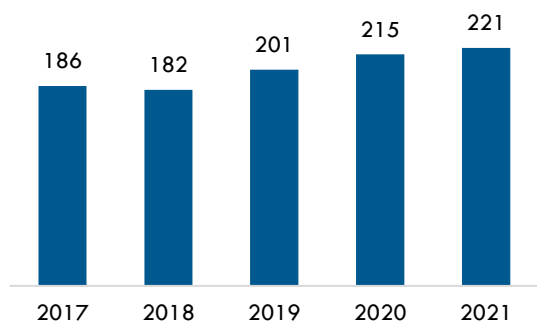
Tabell 2-1: Registrerte, slettede og opprettede stiftelser 2016-2022

År	Registrerte stiftelser	Slettet ila. året	Opprettet ila. året
2016	6 968	265	92
2017	6 814	246	93
2018	6 718	189	91
2019	6 589	225	100
2020	6 472	220	101
2021	6 388	195	111
2022	6 335	147	94

Kilde: Stiftelsesregisteret og Brønnøysundregisteret. Antall registrerte stiftelser gjelder ved utgangen av året.

Samtidig som antall stiftelser har gått ned, har den samlede egenkapitalen i stiftelsene økt, som det kommer frem av Figur 2-1. Totalt utgjorde den samlede egenkapitalen i norske stiftelser cirka 221 milliarder kroner i 2021.

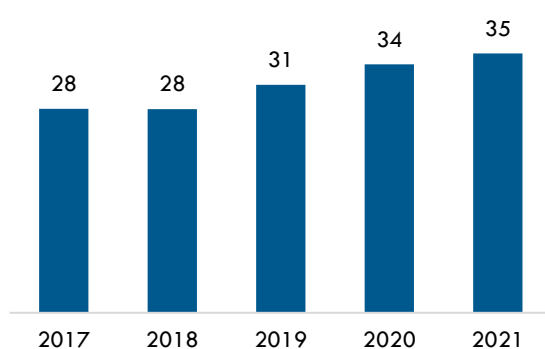
Figur 2-1: Samlet egenkapital i stiftelsene i milliarder kroner, 2017-2021

Kilde: Proff Forvalt og Brønnøysundregisteret. Tall oppgitt i milliarder 2021-kroner. Antall stiftelser: 2017: N=6 751, 2018: N=6 633, 2019: N=6 538, 2020: N=6 423, 2021: N=6 322.

Samtidig som den samlede egenkapitalen har økt, har også den gjennomsnittlige egenkapitalen i stiftelser økt over tid, som vist i Figur 2-2. I 2021 var gjennomsnittlig egenkapital i stiftelser rundt 35 millioner kroner.

Figur 2-2: Gjennomsnittlig egenkapital i stiftelsene i millioner kroner, 2017-2021

Kilde: Proff Forvalt og Brønnøysundregisteret. Tall oppgitt i millioner 2021-kroner. Antall stiftelser: 2017: N=6 751, 2018: N=6 633, 2019: N=6 538, 2020: N=6 423, 2021: N=6 322.

I tillegg til at stiftelser kan deles inn i næringsdrivende og alminnelige stiftelser, deler Stiftelsestilsynet (2020) stiftelser videre inn i fire kategorier, basert på hvordan de realiserer formålet sitt:

- Utdelingsstiftelser
- Aktivitetsstiftelser
- Holdingstiftelser
- Kombinasjonsstiftelser

Utdelingsstiftelser realiserer formålet sitt gjennom å dele ut midler til personer, selskap, lag, foreninger, mv. innenfor sitt formål. Om lag 28 prosent av norske stiftelser er rene utdelingsstiftelser, og disse utgjør den største andelen av stiftelsene.¹

Aktivitetsstiftelser driver med aktivitet eller tilbyr varer og/eller tjenester for å realisere formålet sitt. Omtrent 26 prosent av norske stiftelser er aktivitetsstiftelser. De kan ha som formål å drive enten økonomisk (kommersiell) eller annen aktivitet. For eksempel kan stiftelsen eie en eiendom som leies ut til et bestemt formål (og gjerne under markedspris).

Holdingstiftelser realiserer formålet sitt gjennom eierskap i bedrifter eller holdingselskap. Disse utgjør en mindre andel av stiftelsene, omtrent 7 prosent. Holdingstiftelser kan for eksempel eie et aksjeselskap, og vil som aksjonær kunne få utbytte fra aksjeselskapet.

Videre kan stiftelser kategoriseres som **kombinasjonsstiftelser**, som driver med en kombinasjon av utdelinger, aktivitet og/eller eierskap. Dette kan for eksempel være en stiftelse som eier et aksjeselskap, og deler ut utbyttet fra dette for å realisere sitt formål. Om lag 6 prosent av norske stiftelser kategoriserer seg selv som kombinasjonsstiftelser.

I den samme temaundersøkelsen fra 2020, ba Stiftelsestilsynet respondentene om å oppgi hvilken sektor de operer innenfor, basert på 15 forhåndsdefinerte sektorer. De som delte ut midler ble også spurt om hvor mye de delte ut innenfor de ulike sektorene. Ved å fordele aktiviteten og utdelingene til stiftelsene får vi en fordeling for hver enkelt stiftelse på tvers av de 15 sektorene.² Figur 2-3 viser hvordan stiftelsene som var aktive i 2021 fordeler seg på de ulike sektorene.

Som det fremkommer av figuren, er kultur og idrett den største sektoren. Rundt én av fem stiftelser driver innenfor denne sektoren. Videre er samfunn, utvikling og sosiale tiltak, forskning, barnehage, opplæring og utdanning, og helse-, omsorgs- og sosialtjenester store sektorer blant stiftelser. Denne fordelingen er forventet ettersom grunnlaget for kategoriseringen er spørreundersøkelsen til Stiftelsestilsynet (2020). I deres rapport var de største kategoriene for utdelinger kultur og idrett, humanitært arbeid og bistand, forskning, og samfunn og sosiale tiltak. Mens for aktivitet var det flest stiftelser som oppga at de

utdelingene sine. For stiftelser som ikke har svart på temaundersøkelsen til Stiftelsestilsynet (2020), har vi lagt til grunn gjennomsnittlig fordeling til stiftelser som har svart med samme næringskode. For de stiftelsene som ikke er registrert med en næringskode, har vi lagt til grunn den gjennomsnittlige fordelingen blant alle stiftelsene som har besvart undersøkelsen.

¹ Basert på selvsrapportert stiftelsesform i spørreundersøkelse gjennomført av Stiftelsestilsynet (2020). Enkelte stiftelser som ikke har svart på undersøkelsen er ukategorisert.

² Stiftelser som har kategorisert seg som aktivitetsstiftelser får fordelingen de har oppgitt om aktivitetsområder, mens utdelingsstiftelser får fordelingen de har oppgitt for

arbeidet innenfor sektorene kultur og idrett, samfunn og sosiale tiltak, barnehage og utdanning, og bosted og eiendom.

Figur 2-3: Stiftelser fordelt på sektorer, 2021

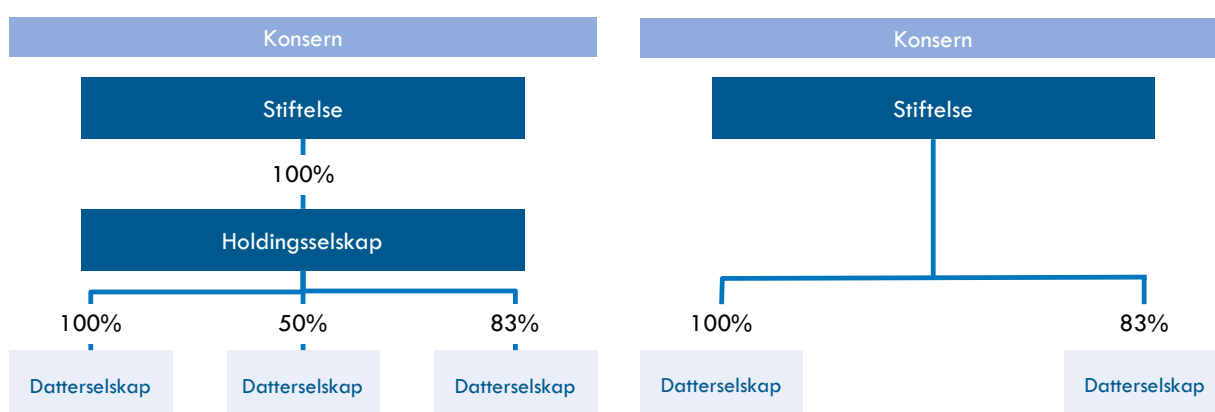

Kilde: Proff Forvalt, Brønnøysundregisteret og Stiftelsestilsynet (2020). Antall stiftelser: N=6 322.

2.3 Nærmere om selskap som eies av stiftelser

En del av stiftelsene realiserer sitt formål gjennom eierskap i andre selskap. For denne typer stiftelser vil

Figur 2-4: Eksempel på organisering av et konsern

Illustrasjon: Oslo Economics

For å kartlegge hvilke stiftelser som har eierandeler i andre selskap, tar vi utgangspunkt i Aksjonærregisteret, og identifiserer stiftelser med datterselskap. Vi avgrensner til selskap der stiftelser er majoritetsaksjonær, hvilket vil si at stiftelsen eier mer

en del av verdiskapingen som oppstår som følge av deres arbeid, oppstår i selskap stiftelsen eier. For å finne verdiskapingen i selskap som er eid av stiftelser, må vi finne ut hvordan eierskapet er organisert. Dette er også viktig for å kunne lese og tolke de ulike regnskapstallene til stiftelsene og selskapene de eier.

Stiftelser med eierskap i andre selskap kan være organisert på ulike måter. To eksempler på dette er illustrert i Figur 2-4.

For eksempel eier Olav Thon Stiftelsen selskapet Olav Thon Gruppen AS. Videre har Olav Thon Gruppen AS en rekke datterselskap. Olav Thon Stiftelsen er dermed morselskapet, og stiftelsen utgjør et konsern sammen med Olav Thon Gruppen og alle dens datterselskap. Formålet til Olav Thon Stiftelsen er å sikre et langsiktig og forutsigbart eierskap i Olav Thon Gruppen AS og de underliggende virksomhetene, samt å dele ut midler til formål som er allmenntilrette (Olav Thon Stiftelsen, 2022). På denne måten realiserer stiftelsen formålet sitt gjennom eierskap i Olav Thon Gruppen AS.

Stiftelsen Det Norske Veritas er et annet eksempel på en holdingstiftelse. Stiftelsen Det Norske Veritas har 100 prosent eierskap i Det Norske Veritas Holding AS, som igjen består av flere datterselskap. Stiftelsen har som formål å ivareta liv, eiendom og miljø (Stiftelsen Det Norske Veritas, 2022). Dette formålet oppnår stiftelsen gjennom sitt eierskap i selskapet Det Norske Veritas Holding AS, som driver med virksomhet innen sertifisering, testing, rådgivning og forskning.

enn femti prosent av datterselskapet. Denne avgrensingen gir oss et utvalg bestående av 300 unike selskap som eies av til sammen 223 stiftelser. Av de 300 selskapene er 20 selskap del av et konsern.

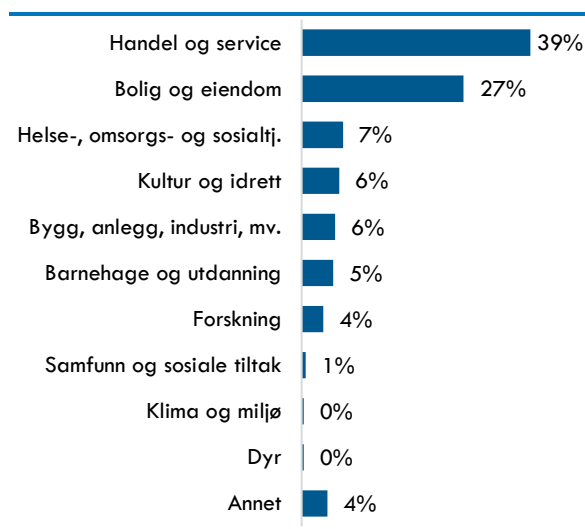
Det vil si at disse selskapene igjen eier ytterligere selskap.³

I Stiftelsestilsynets spørreundersøkelse (2020) oppgir 475 stiftelser at de er holdingstiftelser. Når vi undersøker disse nærmere, finner vi at kun 40 av disse stiftelsene, faktisk er oppført med datterselskap. Dette kan for eksempel skyldes at de har eierskap i eiendom eller at de eier mindre enn femti prosent av andre selskap. Vi finner altså at en relativt stor andel av stiftelsene med eierskap i andre selskap, har andre kategorier enn holding.⁴

Selskap som eies av stiftelser fordeler seg på 46 forskjellige næringer, i henhold til SSBs standard for næringsgruppering (2022b).⁵ Basert på disse næringsgrupperingene har vi kategorisert selskapene inn i de ulike sektorene som stiftelsene fordeler seg på i Stiftelsestilsynets temaundersøkelse (2020).

Figur 2-5 viser hvordan selskap som eies av stiftelser fordeler seg på de ulike sektorene som selskapet er kategorisert inn i basert på deres regnskapsførte næringsgruppering.

Figur 2-5: Fordeling av selskap som eies av stiftelser etter sektorer

Kilde: Proff Forvalt, Brønnøysundregisteret og Stiftelsestilsynet (2020). Antall selskap: N=299.

De største andelene av selskap som eies av stiftelser er innenfor sektoren handel og service og sektoren bolig og eiendom, som utgjør henholdsvis 39 og 27 prosent av selskapene som eies av stiftelser.

³ Når et selskap eier over halvparten av aksjene i ett eller flere andre selskaper, er selskapene samlet et konsern. Eierselskapet i et konsern kalles et morselskap, og selskapene som eies av morselskapet kalles datterselskaper. Etter regnskapsloven er det krav om konsernregnskap som oppfyller to av følgende tre krav: i) salgsinntekt på 70 millioner kroner, ii) balansesum på 35 millioner kroner, iii) mer enn 50 gjennomsnittlig antall ansatte i regnskapsåret.

Sektoren handel og service inkluderer blant annet sparebanker eid av sparebankstiftelser, herunder Sparebank 1 Østlandet og Sparebanken Sør.

Videre inkluderer sektoren handel og service selskap som Olav Thon Gruppen AS (eid av Olav Thon Stiftelsen), Asplan Viak AS (eid av Stiftelsen Asplan), Kavli Holding AS (eid av O Kavli og Knut Kavlis Allmenntilrette Fond) og Astrup Fearnley Holding AS (eid av Stiftelsen Hans Rasmus Astrup), som blir omtalt som hovedkontortjenester i NACE-beskrivelsen. I tillegg er Gjensidige Forsikring ASA inkludert her, som innebærer skadeforsikring.

Innenfor sektoren bolig og eiendom finner vi selskap som driver med utleie av egen eiendom, eiendomsforvaltning og kjøp og salg av fast eiendom. Dette gjelder selskap som Global Investment Holding AS (eid av Brunstadstiftelsen), BI-Bygget D-blokka AS (eid av Stiftelsen Handelshøgskolen BI, og Øvre Slottsgate 3 AS (eid av Sparebankstiftelsen DNB).

2.4 Studier om stiftelsers verdibidrag

Det er tidligere gjennomført noen få studier som handler om stiftelsers verdibidrag, men utvalget er begrenset. Stiftelsestilsynet gjennomfører jevnlig spørreundersøkelser hos norske stiftelser, hvor respondentene blant annet opplyser om hvor store utdelinger stiftelsene har gjennomført de foregående årene. I 2012 ga Stiftelsestilsynet ut rapporten «Kartlegging av pengeutdelinger i norske stiftelser». Der kommer det frem at norske stiftelser delte ut rundt tre milliarder kroner i året i perioden 2009-2011 (Stiftelsestilsynet, 2012). I 2020 ga tilsynet ut rapporten «Norske stiftelsers samfunnsbidrag», hvor et bredere kunnskapsgrunnlag ble presentert. Den viste også at pengeutdelingene hadde økt til rundt seks milliarder kroner årlig i 2018 og 2019. Rapporten fant videre at norske stiftelser til sammen er en stor arbeidsgiver, i tillegg til at det utføres mange tusen dugnadstimer. (Stiftelsestilsynet, 2020)

På oppdrag for organisasjonen Samvirkene gjennomførte Samfunnsøkonomisk Analyse en analyse av betydningen til samvirker og stiftelser som eierformer i norsk næringsliv. Rapporten finner at stiftelser og kollektive eierformer som boligbyggelag, eierseksjons-sameier og samvirker sto for om lag 49 000 årsverk

⁴ Når vi kobler sammen informasjon fra Aksjonærregisteret og spørreundersøkelsen til Stiftelsestilsynet finner vi at den største andelen av stiftelser som eier selskap har kategorisert seg som aktivitetsstiftelser (28 prosent), etterfulgt av holding (18 prosent), utdeling (17 prosent) og kombinasjon (14 prosent). Øvrige prosentandeler er stiftelser som ikke er kategorisert.

⁵ Dette når vi kun tar hensyn til det overordnede nivået på næringskoden (Eksempelvis næringskode 01, 68 og 96).

og 43 milliarder kroner i verdiskaping i omtrent 17 500 regnskapspliktige foretak (Samfunnsøkonomisk Analyse AS, 2020). Andre kollektive eierformer inkluderer imidlertid både boligbyggelag og sameier, og verdiskaping for stiftelser alene blir ikke presentert i studien.

Videre finnes det studier som tar for seg deler av verdiskapingen til stiftelsene i Norge. Deloitte publiserer en årlig rapport om fundraising som kartlegger utviklingen i markedet for fundraising i Norge. I den siste publiserte rapporten fremkommer det at en stor andel av finansieringen til ideelle organisasjoner kommer fra norske stiftelser og legater. I 2021 ble det delt ut nesten en halv milliard kroner fra stiftelser til ideelle organisasjoner i Norge (Deloitte AS, 2022). Undersøkelsen er imidlertid basert på rapporterte tall fra 49 organisasjoner, og fanger dermed ikke nødvendigvis opp det samlede bildet for utdelinger fra stiftelser til frivillige og ideelle organisasjoner.

I tillegg har enkelte stiftelser gjort analyser av eget samfunnsbidrag. Eksempelvis har Stiftelsen Dam kartlagt i hvilken grad prosjektf finansieringen deres gir generelle samfunnsmessige gevinster. Kartleggingen er gjort ved å undersøke hvordan midlene anvendes, om tildelingen av midlene gjenspeiler behovet basert på sykdomsbyrden i Norge, og i hvor stor grad tildelingen frembringer ny kunnskap og kompetanse innen helsefeltet (Stiftelsen Dam, 2022).

I Danmark har Fondenes Vidensenter publisert faktaark om danske stiftelses verdibidrag. Disse viser at danske stiftelser sto for en verdiskaping på 175 milliarder danske kroner i 2020, tilsvarende 15 prosent av dansk verdiskaping i privat sektor (Fondenes Vidensenter, 2022). Videre skriver Fondenes Vidensenter at nesten hver tiende privatansatte danske er ansatt i en stiftelseskontrollert virksomhet. Det er imidlertid noe forskjeller på norske og danske stiftelser, som gjør at de danske tallene ikke er direkte overførbare til Norge. Eksempelvis var det over 9 500 stiftelser i Danmark i 2021, over 3 000 flere enn i Norge.

Videre er det flere som har forsket på betydningen av stiftelse som eierform. Blant annet har Inger Julie Grimsrud Assland disputert ved Universitetet i Bergen med avhandling om hvordan stiftelser kan forvalte sin kapital på en forsvarlig måte. I avhandlingen blir det belyst hvordan individuelle særpreg hos ulike stiftelser påvirker forsvarlighetsvurderingen samt hvordan forsvarlighetskravet⁶ i beskytter stiftelsens kapital og dermed stiftelsens interesser i å realisere sitt formål.

Når det gjelder anslag på det totale verdibidraget fra stiftelser i Norge, ser det imidlertid ikke ut til at det er gjennomført noen studier. Vår analyse ser derfor ut til å være den første som vurderer dette.

⁶ Stiftelsesloven § 18 oppstiller et krav om at stiftelsens kapital skal forvaltes på en «forsvarlig måte».

3. Verdibidrag fra norske stiftelser

Verdiskaping er et begrep som brukes i mange sammenhenger, og det kan forekomme ulike tolkninger av ordet. Vi definerer verdiskaping som verdien av aktiviteter, varer og tjenester som skapes av stiftelser og av selskap som eies av stiftelser. I dette kapittelet gjennomgår vi hvilke komponenter som inngår i en beregning av verdiskaping.

3.1 Hva er verdiskaping?

I en verdikjede som starter med tilgjengelig arbeidskraft og andre innsatsfaktorer og som slutter ved leveranser av varer og tjenester til konsumenter, er verdiskaping den tilleggsverdien eller verdøkningen som tilføres i hvert ledd i kjeden. Bruttonasjonalprodukt (BNP) betegnes vanligvis som summen av all verdiskaping nasjonalt, og består av verdi tilført gjennom vare- og tjenesteproduksjon i et land i løpet av et år.

Verdiskaping i en virksomhet vil dermed bestå av verdien som tilføres varer og tjenester gjennom virksomhetens aktivitet. Enkelt sagt er dette summen av inntekter fratrukket virksomhetens varekostnader. Denne summen skal dekke lønn til de ansatte, skatt til myndighetene og utbytte til eierne. Disse tre delene er det som til sammen utgjør virksomhetens bruttoprodukt, og er et mål på virksomhetens bidrag til samlet verdiskaping.

Selv om stiftelser kjennetegnes ved at de er opprettet som selvstendige og selveiende rettssubjekter som skal

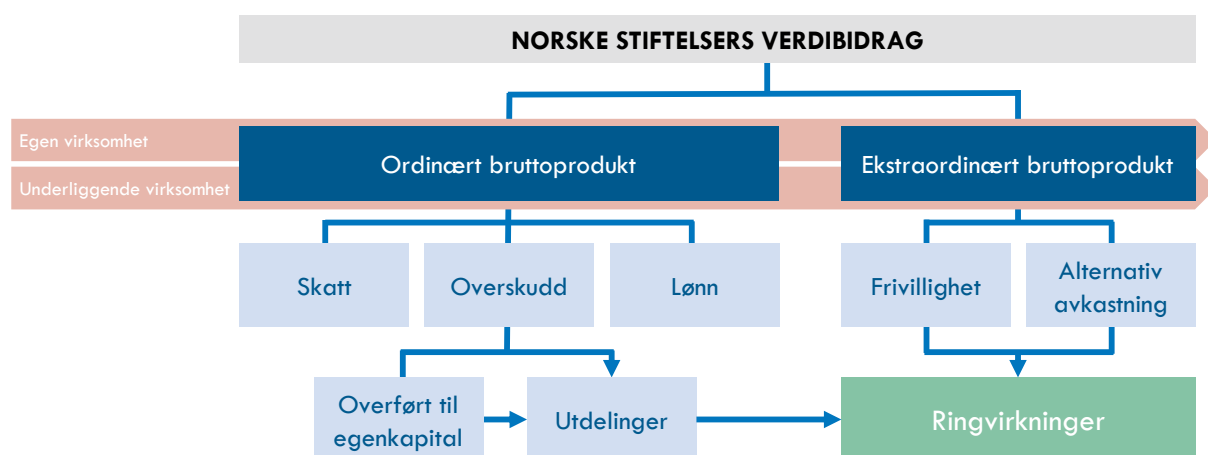
realisere et vedtektsbestemt formål, kan vi bruke denne definisjonen på verdiskaping som utgangspunkt for å si noe om hvilke verdier stiftelser bidrar med i samfunnet. Det er imidlertid ikke alle stiftelser som selger varer og tjenester i et åpent marked. For eksempel vil enkelte stiftelser tilby varer og tjenester gratis eller til sterkt reduserte priser til personer, foreninger mv. som del av sin formålsrealisering. Dette innebærer en måleutfordring når verdibidraget av stiftelsenes virksomhet skal beregnes. Dette medfører at det kan foregå verdiskaping som ikke er mulig å identifisere direkte i stiftelsenes regnskap. Vi har derfor delt opp stiftelsers verdibidrag i to komponenter:

1. Ordinært bruttoprodukt
2. Ekstraordinært bruttoprodukt

Stiftelsenes ordinære bruttoprodukt kan identifiseres i stiftelsenes regnskap, og sammenfaller med de tre komponentene av verdiskaping nevnt ovenfor. Ekstraordinært bruttoprodukt betegner komponenter som ikke inngår i stiftelsenes regnskapsposter. Disse må identifiseres gjennom analyse av frivillighet i stiftelsene og en analyse av avkastning som kunne ha blitt realisert med en alternativ anvendelse av stiftelsenes kapital (alternativ avkastning).

Figur 3-1 illustrerer hvordan vi har fordelt stiftelsers verdibidrag i analysen. I figuren har vi også inkludert ringvirkninger. Det skyldes at aktiviteten til stiftelser kan ha virkninger for andre enn stiftelsen (for eksempel i andre markeder). Denne type virkninger er ikke en del av stiftelsenes tallfestbare verdiskaping.

Figur 3-1: Norske stiftelsers verdibidrag

Illustrasjon: Oslo Economics

3.2 Ordinært bruttoprodukt

Stiftelsers verdiskaping fra ordinært bruttoprodukt utgjør summen av overskudd, lønn og skatt. Dette gir et mål på verdien av varer og tjenester som produseres i stiftelsene som kan identifiseres i stiftelsenes regnskap.

3.2.1 Overskudd

Mange stiftelser fungerer som vanlige kommersielle selskap, og mottar inntekter fra varene og tjenestene de tilbyr. Hvis disse inntektene overstiger kostnadene, vil de oppnå et overskudd. Overskudd som skapes i stiftelser, kan imidlertid ikke tas ut som utbytte til eierne, som er vanlig i andre kommersielle virksomheter. Overskuddet må derfor enten *deles ut til stiftelsens formål* eller *overføres til stiftelsenes egenkapital* for å bidra til å oppfylle stiftelsens formål på et senere tidspunkt. Dette kan for eksempel være neste års aktiviteter eller fremtidige utdelinger, eller for å sikre at stiftelsen har kapital til å realisere formålet også i de årene det ikke er noe overskudd.

Stiftelser er ikke pliktige til å rapportere hvor mye av overskuddet sitt de deler ut i form av utdelinger. I henhold til regnskapsstandard for ideelle organisasjoner, skal utdelinger kostnadsføres i regnskapet.⁷ Dermed vil samlet regnskapsført overskudd underestimeres hvis deler av det reelle overskuddet deles ut i form av kostnadsførte utdelinger.

For stiftelser som driver med annen aktivitet i tillegg til utdelinger, vil det være utfordrende å identifisere utdelingene i regnskapsdata. I stedet kan vi benytte Stiftelsestilsynets jevnlig kartlegginger av utdelinger fra norske stiftelser, til å si noe om samlede utdelinger hvert år. For å finne samlet verdiskaping fra overskudd, vil vi dermed undersøke samlet beløp som blir overført til stiftelsens egenkapital for å bidra til å oppfylle stiftelsens formål på et senere tidspunkt, og samlede utdelinger.

3.2.2 Lønn

En annen del av verdiskapingen i stiftelser, uavhengig av type stiftelse, reflekteres av lønn utbetalt til ansatte. Lønn er en del av verdiskapingen, fordi arbeidsinnsatser er med på å øke verdien av innsatsfaktorene i virksomheten. Ofte blir dette omtalt som verdien av sysselsetting. Verdien av sysselsettingen til stiftelsene kan betegnes som lønnen som mottas av de ansatte, og er dermed gitt ved samlet bruttolønn i stiftelsene.

3.2.3 Skatt

En del av verdiskapingen i stiftelsene blir skattlagt. Dette omfatter både skatt på arbeidskraft

(arbeidsgiveravgift) og skatt på overskudd. For å fange opp disse verdiene, må vi undersøke hvor mye skatt som til sammen betales av stiftelser. Skatt på overskudd kan identifiseres i stiftelsenes regnskap for stiftelser som er skattepliktige. Arbeidsgiveravgift er en avgift som arbeidsgivere må betale for sine ansatte som en del av finansieringen av folketrygden. Avgiften betales av lønn og annen avgiftspliktig godtgjørelse til ansatte, og kan dermed beregnes ved å multiplisere satsen på avgiften med samlede lønnskostnader.

3.2.4 Verdiskaping i virksomheter som eies av stiftelser

I tillegg til å kartlegge verdiskaping i stiftelser, kartlegger vi verdiskaping i selskap som eies av holding- og kombinasjonsstiftelser. Verdiskapingen i disse underliggende virksomhetene vil utgjøres av de samme komponentene som over. I denne analysen legger vi kun til grunn stiftelsens andel av verdiskapingen, i tilfeller der virksomhetene er eid i felleskap med andre aktører.

3.3 Ekstraordinært bruttoprodukt

De fleste stiftelser har ikke forretningsmessige formål, hvilket betyr at de kan ha andre insentiver enn å oppnå avkastning på linje med kommersielle virksomheter. Dermed kan det tenkes at det forekommer verdiskaping som ikke fanges opp av analysen ordinært bruttoprodukt. Dette kan blant annet knytte seg til at stiftelsen ikke tilstreber å oppnå overskudd, men heller gi avkall på et potensielt overskudd for å realisere sine formål på andre måter enn gjennom finansielle utdelinger.

Vi estimerer ekstraordinært bruttoprodukt i stiftelser ved å undersøke:

- Omfanget av frivillighet i stiftelsene
- Beregnet alternativ avkastning

3.3.1 Frivillighet

Frivillighet er en form for verdiskaping som ikke inngår i stiftelsenes regnskap, men som likevel utgjør en viktig komponent i stiftelsenes verdiskaping. At enkeltpersoner gir avkall på lønn for å jobbe for et bestemt formål betyr altså ikke at arbeidet er uten verdi. For eksempel viste SSB at frivillig innsats i Norge totalt bidro til en verdiskaping tilsvarende 78 milliarder kroner i 2018 (Statistisk sentralbyrå, 2020). Dette tilsvarer om lag 2 prosent av BNP i 2018 (Statistisk sentralbyrå, 2022c).

I Stiftelsestilsynets temaundersøkelse (2020), ble stiftelsene bedt om å oppgi antall frivillige og antall dugnadstimer i stiftelsene for 2018 og 2019.

⁷ Regnskapsstandard NRS F.

Kombinert med verdierestimater per time kan vi estimere verdiskaping fra denne frivilligheten.

3.3.2 Alternativ avkastning

Stiftelser som ikke har kommersielle formål, kan velge å gi avkall på deler av sin avkastning for å oppnå formålet sitt. Et eksempel på dette kan være at stiftelsen eier et lokale som stilles til disposisjon for fritidsaktiviteter for barn, uten at det kreves markeds-messige priser for dette. Ved å gi avkall på det som kunne ha vært avkastning på sine eiendeler, registreres ikke verdiene i noen transaksjoner. Slike verdibidrag fanges dermed heller ikke opp av stiftelsenes regnskap.

For å beregne verdibidrag fra alternativ avkastning, bruker vi avkastning på sysselsatt kapital som indikator. Sysselsatt kapital er et mål på den samlede verdien av stiftelsenes eiendeler, som kan inkludere både eiendom, anleggsmidler og likvide midler. Ved å sammenligne avkastning på sysselsatt kapital i stiftelsene med andre sammenlignbare kommersielle virksomheter, kan vi beregne om det er forskjellene i oppnådd avkastning mellom stiftelser og sammenlignbare kommersielle virksomheter. Dersom andre virksomheter har gjennomgående høyere avkastning på sysselsatt kapital enn stiftelsene, kan differansen være en indikasjon på merverdi i stiftelsene.

3.4 Ringvirkninger

I tillegg til verdiskapingen som skjer i stiftelsenes egen virksomhet, har stiftelser et potensial til å skape

ringvirkninger i samfunnet. Slike ringvirkninger omfatter for eksempel økt engasjement knyttet til spesifikke samfunnsområder eller annen aktivitet som skapes av ulike aktører som ikke er direkte underlagt stiftelsene, men som mottar kunnskap, finansiell støtte eller andre ressurser fra stiftelser.

For å belyse verdiskaping knyttet til ringvirkninger fra stiftelsers aktivitet, ser vi nærmere på verdien av frivillig arbeid som er forbundet med tildelinger og engasjement fra stiftelsene.

Omfanget av andre ringvirkninger varierer på tvers av stiftelser, og lar seg ikke enkelt tallfeste. For eksempel kan stiftelser som tilbyr gratis/subsidierte kulturtilbud til barn og unge bidra til å redusere økonomiske forskjeller i samfunnet, bedre oppvekstvilkår for særlige utsatte grupper og bedre integrering. Slike gevinster kan igjen tilføre samfunnet store verdier på lengre sikt. Stiftelser som har fokus på bærekraft og gjenbruk, kan for eksempel bidra til å øke kunnskapen på dette området og dermed bidra til å redusere forbruk blant befolkningen.

For å synliggjøre eksempler på hvordan stiftelser kan skape ringvirkninger og eksempler på disse ringvirkningene, ser vi nærmere på et knippe forskjellige stiftelser, og beskriver virkningene kvalitativt.

4. Ordinært bruttoprodukt i norske stiftelser

Stiftelser skaper verdi gjennom aktivitetene og tjenestene de tilbyr for å realisere formålet sitt. Stiftelsers verdiskaping fra ordinært bruttoprodukt utgjør summen av overskudd, lønn og skatt. Dette gir et mål på verdien av varer og tjenester som produseres i stiftelsene som kan identifiseres i stiftelsenenes regnskap.

Våre beregninger viser at samlet ordinært bruttoprodukt i norske stiftelser utgjør omtrent 40,3 milliarder kroner i 2021. Dette inkluderer over 19,4 milliarder kroner i overskudd, 18,3 milliarder kroner i sysselsetting og om lag 2,6 milliarder kroner i skatt på overskudd og fra arbeidsgiveravgift. Vi estimerer samlet ordinært bruttoprodukt i selskap som eies av stiftelser til å utgjøre om lag 15,5 milliarder kroner, hvorav 10,6 milliarder er fra sysselsetting og 4,9 milliarder er knyttet til skatt. Til sammen betyr dette at stiftelser og selskap som eies av stiftelser står for verdiskaping på i overkant av 55,8 milliarder kroner årlig, målt i ordinært bruttoprodukt.

4.1 Overskudd

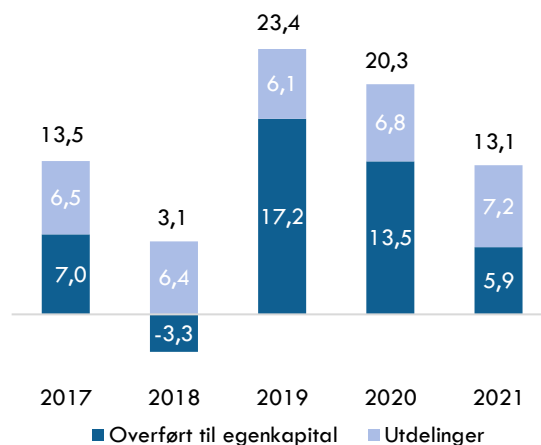
Som nevnt i kapittel 2, har stiftelser ingen eiere. Et eventuelt overskudd vil derfor overføres til stiftelsens egenkapital og benyttes til å oppfylle stiftelsens formål på et senere tidspunkt, eller deles ut til stiftelsens formål.

Siden stiftelser ikke kan dele ut utbytte til eiere, vil overskudd som ikke blir delt ut til stiftelsens formål fremkomme i stiftelsenenes balanseregnskap.⁸ Overskudd som ikke deles ut må overføres stiftelsenenes egenkapital og endringen i egenkapital fra foregående år vil dermed tilsvare det årlige overskuddet.

Videre finner vi overskudd som deles ut til stiftelsens formål, ved å se på samlede utdelinger stiftelsene har rapportert til Stiftelsestilsynet, i deres spørreundersøkelse fra 2020.

Figur 4-1 viser det samlede overskuddet i norske stiftelser, gitt som summen av overskudd overført til egenkapital (målt ved differansen i egenkapital hvert år fra foregående år) og utdelinger for perioden 2017 til 2021. I 2021 utgjorde samlet overskudd i stiftelser 13,1 milliarder kroner.

Figur 4-1: Samlet overskudd (overført til egenkapital eller delt ut) i stiftelser, 2017-2021

Kilde: Proff Forvalt, Brønnøysundregisteret og Stiftelsestilsynet (2020). Estimerer på utdelinger i 2017, 2020 og 2021 er utarbeidet av Oslo Economics. Tall oppgitt i milliarder 2021-kroner. Antall observasjoner: Overført til EK: 2017: N=6 599, 2018: N=6 509, 2019: N=6 377, 2020: N=6 265, 2021: N=6 230. Utdelinger: 2017: N=1 678, 2018: N=1 529, 2019: N=1 460, 2020: N=1 671, 2021: N=1 637.

Overskudd som er overført til egenkapital

For å finne det samlede overskuddet som overføres til egenkapital, ser vi hen til samlet endring i egenkapital i norske stiftelser. Dette tallet har variert de siste årene. I 2020 hadde norske stiftelser et overskudd overført til egenkapital på rundt 13,5 milliarder kroner (målt i 2021-kroner). I 2021 var summen som ble overført til egenkapital redusert til 6 milliarder kroner. Denne variasjonen er som vi forventer, da stiftelsene over tid vil bruke midlene sine på utdelinger, aktiviteter eller annet for å oppnå formålet.

Som det fremkommer av Figur 4-1, er det en markant nedgang i overskudd overført til egenkapital i 2018, sammenlignet med øvrige år. En sannsynlig årsak er at enkelte stiftelser er eksponert for svingninger i aksjemarkedet. I 2018 var det et fall i det globale aksjemarkedet, noe som kan påvirke overskuddet til stiftelser som er eksponert for dette. For eksempel skriver Gjensidigestiftelsen, som bidrar til en betydelig andel av det samlede overskuddet i norske stiftelser,⁹ i sin årsrapport for 2018 (Gjensidigestiftelsen, 2018) at:

«Stiftelsen fikk et totalresultat på minus 596 millioner kroner, grunnet

⁸ Balanseregnskapet viser stiftelsenenes eiendeler, egenkapital og gjeld

⁹ Gjensidigestiftelsen hadde en overføring til egenkapital på 4,9 milliarder kroner, noe som utgjør ca. 40 prosent av beløpet som ble overført til stiftelsenenes egenkapital i 2021.

negativ avkastning i investeringsporteføljen [...] Hovedårsaken til det negative resultatet var et fall i det globale aksjemarkedet»

I Figur 4-2 viser vi hvordan overskuddet som er overført til egenkapital de i stiftelsene fordeler seg på ulike sektorer, basert på gjennomsnittet fra de tre siste årene. Den største andelen av overskuddet som overføres til egenkapital, er i stiftelser som driver innen kultur og idrett, og utgjør 27 prosent. Dette er etterfulgt av sektorene samfunn og sosiale tiltak, forskning og eierskap i annen virksomhet.

Figur 4-2: Overskudd som er overført til egenkapital, fordelt på sektor

Kilde: Proff Forvalt, Brønnøysundregisteret og Stiftelsestilsynet (2020). Antall stiftelser: N = 6 322.

Utdelinger

Samlede utdelinger er basert på Stiftelsestilsynets kartlegging fra 2020, som undersøkte samlede utdelinger blant norske stiftelser for 2018 og 2019. Vi har fremskrevet samlede utdelinger for 2020 og 2021 ved å bruke utvikling i stiftelsenes egenkapital som indikator for vekst i utdelinger. Mer konkret ser vi på hvor stor andel utdeling i 2018 og 2019 utgjør av stiftelsens egenkapital i samme periode. Deretter bruker vi denne andelen på egenkapitalen til

¹⁰ Når vi skal estimere utdelinger for 2020 og 2021, bruker vi gjennomsnittlig utdeling relativt til egenkapital for årene 2018 og 2019. Vi benytter gjennomsnittet fordi enkelte stiftelser kun delte ut midler ett av årene. Tilsvarende øvelse er også benyttet for å estimere utdelinger i 2017, ettersom Stiftelsestilsynets seneste spørreundersøkelse kun kartla 2018 og 2019.

stiftelsene i 2020 og 2021 for å finne et estimat for fremskrevet verdi på utdelinger.¹⁰

Som vist i Figur 2-2 har stiftelsenes samlede egenkapital vokst de siste årene. Tilsvarende vet vi fra tidligere undersøkelser fra Stiftelsestilsynet, at også utdelinger har vokst. Dermed kan det tenkes at utdelinger som andel av egenkapital er en representativ indikator for utvikling i utdelinger. Videre finner Deloitte (2022) at norske organisasjoner samlet inn mer penger enn noensinne i 2020 og 2021, trolig som følge av koronapandemien. Vi legger dermed til grunn at det vil være rimelig å anta at det vil være en viss vekst i samlede utdelinger for stiftelsene i de to siste årene.

Figur 4-3 viser hvordan utdelingene fordeler seg for de ulike sektorene stiftelsene operer i. Den største andelen av utdelingene er innenfor sektoren kultur og idrett på cirka 26 prosent, etterfulgt av sektorene humanitært arbeid og bistand, og forskning. Dette er forventet og i tråd med resultatene til Stiftelsestilsynet (2020).

Figur 4-3: Utdelinger fordelt på sektor

Kilde: Proff Forvalt, Brønnøysundregisteret og Stiftelsestilsynet (2020). Antall stiftelser: N = 1 637.

4.2 Lønn

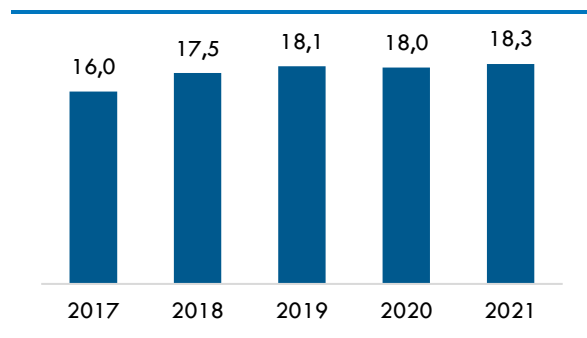
Lønnskostnader i en virksomhet består av både direkte og indirekte¹¹ personalkostnader. Det er de direkte lønnskostnadene til virksomheten som betegner virksomhetens verdiskaping knyttet til sysselsetting. I

¹¹ Indirekte personalkostnader omfatter naturalytelser, sosiale kostnader som lovfestede og frivillige trygde- og pensjonsordninger, arbeidsgiveravgift mv. Disse utgjør ca. 21 prosent av de totale personalkostnadene. Dette er imidlertid ikke en del av verdiskapingen som tilfaller sysselsettingen, ettersom det kun er de direkte lønnskostnadene som reflekterer arbeidsinnsats og verdiskaping fra arbeidstakerne.

henhold til arbeidskraftkostnadene til SSB (2022d) utgjør direkte personalkostnader cirka 79 prosent av totale lønnskostnader. Direkte personalkostnader omfatter bruttolønn, honorarer og andre sosiale ytelser som feriepenger og sykepenger. Vi definerer dette dermed som bruttolønnen til arbeidstakere, og det er den samlede bruttolønnen i stiftelsene som vil betegne som verdiskaping fra sysselsetting.

For å finne direkte lønnskostnader som andel av totale lønnskostnader, tar vi utgangspunkt i fordelingen mellom direkte og indirekte lønnskostnader i henhold til SSB sine gjennomsnittlige arbeidskraftkostnader per årsverk (Statistisk sentralbyrå, 2022d). Resultatet er vist i Figur 4-4. Som figuren viser, er samlet verdiskaping fra sysselsetting i stiftelsene i overkant av 18 milliarder kroner i 2021.

Figur 4-4: Direkte lønnskostnader i stiftelser, 2017-2021

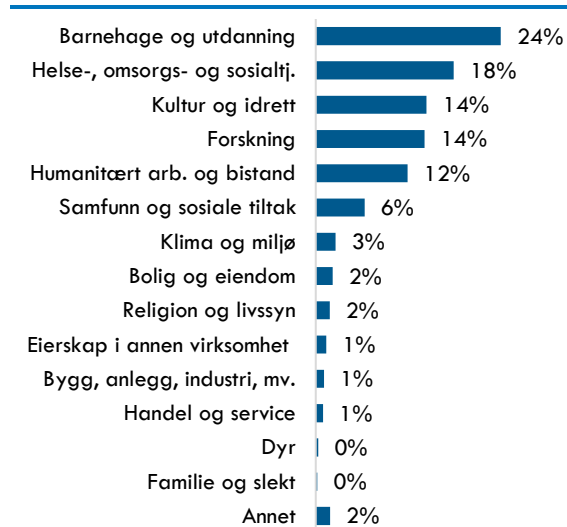

Kilde: Proff Forvalt og Brønnøysundregisteret. Tall i milliarder 2021-kroner. Antall observasjoner: 2017: N=6 469, 2018: N=3 160, 2019: N=3 178, 2020: N=3 152, 2021: N=3 142.

Figur 4-5 viser hvordan lønnskostnadene er fordelt på ulike sektorer i 2021. Stiftelser som arbeider innenfor sektoren barnehage og utdanning står for den største andelen av totale direkte lønnskostnader i 2021, på 24 prosent.

Deretter følger sektorene helse-, omsorgs- og sosialtjenester, og kultur og idrett, med henholdsvis 18 og 14 prosent av samlede direkte lønnskostnader i 2021. Det er dermed disse sektorene som står for den største andelen av verdiskapingen som oppstår fra sysselsetting.

Figur 4-5: Direkte lønnskostnader fordelt på sektor

Kilde: Proff Forvalt, Brønnøysundregisteret og Stiftelsestilsynet (2020). Antall observasjoner: N=3 142.

4.3 Skatt

De samlede skatteinntektene til det offentlige, som resultat av verdiskapingen til stiftelser, består av arbeidsgiveravgift og skatt på overskudd.

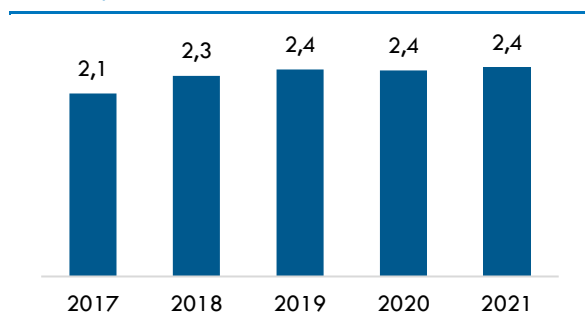
4.3.1 Beregnet arbeidsgiveravgift

Arbeidsgiveravgift er et prosentpåslag på de direkte lønnskostnadene, og varierer avhengig av hvilken kommune stiftelsen holder til i. Vi baserer oss på arbeidsgiveravgiften som følger av SSBs gjennomsnittlige arbeidskraftkostnad (Statistisk sentralbyrå, 2022d). Der utgjør gjennomsnittlig arbeidsgiveravgift relativt til direkte personalkostnader cirka 13,3 prosent.¹² Vi legger denne satsen til grunn når vi beregner arbeidsgiveravgiften.

Resultatet er presentert i Figur 4-6, og viser at arbeidsgiveravgift fra stiftelser i 2021 utgjør om lag 2,4 milliarder kroner.

¹² Arbeidsgiveravgift er normalt 14,4 prosent av bruttolønn, men fritak i Finnmark og deler av Troms gjør at gjennomsnittssatsen blir lavere.

Figur 4-6: Samlet skatt fra arbeidsgiveravgift i stiftelser, 2017-2021

Kilde: Proff Forvalt og Brønnøysundregisteret. Tall oppgitt i milliarder 2021-kroner. Antall observasjoner: 2017: N=6 469, 2018: N=3 160, 2019: N=3 178, 2020: N=3 152, 2021: N=3 142.

Ettersom samlet arbeidsgiveravgift er utledet fra samlet verdi av sysselsetting, vil verdiskaping fra arbeidsgiveravgift fordele seg likt som verdiskaping fra sysselsetting på ulike sektorer. Dette er illustrert i Figur 4-5.

4.3.2 Beregnet skatt på overskudd

De fleste stiftelser som ikke har erverv til formål, er i utgangspunktet fritatt for formues- og inntektsskatt. Dersom stiftelsen, eller selskap stiftelsen eier, har et ervervsmessig formål, er den skattepliktig. Videre kan en skattefri stiftelse være skattepliktig for deler av sine inntekter, dersom dette er inntekter som ikke realiserer/virkeliggjør stiftelsens ikke-ervervsmessige formål. Dermed vil enkelte stiftelser, både de med ervervsmessige formål og de som mottar inntekter utover sitt ikke-ervervsmessige formålet, være skattepliktige. Skattebidraget til de skattepliktige stiftelsene er en form for verdiskaping, ettersom dette beløpet alternativt ville blitt fanget opp av samlet overskudd, dersom de ikke måtte betale denne skatten.

For å beregne den samlede skatten i skattepliktige stiftelser, baserer vi oss på skatt på ordinært og ekstraordinært overskudd i skattepliktige stiftelser. Dette finner vi ved følgende formel:

$$\begin{aligned} \text{Skatt på overskudd} &= \text{Ordinært resultat før skatt} \\ &+ \text{Netto ekstraordinære poster} \\ &- \text{Årsresultat} \end{aligned}$$

Metoden er sårbar for stiftelser som har oppgitt ulike beløp på årsresultat og ordinært resultat før skatt uten at det er ekstraordinære poster.¹³ For å redusere risikoen for denne typen feil, har vi kun inkludert

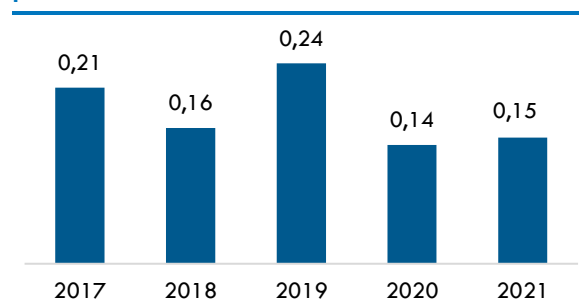
¹³ Vi finner, ved å gjennomføre kontrollsjekker, at enkelte stiftelser får positive skattekostnader, selv om disse i realiteten ikke er oppført med skattekostnader i sine regnskap.

¹⁴ I 2021 fikk Gjensidigestiftelsen tilbakebetalt forskuddsbetalt skatt og renter etter medhold i en rettsak

stiftelser med observerte skattekostnader i minst tre av årene i perioden 2017-2021. Dermed luker vi ut observasjoner hvor det kan være sporadiske avvik mellom årsresultatet og summen av netto ekstraordinære poster og ordinært resultat før skatt.

Samlet skatt på overskudd for skattepliktige stiftelser er vist i Figur 4-7. I 2021 utgjør verdiskaping fra skatt på overskudd om lag 150 millioner kroner.

Figur 4-7: Estimert skatt på overskudd for stiftelser som har betalt skatt i tre eller flere av årene i perioden 2017-2021

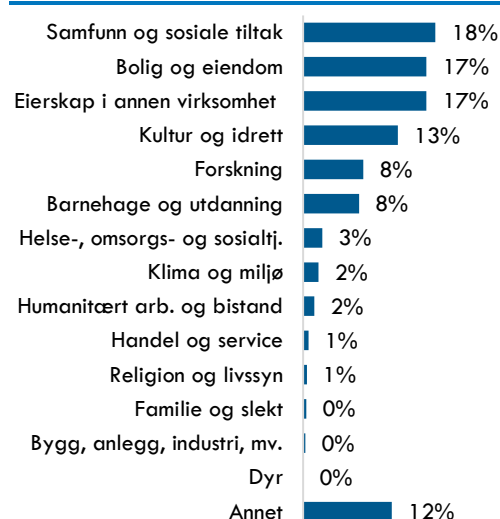

Kilde: Proff Forvalt og Brønnøysundregisteret. Tall er oppgitt i milliarder 2021-kroner. Antall observasjoner: 2017: N=344, 2018: N=348, 2019: N=350, 2020: N=348, 2021: N=343.¹⁴

Figur 4-8 viser hvordan verdiskaping fra skatt på overskudd fordeler seg på ulike sektorer. Som vist av figuren er den største andelen av samlet skatt på overskudd i stiftelser som arbeider innenfor sektoren samfunn og sosiale tiltak, hvor andelen utgjør 18 prosent av samlet skatt på overskudd i 2021. Etterfølgende sektorer med størst andel av samlet skatt på overskudd i stiftelser i 2021 er bolig og eiendom, og eierskap i annen virksomhet.

mot Skatteetaten (Gjensidigestiftelsen, 2022). Dette beløpet utgjorde 288 millioner kroner. Ettersom dette er et ekstraordinært tilfelle, har vi tatt ut denne observasjonen i beregningen av samlet skatt i stiftelsene i 2021.

Figur 4-8: Skatt på overskudd fordelt på sektor

Kilde: Proff Forvalt, Brønnøysundregisteret og Stiftelsestilsynet (2020). Antall observasjoner: N=343.

4.4 Ordinært bruttoprodukt i selskap som eies av stiftelser

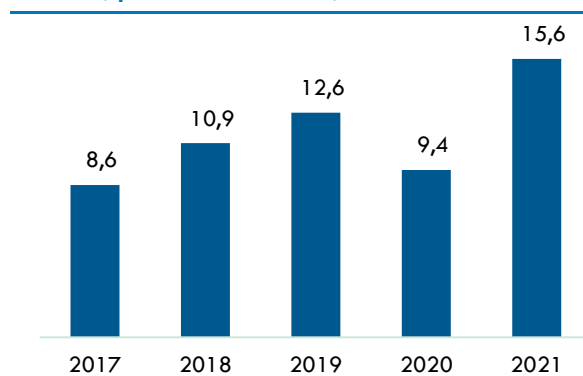
I dette kapittelet ser vi nærmere på verdiskaping fra selskap som eies av stiftelser. Vi beregner verdiskaping knyttet til overskudd, sysselsetting og skatt.

Der selskapet som eies av stiftelsen er et konsern, benytter vi konsernregnskap for å beregne verdiskapingen. Verdiskaping fra selskap der stiftelsen kun eier en andel av selskapet, er justert for eierandel.¹⁵

4.4.1 Overskudd i selskapene som eies av stiftelser

For å finne overskudd i selskap som eies av stiftelser, ser vi hen til selskapenes regnskapsførte årsresultat. Samlet årsresultat i de identifiserte selskapene som eies av stiftelser, utgjør 20,2 milliarder kroner i 2021. Når vi justerer for eierandelen til de ulike stiftelsene, tilsvarer stiftelsenes andel av overskuddet 15,6 milliarder kroner i 2021, som vist i Figur 4-9.

Figur 4-9: Samlet overskudd i selskap som eies av stiftelser, justert for eierandel, 2017-2021

Kilde: Proff Forvalt og Brønnøysundregisteret. Tall er oppgitt i milliarder 2021-kroner. Antall selskaper som eies av stiftelser: 2017: N=219, 2018: N=235, 2019: N=252, 2020: N=270, 2021: N=283.

For å finne fordeling av verdiskaping fra overskudd på ulike sektorer, har vi lagt til grunn sektorene som er benyttet i Stiftelsestilsynets undersøkelse fra 2020, og kategorisert selskapene etter deres næringskode.

Vi finner at den største andelen av overskuddet kommer fra verdiskaping knyttet til selskap som opererer innen sektoren handel og service, med henholdsvis 89 prosent. Dette inkluderer selskap som Olav Thon Gruppen AS, Gjensidige Forsikring ASA og Sparebank 1 Østlandet, som til sammen står for 73 prosent av samlet overskudd i 2021, og 81 prosent av samlet verdiskaping i sektoren handel og service.

4.4.2 Samlet sysselsetting i selskap som eies av stiftelser

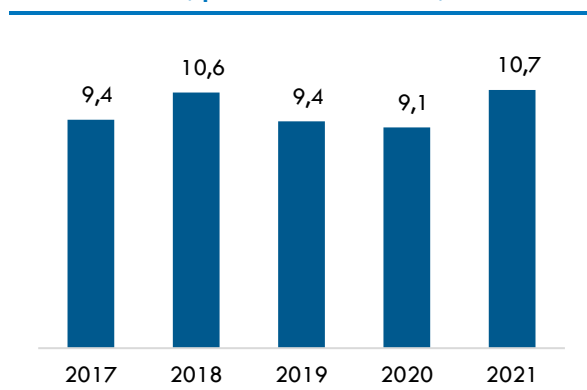
Figur 4-10 viser samlede direkte lønnskostnader i selskap som eies av stiftelser. I 2021 utgjorde samlet verdiskaping fra sysselsetting i selskap som eies av stiftelser 10,7 milliarder kroner.

Antall observasjoner som har rapportert lønnskostnader i sine regnskaper, er lavere enn antall observasjoner som har rapportert overskudd. Dette indikerer at en del av selskapene som eies av stiftelser, er selskap uten ansatte. Et eksempel på et slikt selskap er Sintef Holding AS som har rapportert årsresultat i 2021, men som er oppført med null kroner i lønnskostnader. I henhold til oversikten i Proff Forvalt, har selskapet heller ikke rapportert om noen ansatte eller årsverk.

¹⁵ Dersom en stiftelse for eksempel eier 60 prosent av et selskap, vil vi kun inkludere 60 prosent av verdiskapingen til

selskapet i analysen. Dette gjelder imidlertid kun et fåtall av selskapene.

Figur 4-10: Direkte lønnskostnader i selskap som eies av stiftelser, justert for eierandeler, 2017-2021

Kilde: Proff Forvalt og Brønnøysundregisteret. Tall er oppgitt i milliarder 2021-kroner. Antall observasjoner: 2017: N=141, 2018: N=147, 2019: N=151, 2020: N=155, 2021: N=165.¹⁶

Verdiskaping fra sysselsetting i selskap som eies av stiftelser, er størst i sektoren handel og service. Denne sektoren står for 74 prosent av den samlede sysselsettingen i selskap som eies av stiftelser, som vist i Figur 4-11. Blant selskapene som bidrar mest til verdiskaping gjennom sysselsetting finner vi selskap som Det Norske Veritas Holding AS, Gjensidige Forsikring ASA og Sintef AS, som til sammen står for 37 prosent av samlet sysselsetting i 2021.

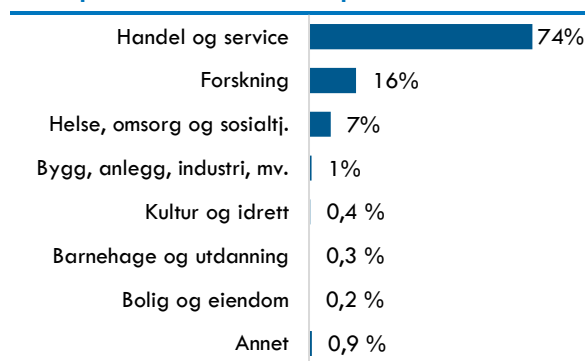
Sektoren handel og service utgjør en betydelig andel av verdiskapingen fra sysselsetting i selskapene. Dette ettersom åtte av de ti største bidragsyterne, som til sammen står for 78 prosent av samlet sysselsetting, er kategorisert som selskap i sektoren handel og service. Disse åtte selskapene står for 64 prosent av samlet sysselsetting. Blant de åtte største selskapene innen handel og service finner vi selskap som Det Norske Veritas Holding AS, Gjensidige Forsikring ASA, Olav Thon Gruppen AS, Asplan Viak AS, Astrup Fearnley Holding AS og Kavli Holding AS.

Videre følger sektorene forskning, helse, omsorg og sosialtjenester og annet, hvor disse tre sektorene til sammen utgjør mesteparten av den resterende verdien av sysselsetting som oppstår i selskap som eies av stiftelser (23 prosent). Innenfor forskning er Sintef AS den største aktøren, etterfulgt av Sintef Ocean AS og Sintef Energi AS (alle eid av Stiftelsen Sintef).

Blant helse-, omsorg- og sosialtjenester er Norsk Luftambulans AS (som eies av Stiftelsen Norsk Luftambulans) den største aktøren, etterfulgt av Lovisenberg Omsorg AS og Betanien Sykehus AS.

¹⁶ Stiftelsen Det Norske Veritas er majoritetseier i Det Norske Veritas Holding AS, som står for en betydelig andel (i underkant av 89 prosent) av de direkte lønnskostnadene. Store deler av denne verdiskapingen finner imidlertid sted i

Figur 4-11: Fordeling av verdiskaping fra lønn i selskap som eies av stiftelser per sektor

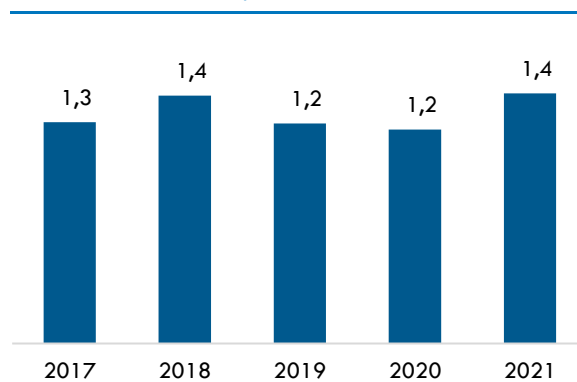
Kilde: Proff Forvalt, Brønnøysundregisteret og Stiftelsestilsynet (2020). Antall observasjoner: N = 165.

4.4.3 Samlet skatt i selskap som eies av stiftelser Beregnet arbeidsgiveravgift

Arbeidsgiveravgiften beregnes på samme måte som for stiftelser, ved å legge til grunn gjennomsnittlig skattesats på 13,3 prosent, som følger av SSB (2022d). Resultatet er vist i Figur 4-12. I 2021 utgjør samlet skatt fra arbeidsgiveravgift i selskap som eies av stiftelser om lag 1,4 milliarder kroner.

Som nevnt tidligere vil fordelingen på tvers av sektorene være lik for verdiskaping fra sysselsetting og arbeidsgiveravgift, ettersom størrelsen på arbeidsgiveravgift for hvert enkelt selskap følger av verdiskaping fra sysselsettingen deres. For fordelingen av arbeidsgiveravgift i selskap som eies av stiftelser, se Figur 4-11.

Figur 4-12: Estimert arbeidsgiveravgift i selskap som eies av stiftelser, 2017-2021

Kilde: Proff Forvalt og Brønnøysundregisteret. Tall er oppgitt i milliarder 2021-kroner. Antall observasjoner: 2017: N=141, 2018: N=147, 2019: N=151, 2020: N=155, 2021: N=165.

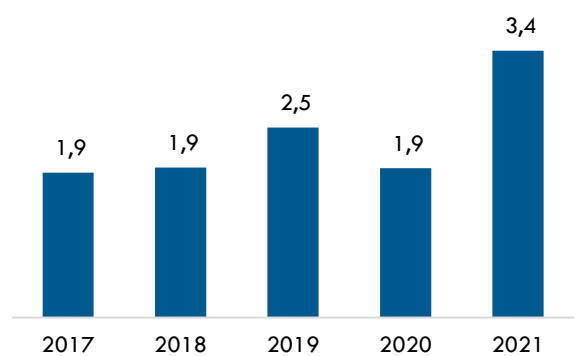
utlandet, og vi har derfor justert for andel ansatte i Norge, for å finne et mål på den delen av verdiskapingen som skjer i Norge. Dette har vi også gjort for verdiskapingen av overskudd og skatt på overskudd i selskapet.

Beregnet skatt på overskudd

Videre beregner vi skatt på ordinært og ekstraordinært overskudd ved samme metode som for stiftelsene.

Figur 4-13 viser beregnet skatt på overskudd. Dersom vi avgrenser utvalget til selskap som har betalt skatt i tre eller flere år, utgjør estimert skatt på overskudd 3,4 milliarder kroner i 2021.

Figur 4-13: Skatt på ordinært og ekstraordinært overskudd i selskap som eies av stiftelser, selskap som har betalt skatt minst tre av årene i perioden, 2017-2021

Kilde: Proff Forvalt og Brønnøysundregisteret. Tall er oppgitt i milliarder 2021-kroner. Antall observasjoner: 2017: N=134, 2018: N=138, 2019: N=144, 2020: N=143, 2021: N=143.

Samlet skatt på overskudd er høyere i selskap som eies av stiftelser enn i stiftelsene selv. Dette skyldes at mange stiftelser er fritatt skatt på overskudd, fordi de ikke har et ervervsmessig formål (Skatteetaten, 2022).

Nesten all verdiskaping fra skatt på overskudd, oppstår hos selskap i sektoren handel og service. Denne sektoren står for 95 prosent av verdiskapingen.

Tre av selskapene i utvalget står for 82 prosent av samlet skatt på overskudd i 2021. Olav Thon Gruppen AS står for alene for rundt 47 prosent av samlet skatt på overskudd, etterfulgt av Gjensidige Forsikring ASA (29 prosent) og Sparebank 1 Østlandet (6 prosent).

4.4.4 Samlet verdiskaping i selskap som eies av stiftelser

Vi finner at den samlede verdiskapingen i selskap som eies av stiftelser, utgjør om lag 31,1 milliarder kroner i 2021. Til sammenligning finner vi at verdiskaping i stiftelser samme år utgjør om lag 40,3 milliarder kroner. Dette tyder på at det skjer betydelig verdiskaping i selskap som eies av stiftelser.

Der det skjer overføringer av utbytte fra selskap som eies av stiftelsen og stiftelsen selv, er det risiko for at disse overføringene fanges opp av både regnskapet til stiftelsen og av regnskapet til datterselskapet. Vi bør derfor være varsomme med å summere verdiskaping knyttet til overskudd i selskap som eies av stiftelser og verdiskaping fra overskudd i stiftelsene.

For å redusere risiko for eventuell dobbelttelling, legger vi til grunn at det kun er verdiskaping knyttet til sysselsetting og skatt i selskap som eies av stiftelser, som kan legges til verdiskapingen til stiftelser. Vi legger oss dermed på et konservativt anslag. Dette betyr at det totalt er 15,5 milliarder kroner av verdiskapingen i selskap som eies av stiftelser som kan summeres med verdiskapingen i stiftelsene.

Til sammen finner vi dermed at verdiskaping fra ordinært bruttoprodukt i stiftelser og selskap som eies av stiftelser utgjør 55,8 milliarder kroner årlig.

5. Ekstraordinært bruttoprodukt i norske stiftelser

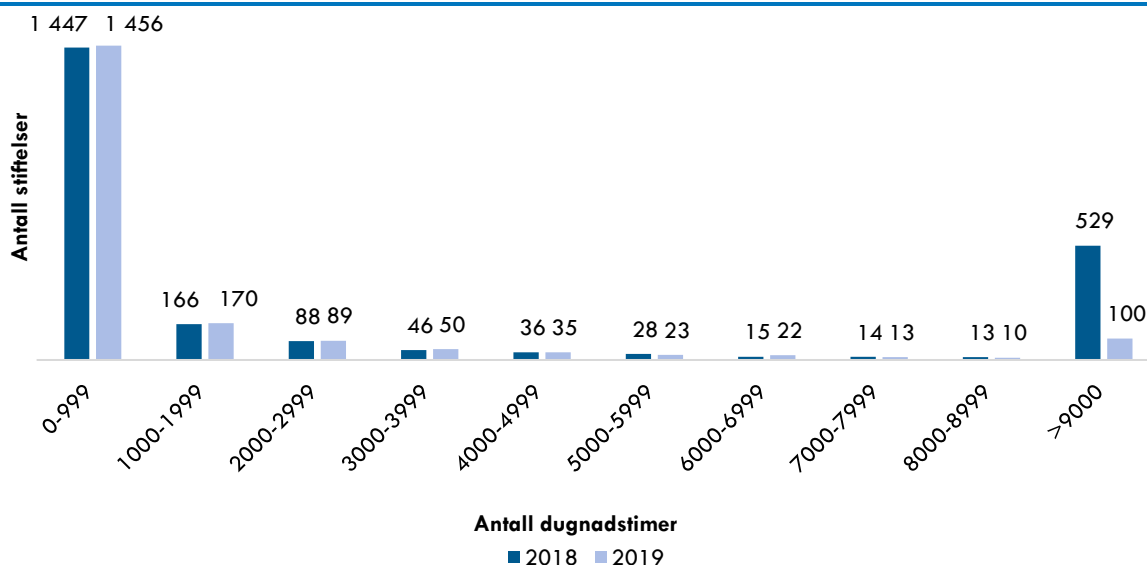
Stiftelser kjennetegnes ved at det er stiftelsens vedtektsbestemte formål som står i sentrum for stiftelsens aktiviteter. Det er betydelig variasjon i hvilke formål stiftelsene har, og på hvordan de arbeider for å realisere formålene. Dette medfører at det kan foregå verdiskaping som ikke er mulig å identifisere ved analyse av stiftelsers regnskap. I dette kapittelet forsøker vi å estimere merverdi av slik formålsrealisering ved å estimere beregnet verdi av frivillige årsverk i stiftelsen og ved å sammenligne avkastning på kapital i stiftelser med avkastning på kapital i sammenlignbare profittmaksimerende virksomheter.

5.1 Verdi av frivillig innsats i stiftelsene

Ifølge SSB legger nordmenn ned frivillig innsats verdt 78 milliarder kroner i året (Statistisk sentralbyrå, 2020). For å beregne denne verdien tar SSB utgangspunkt i antall timer ulønnet arbeid i frivillige organisasjoner, fordelt på aktivitetskategori (ICNPO-kategori) og verdsetter dette etter en lønnskostnadsekvivalent.

For å beregne verdien av frivillig arbeid i stiftelsene tar vi utgangspunkt i SSBs lønnskostnadsekvivalenter

Figur 5-2: Fordeling av antall dugnadstimer mellom stiftelsene

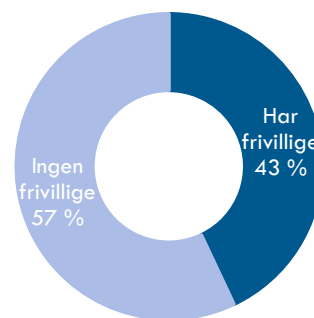

Kilde: Stiftelsestilsynet (2020). Antall dugnadstimer er estimert oppgitt av stiftelsene som har svart på undersøkelsen til Stiftelsestilsynet.

for ulønnet arbeid og antall rapporterte dugnadstimer i stiftelsene fra spørreundersøkelsen til Stiftelsestilsynet (2020).

I både 2018 og 2019 oppga i underkant av 2 000 stiftelser at de hadde frivillig engasjerte. I snitt hadde 43 prosent av stiftelsene som svarte på spørreundersøkelsen frivillig engasjerte.

Figur 5-1: Andel stiftelser som oppgir at de har frivillig engasjerte

Kilde: Stiftelsestilsynet (2020).

Til sammen oppgir stiftelsene at det ble utført 3,5 millioner frivillige dugnadstimer i 2018 og nesten 4 millioner dugnadstimer i 2019. Antall dugnadstimer varierer mye mellom stiftelsene. Den største andelen av stiftelsene oppgir mindre enn 1 000 dugnadstimer i året, mens enkelte oppgir mer enn 10 000 dugnadstimer i året. Figur 5-2 viser hvordan antall dugnadstimer fordeler seg mellom stiftelsene.

5.1.1 Fordeling av stiftelsenes aktivitetsområde på ICNPO-kategorier

I spørreundersøkelsen oppgir stiftelsene hvilke aktivitetsområder de opererer innenfor. Disse er ikke identiske med ICNPO-kategoriene, men beskrivende

nok til at vi kan tilegne de hver sin ICNPO-kategori, slik at vi bruker mest mulig riktig lønnskostnads-ekvivalent. Tabellen nedenfor viser hvilken ICNPO-kategori vi henter lønnskostnadsekvivalenter fra for de ulike aktivitetsområdene til Stiftelsestilsynet.

Tabell 5-1: Sammenslåing av ICNPO-kategorier og aktivitetsområder oppgitt av stiftelsene

Aktivitetsområde	Tilegnet ICNPO-kategori
Helse-, omsorgs- og sosialtjenester (typisk offentlige tjenester)	03 Helse
Samfunn, utvikling og sosiale tiltak	04 Sosiale tjenester
Humanitært arbeid og bistand	04 Sosiale tjenester
Kultur og idrett	01 Kultur og fritid
Religion og livssyn	10 Religion
Barnehage, opplæring og utdanning	02 Utdanning og forskning
Forskning	02 Utdanning og forskning
Klima og miljø	05 Miljøvern
Dyr	05 Miljøvern
Bolig og eiendom	06 Lokalmiljø og bolig
Familie og slekt	06 Lokalmiljø og bolig

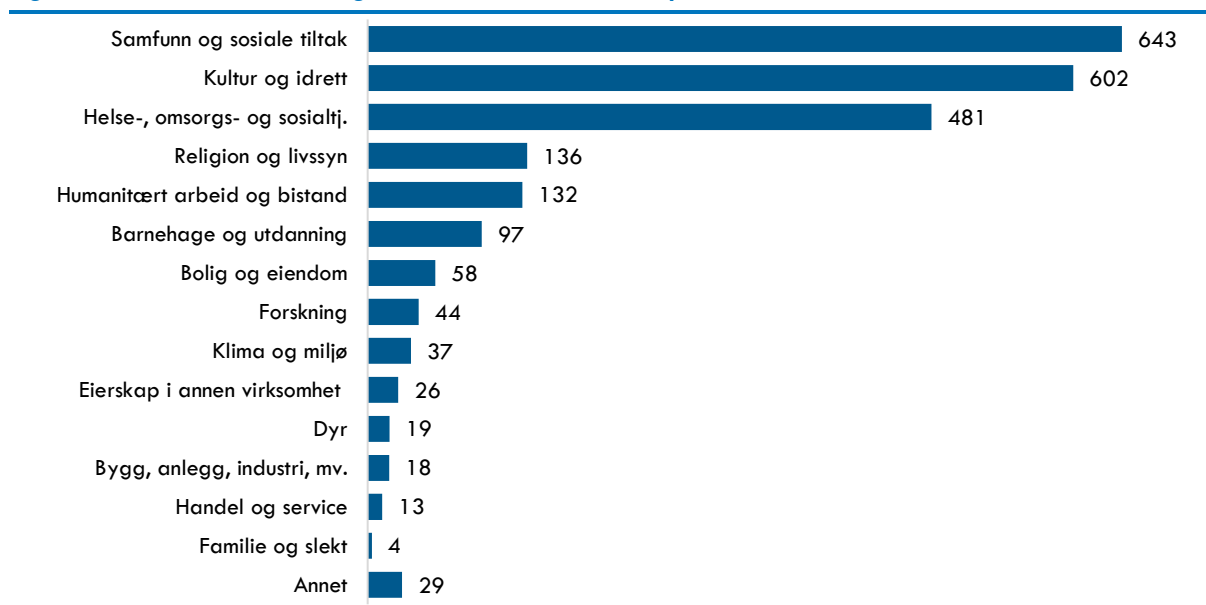
Kilde: SSBs satellittregnskap og Stiftelsestilsynets spørreundersøkelse. En del stiftelser ikke valgt aktivitetsområde. Disse har vi samlet i en samlepost vi kaller «annet»

5.1.2 Samlede frivillige årsverk i stiftelsene

Figur 5-3 viser antall frivillige årsverk i stiftelsene fordelt på ICNPO-kategorier.¹⁷ Mesteparten av

frivilligheten i stiftelser foregår innen områdene sosiale tjenester, kultur og fritid og helse. Totalt blir det utført om lag 2 200 frivillige årsverk i stiftelsene.

Figur 5-3: Antall årsverk frivillig arbeid i stiftelsene, fordelt på aktivitetsområde

Kilde: Stiftelsestilsynet 2020. I figuren viser vi tall for 2019, da det kun er små variasjoner fra 2018 til 2019.

¹⁷ For å omgjøre dugnadstimer til årsverk legger vi til grunn at ett årsverk består av 1 703 timer, i likhet med SSB.

5.1.3 Lønnskostnadsekvivalenter for ulønnet arbeid

Lønnskostnadsekvivalenter for ulønnet arbeid er den beregnede verdien av frivillig, ulønnet arbeidsinnsats.

Tabell 5-2: Lønnskostnadsekvivalenter for relevante ICNPO-kategorier.

Kategori	Lønns- kostnads- ekvivalent
Utdanning og forskning	679 767
Helse	666 606
Sosiale tjenester	666 595
Lokalmiljø og bolig	576 038
Religion	576 031
Kultur og fritid	571 554
Miljøvern	571 510
Politiske- og interesseorganisasjoner	571 502
Vektet gjennomsnitt	631 763

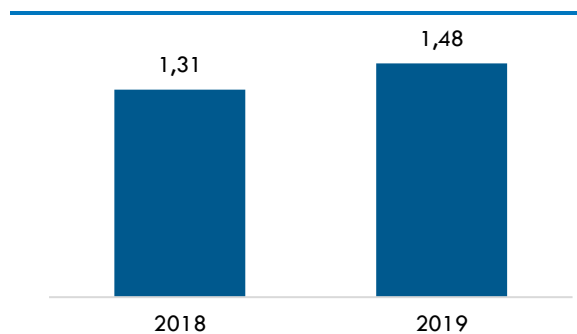
Kilde: SSBs satellittregnskap (tabell 08538 og tabell 08520) og KPI-indeks (tabell 03013). De frivillige årsverkene er verdsatt lavere enn lønnet arbeid i tilsvarende næring, fordi SSB antar at frivillig arbeid i større grad er ufaglært. Tallene er basert på lønnskostnader for arbeidstakere med grunnskoleutdanning, i sammenlignbare næringsaggregater i nasjonalregnskapet. Tall i 2021-kroner

Tabell 5-2 viser lønnskostnadsekvivalentene per årsverk for de relevante ICNPO-kategoriene. Lønnskostnadsekvivalentene er høyest innen utdanning og forskning, helse og sosiale tjenester. For øvrige kategorier er lønnskostnadsekvivalenten relativt lik. For frivillige timer i kategorien «annet», «handel og service», «bygg, anlegg, industri, landbruk, olje og energi» og «Eierskap i annen virksomhet (holding)», legger vi til grunn en lønnskostnadsekvivalent lik et vektet gjennomsnittet av de andre kategoriene.

5.1.4 Samlet verdiskaping fra frivillige årsverk

Verdien av det frivillige arbeidet beregnes ved å multiplisere antall frivillige årsverk med lønnskostnader per årsverk. Totalt har frivillig arbeid i stiftelsene bidratt med henholdsvis 1,3 og 1,5 milliarder kroner i verdiskaping i 2018 og 2019, som illustrert i Figur 5-4. Dette utgjør mellom 1,5 og 2 prosent av all verdiskaping fra frivillig arbeid i Norge.

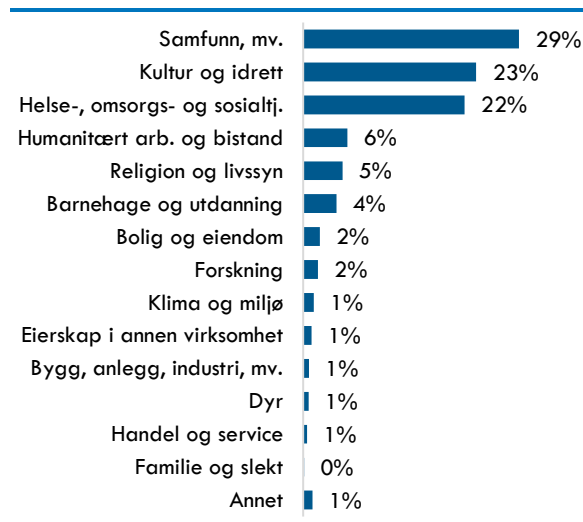
Figur 5-4: Estimert verdiskaping fra frivillig arbeid i stiftelser

Kilde: Stiftelsestilsynet, SSB og Oslo Economics. Tall i milliarder 2021-kroner.

Figur 5-5 viser at den største verdiskapingen kommer fra frivillighet knyttet til samfunn, utvikling og sosiale tiltak. Sammen med humanitært arbeid og bistand utgjør stiftelsenes verdiskaping rundt 12 prosent av den samlede verdiskapingen fra frivillighet innenfor ICNPO-kategorien sosiale tjenester. Innen helse, som er den kategorien der det er tredje mest verdiskaping fra frivillig arbeid i stiftelsene, utgjør verdiskapingen fra stiftelsene rundt fem prosent av verdiskaping fra frivillighet i Norge.

Figur 5-5: Fordeling av verdiskaping fra frivillighet i stiftelsene innenfor aktivitetsområder i 2019

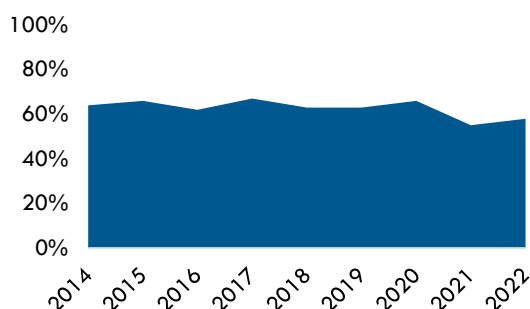

Kilde: Stiftelsestilsynet, SSBs og Oslo Economics. Fordeling på kategorier er tilsvarende for 2018.

Tallene presentert ovenfor baserer seg på svar fra stiftelsene for årene 2018 og 2019. For å vurdere om tallene for verdiskaping fra frivillighet er representative for 2021, har vi derfor sett på hvordan utviklingen i frivillig arbeid har vært i Norge fra 2018 til i dag. Figur 5-6 viser utvikling i andelen av befolkningen som har gjort i frivillig arbeid fra 2014 til 2022, i henhold til frivillighetsbarometeret

(Frivillighet Norge, 2022).¹⁸ Den viser at andelen har vært relativt stabil rundt 65 prosent i hele perioden. Unntaket er 2021 og 2022, der andelen har falt til henholdsvis 55 prosent og 58 prosent. Ifølge Frivillighet Norge skyldes dette trolig koronapandemien.

Figur 5-6: Andel som har gjort frivillig arbeid i perioden 2014-2022

Kilde: Frivillighet Norge (2022)

Det er derfor rimelig å anta at beregnet verdiskaping basert på dugnadstimer i 2018 og 2019, er representativ for øvrige år. Selv om det var en nedgang i 2021 og 2022, legger vi til grunn at dette er et unntak. At deltagelsen har økt i 2022 er også et tegn på frivilligheten trolig vil ta seg opp igjen på sikt.

Stiftelsestilsynet gjennomførte en undersøkelse om styrearbeid og -honorar i norske stiftelser i 2017. I denne kom det frem at mye av styrearbeidet i norske stiftelser skjer på frivillig basis, og at 72 prosent av stiftelsesstyrene ikke mottar honorar (Lotteri- og stiftelsestilsynet, 2017). Av de som tar honorar er nivået relativt lavt, gjennomsnittet for alle stiftelser er på i overkant av 20 000 kroner (2016-kroner). I spørreundersøkelsen vi har basert våre årsverk med frivillig arbeid på, ble stiftelsene spurt om antall dugnadstimer. Det er uklart om stiftelsene har inkludert styrearbeid, eller de kun ser på dugnad som arbeid direkte rettet mot stiftelsens formål. Hvis sistnevnte er tilfelle, vil tallene over være undervurdert. Basert på anslag fra rapporten til Stiftelsestilsynet utgjør dette omtrent 130 årsverk. Verdien av dette vil være rundt 75 millioner kroner. Dette er en betydelig størrelse, men likevel innenfor det vi regner med vil være et rimelig usikkerhetsspenn på tallene vi har estimert.

Vi mener derfor at en beregnet verdiskaping på omtrent 1,4 milliarder kroner er et rimelig anslag på verdibidraget fra frivillig arbeid i stiftelsene.

5.2 Alternativ avkastning

I alminnelige, kommersielle foretak, estimeres foretakets verdiskaping ved å se på regnskapstall, herunder utbetalinger og overskudd (avkastning), lønnskostnader, skatter og avgifter. Stiftelser skiller seg fra alminnelige foretak, blant annet som følge av at de ikke nødvendigvis har erverv til formål. Det vil si at den ikke tar sikte på å oppnå økonomiske fordeler for seg selv eller andre. Dermed kan det foregå verdiskaping i stiftelsene som ikke fanges opp av analysen i kapittel 4, som konsekvens av stiftelsens organisasjonsform og måten den innretter sin drift.

For å undersøke om det finnes noen merverdi knyttet til denne måten å drive på, sammenligner vi avkastning på anleggsmidler i stiftelser og i kommersielle foretak. Dersom det viser seg at stiftelser generelt oppnår lavere avkastning enn kommersielle foretak, kan dette indikere at det er en alternativ avkastning knyttet til stiftelsers drift.

5.2.1 Metode

Formålet med analysen er å finne et estimat på merverdien av stiftelsenes verdiskaping som ikke kan identifiseres gjennom stiftelsenes regnskap, som følge av at de ikke har økonomisk vinning som formål.

For å undersøke om det er en forskjell mellom kommersielle foretak og stiftelser, sammenligner vi avkastning på kapital i stiftelsen med avkastning på kapital i sammenlignbar kommersiell virksomhet. Vi antar at differansen mellom avkastning på kapital i kommersielle foretak og stiftelser er et representativt mål på merverdien av stiftelsenes formålsrealisering.

For å identifisere avkastning på sysselsatt kapital i henholdsvis stiftelser og kommersielle foretak, legger vi til grunn virksomhetenes samlede anleggsmidler som mål på sysselsatt kapital. Anleggsmidler er et selskaps langsiktige eiendeler, for eksempel eiendom. Disse eiendelene er ment til varig bruk – minimum utover ett års tidshorisont. Vi finner dermed avkastning på sysselsatt kapital ved å finne forholdet mellom driftsresultat og samlede anleggsmidler per virksomhet:

$$\text{Avkastning på sysselsatt kapital} = \frac{\text{Driftsresultat}}{\text{Anleggsmidler}}$$

5.2.2 Analyse av avkastning på sysselsatt kapital i sammenlignbare kommersielle virksomheter og stiftelser

Analysen tar for seg avkastning på sysselsatt kapital i perioden 2015-2021, ettersom det muliggjør sammenligning av utvikling over tid, herunder

¹⁸ Frivillighetsbarometeret kartlegger atferd, holdninger og interesser i frivillighets-Norge, samt holdninger til frivillighet i befolkningen. Studien har vært gjennomført hvert år siden

2014 og måler blant annet hvor stor andel av befolkningen som har gjort frivillig arbeid.

undersøkelser av om forskjeller mellom stiftelser og kommersielle foretak er konsistent over tid.

For at analysen skal gi et representativt bilde på merverdien av stiftelsers aktivitet, har vi avgrenset analysen til kommersielle foretak innenfor samme næringskategorier som stiftelser.

Analysen inkluderer ikke stiftelser som har oppgitt at de er rene utdelingsstiftelser, ettersom dette er en foretaksform som skiller seg fra øvrige kommersielle virksomheter.

For å sikre at vi har stabile og alminnelige foretak, tar vi videre ut selskap som er opprettet eller slettet i løpet av perioden. Vi ekskluderer også foretak med unormalt høy eller lav vekst i driftsinntekter i løpet av perioden. Dette skyldes at vi ønsker å unngå eventuelle vekstselskaper som kan påvirke resultatet skjev.

Videre tar vi ut kommersielle selskap og stiftelser som ikke har rapportert driftsresultat eller har driftsresultat lik null et eller flere år i perioden, samt stiftelser og selskap uten anleggsmidler. Årsaken til at vi ekskluderer disse selskapene, er at det ikke er mulig å regne avkastning på sysselsatt kapital dersom telleren eller nevneren i regnestykket mangler. Vi ekskluderer også kommersielle foretak med mer enn dobbelt så høyt driftsresultat enn stiftelser.

Etter å ha gjort de overnevnte justeringene, står vi igjen med et utvalg på 1 857 stiftelser og 55 090

kommersielle foretak som alle har vært aktive i hele perioden fra 2015 til 2021. Blant stiftelsene er 71 prosent aktivitetsstiftelser, 22 prosent holdingstiftelser og 7 prosent kombinasjonsstiftelser.

Til tross for at vi har forsøkt å avgrense utvalget til sammenlignbare foretak, vil det være usikkerhet knyttet til analysen.

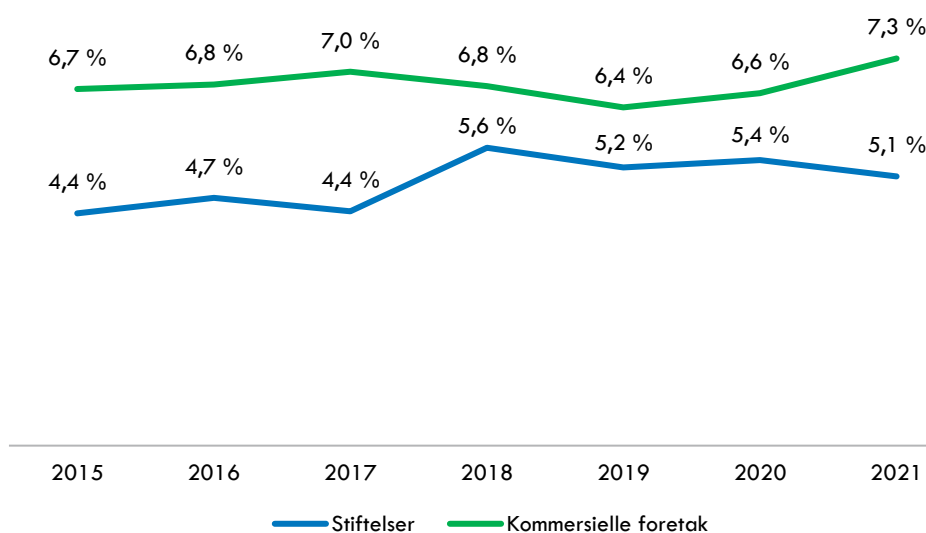
5.2.3 Funn

Vi beregner gjennomsnittlig avkastning på sysselsatt kapital for henholdsvis stiftelser og kommersielle foretak hvert år i perioden. Dette gjør vi ved å summere opp driftsresultat for hver gruppe, og dele på summen av samlede anleggsmidler i hver gruppe. Resultatet er presentert i Figur 5-7.

Som det fremkommer av figuren, finner vi at stiftelser i gjennomsnitt oppnår noe lavere avkastning på sysselsatt kapital enn kommersielle foretak. Dette kan med andre ord være en indikasjon på at det er en merverdi ved stiftelsenes drift som ikke kan identifiseres ved analyser av stiftelsenes regnskap.

Videre indikerer figuren at denne differansen var noe høyere i perioden 2015–2017, der differansen mellom kommersielle og stiftelser ligger mellom 2 og 2,5 prosentpoeng. I perioden 2018–2020 har differansen ligget rundt ett prosentpoeng. I 2021 har differansen økt til 2 prosentpoeng.

Figur 5-7: Gjennomsnittlig avkastning på sysselsatt kapital, stiftelser og kommersielle foretak, i perioden 2015-2021

Kilde: Kilde: Proff Forvalt. Analyse ved Oslo Economics. Antall observasjoner: Stiftelser: N=1 857. Kommersielle foretak: N=55 090.

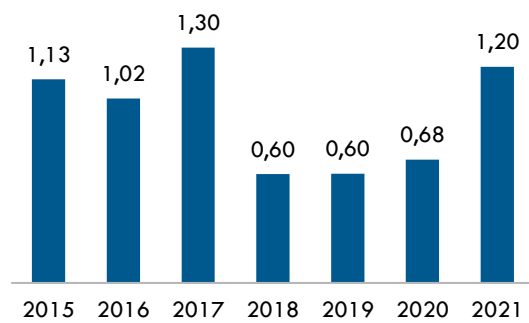
5.2.4 Beregnet alternativ avkastning

Ettersom analysen indikerer at stiftelsene i utvalget har oppnådd lavere avkastning på sysselsatt kapital enn de kommersielle foretakene, kan vi bruke

differansen til å beregne verdien av differansen i avkastning og dermed verdien gitt av en hypotetisk markedsmessig avkastning og stiftelsenes kjente kapitalbeholdning.

Vi antar at differansen mellom avkastning på kapital i kommersielle foretak og stiftelser er et representativt mål på merverdien av stiftelsenes formålsrealisering, altså «alternativ avkastning» i stiftelsene. Dermed kan vi tallfeste denne merverdien for utvalget vårt, ved å multiplisere differansen med samlet kapital i stiftelsene hvert år.

Figur 5-8: Samlet beregnet alternativ avkastning i perioden 2015-2021

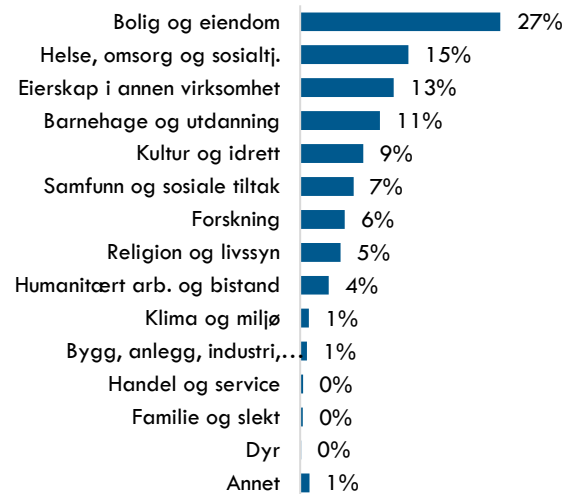

Kilde: Kilde: Proff Forvalt. Analyse ved Oslo Economics. Tall i milliarder 2021-kroner. Antall observasjoner: N=1 857.

Samlet estimert alternativ avkastning på sysselsatt kapital for stiftelsene i utvalget utgjør mellom 600 millioner og 1,3 milliarder kroner i perioden. Fordelt på hver enkelt stiftelse, tilsvarer dette mellom 300 000 og 700 000 kroner i alternativ avkastning per stiftelse.

Den største andelen av verdiskapingen fra alternativ avkastning, finner sted hos stiftelser som driver innen bolig og eiendom. Disse står for 27 prosent av den beregnede alternative avkastningen, hvilket tilsvarer 300 millioner kroner av verdiskapingen. Dette kan for eksempel dreie seg om virksomheter som leier eller låner ut bolig, lokale og lignende, til en subsidiert pris eller gratis. Figur 5-9 viser hvordan beregnet alternativ avkastning fordeler seg på øvrige sektorer.

Figur 5-9: Beregnet alternativ avkastning fordelt på sektor

Kilde: Proff Forvalt og Stiftelsestilsynet (2020).

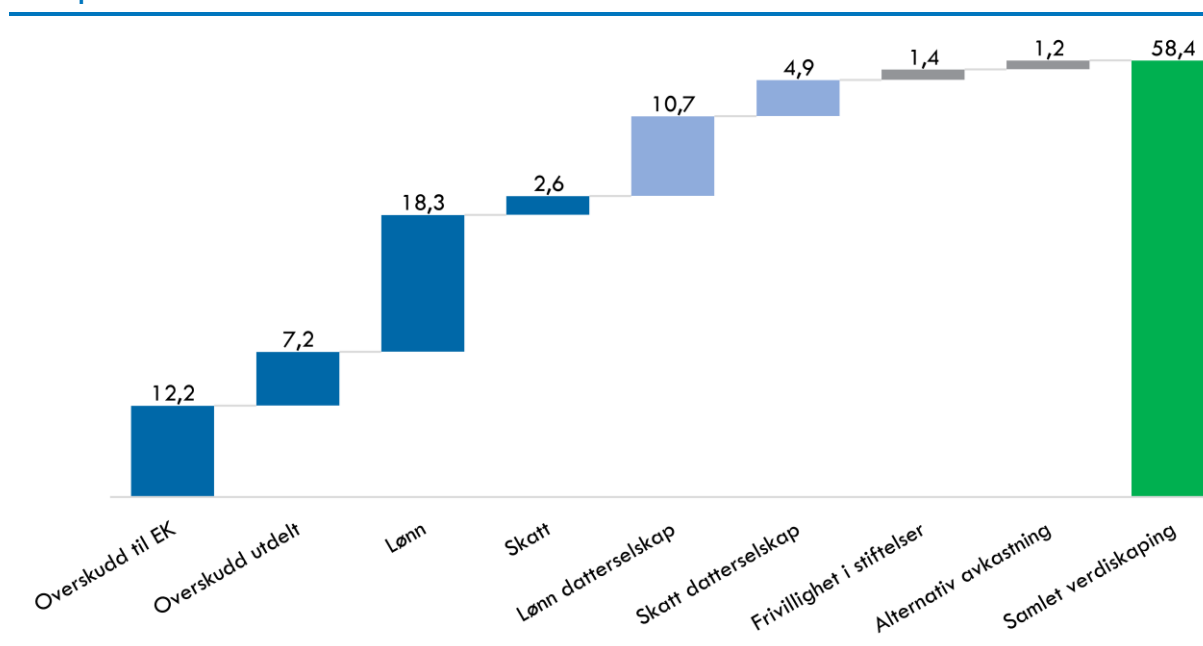
6. Samlet verdiskaping i norske stiftelser

I dette kapittelet oppsummerer vi den samlede verdiskapingen i norske stiftelser og ser nærmere på hvordan denne fordeler seg på ulike sektorer. Vi finner at årlig ordinært bruttoprodukt i stiftelser og selskap som eies av stiftelser utgjør 55,8 milliarder kroner. Videre estimerer vi samlet ekstraordinært bruttoprodukt i stiftelsene til 2,6 milliarder kroner.

6.1 Samlet verdiskaping

Den samlede årlige verdiskapingen fra norske stiftelser og selskap som eies av stiftelser utgjør 58,4 milliarder kroner. Dette fordeler seg på henholdsvis 40,3 milliarder kroner i ordinært bruttoprodukt i stiftelser, 15,5 milliarder kroner i ordinært bruttoprodukt i selskap som eies av stiftelser og 2,6 milliarder kroner i ekstraordinært bruttoprodukt knyttet til formålsrealisering. I Figur 6-1 oppsummerer vi det samlede verdibidraget til norske stiftelser.

Figur 6-1: Samlet årlig verdiskaping målt ved ordinært og ekstraordinært bruttoprodukt i norske stiftelser og selskap som eies av stiftelser

Beregninger ved Oslo Economics. Tall i milliarder 2021-kroner. Mørkeblå søyler indikerer verdiskaping fra ordinært bruttoprodukt i stiftelsene, lyseblå søyler indikerer verdiskaping fra ordinært bruttoprodukt i selskap som eies av stiftelser, grå søyler indikerer beregnet verdiskaping fra ekstraordinært bruttoprodukt, grønn søyle oppsummerer samlet verdiskaping fra stiftelser. I figuren har vi lagt til grunn verdier for 2021 på alle variabler, unntatt for overskudd til egenkapital (EK), der vi har lagt til grunn snittet for de siste tre årene.

58,4 milliarder kroner er et betydelig bidrag til norsk verdiskaping. Dette tilsvarer 1,4 prosent av markedsverdien til Norges BNP i 2021 på 4 210 milliarder. Det er omtrent like mye som er bevilget til høyere utdanning i forskning i Statsbudsjettet 2023 (Stortinget, 2023).

Overskudd

Samlet verdiskaping knyttet til overskudd i stiftelser, utgjør rundt 19,4 milliarder kroner. Dette tilsvarer den nest største komponenten i det totale verdibidraget til stiftelser, og utgjør omtrent 34 prosent av samlet verdiskaping. Deler av overskuddet overføres til stiftelsens egenkapital for å kunne realisere stiftelsens formål på et senere tidspunkt, mens resten deles ut til ulike formål. I snitt de siste tre

årene har omtrent 35 prosent av det samlede overskuddet til norske stiftelser gått til utdelinger.

Sysselsetting

Den samlede verdien av sysselsetting i stiftelser og selskap som eies av stiftelser er omtrent 29 milliarder kroner i 2021. Dette er den største komponenten i samlet verdiskaping, og tilsvarer 50 prosent av samlet verdiskaping.

Gitt en medianlønn på 537 500 kroner i privat sektor i 2021, tilsvarer lønninger på 29 milliarder kroner rundt 53 800 årsverk. Stiftelser bidrar dermed i snitt til å sysselsette i underkant av 2 prosent av Norges samlede arbeidsstyrke. Videre finner vi at samlet verdiskaping fra frivillighet i stiftelsene utgjør 1,4

milliarder kroner, fordelt på 2 250 frivillige årsverk årlig.

Skatt

Ettersom de fleste stiftelser har ikke-økonomiske formål, utgjør skatt en relativt liten andel av samlet verdibidrag. Dersom vi avgrenser til skatt fra stiftelser, utgjør dette rundt 4 prosent av total verdiskaping. Hvis vi inkluderer selskap som eies av stiftelser, er samlet verdiskaping knyttet til skatt rundt 13 prosent av den totale verdiskapingen.

Frivillighet i stiftelser

Samlet verdiskaping fra frivillig arbeid i stiftelser er beregnet til å utgjøre omtrent 1,4 milliarder kroner i 2021. Dette tilsvarer om lag 2 prosent av verdiskaping fra total frivillighet i Norge hvert år.

Alternativ avkastning

Alternativ avkastning i stiftelser er estimert til å utgjøre 1,2 milliarder kroner i 2021. Av den samlede beregnede verdiskapingen på 1,2 milliarder kroner i 2021, står aktivitetsstiftelser for 600 millioner kroner.

6.2 Samlet verdibidrag fordelt på ulike sektorer

Av verdiskapingen på 58,4 milliarder kroner, fordeler 43 milliarder seg på verdiskaping som finner sted direkte i stiftelsene (enten i form av ordinært eller ekstraordinært bruttoprodukt), og 15,5 milliarder fordeler seg på selskap som eies av stiftelser.

Figur 6-2 viser hvordan den totale verdiskapingen på 58,4 milliarder kroner fordeler seg på ulike sektorer. Verdiskapingen finner sted i en rekke sektorer, og det er snakk om store verdier i flere av disse.

Når vi ser på samlet verdiskaping fra både stiftelser og selskap som eies av stiftelser, er handel og service den største sektoren, med 21 prosent av all verdiskaping. At verdiskaping i denne sektoren er såpass høy skyldes at en stor del av verdiskapingen i selskapene som eies av stiftelser tilfaller denne sektoren (78 prosent av all verdiskaping blant selskap som eies av stiftelser).

Etter handel og service, er kultur og idrett, forskning, og barnehage, opplæring og utdanning sektorer hvor en stor andel av verdiskapingen tilfaller. Til sammen oppstår 38 prosent av verdiskapingen fra stiftelser og selskap som eies av stiftelser med aktivitet i eller utdelinger til disse sektorene.

Figur 6-2: Samlet verdiskaping i stiftelser og selskap som eies av stiftelser per sektor

Kilde: Proff Forvalt og Stiftelsestilsynet (2020). I figuren har vi for selskap som eies av stiftelser, benyttet sektoren til selskapene.

Ettersom en stor andel av verdiskapingen kommer fra selskap som eies av stiftelser, er det interessant å se hvordan verdiskapingen som oppstår direkte i stiftelser fordeler seg på ulike sektorer, altså ekskludert verdiskaping fra datterselskap. Figur 6-3 gir en oversikt over dette. Kultur og idrett er den største sektoren, etterfulgt av, barnehage og utdanning, og helse, omsorg og sosialtjenester. Til sammen oppstår nesten halvparten av verdiskapingen i stiftelsene i disse tre sektorene.

Figur 6-3: Samlet verdiskaping i stiftelser per sektor

Kilde: Proff Forvalt og Stiftelsestilsynet (2020). Merk at figuren ikke inkluderer verdiskaping fra selskap som eies av stiftelser.

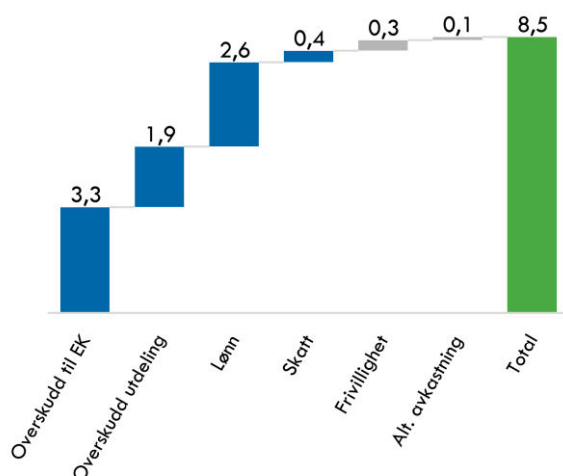
I de neste avsnittene ser vi nærmere på hvordan verdiskapingen fra stiftelser fordeler seg på de ulike komponentene innen ordinært og ekstraordinært bruttoprodukt for de seks største sektorene, når vi ser vekk fra verdiskaping i selskap som eies av stiftelser. Vi har inkludert figurer som gir en oversikt over hvordan dette fordeler seg for øvrige sektorer i Vedlegg A. Der gir vi også en oversikt over hvordan verdiskapingen fordeler seg på ulike typer stiftelser (utdelings-, aktivitets-, kombinasjons- og holding-stiftelser).

6.2.1 Kultur og idrett

Kultur og idrett er den største sektoren for verdiskaping fra stiftelser. 22 prosent av den samlede verdiskapingen til stiftelser finner sted i denne sektoren, hvilket utgjør rundt 8,5 milliarder kroner årlig. At den største andelen av verdiskapingen finner sted i denne sektoren, er i tråd med hva vi kunne forvente, ettersom denne sektoren også er den største målt i antall stiftelser (se Figur 2-3).

Figur 6-4 viser hvordan verdiskapingen fordeler seg på ulike komponenter.

Figur 6-4: Samlet verdiskaping fra stiftelser med aktivitet innen kultur og idrett

Beregninger ved Oslo Economics. Tall i milliarder 2021-kroner. Inkluderer ikke verdiskaping fra selskap som eies av stiftelser.

Den største andelen av samlet verdiskaping i sektoren kommer fra overskudd, som enten tilføres stiftelsens egenkapital (39 prosent) eller deles ut gjennom utdelinger (22 prosent). Kultur og idrett står dermed for totalt 27 prosent av alt overskudd som overføres til stiftelsenes egenkapital og 26 prosent av alle utdelinger årlig. De største bidragsyterne til overskuddet er stiftelser som Sparebankstiftelsen DNB, Gjensidigestiftelsen, Stiftelsen Nasjonalmuseet for kunst, Stiftelsen Fritt Ord og Stiftelsen Hans Rasmus Astrup. Noen av disse operer ikke selv innen sektoren kultur og idrett, men havner i kategorien fordi de for

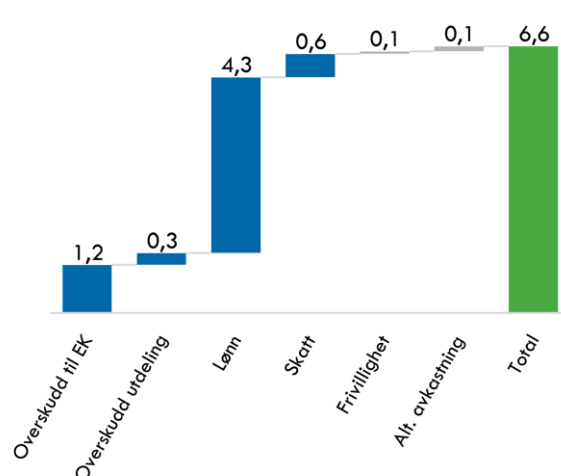
eksempel har en stor andel av utdelingene sine til kultur- og idrettsformål. Store bidragsytere til utdelinger innenfor kultur og idrett er stiftelser som Stiftelsen Norsk Rikstoto, Sparebankstiftelsen DNB og Gjensidigestiftelsen.

Stiftelser innen kultur og idrett bidrar årlig til verdiskaping fra sysselsetting på 2,6 milliarder kroner. Bidragsytere til dette er stiftelsen Nasjonalmuseet for kunst, stiftelsen Norsk Rikstoto, Norsk folkemuseum og Stiftelsen Oslo-Filharmonien. Sysselsettingen i kategorien tilsvarer 14 prosent av den samlede sysselsettingen i stiftelser, og tilsvarer over 4 800 årsverk når vi legger til grunn en medianlønn på 537 500 kroner. Videre oppstår rundt 22 prosent av den samlede verdiskapingen fra frivillighet i stiftelser i denne sektoren.

6.2.2 Barnehage, opplæring og utdanning

Etter kultur, er barnehage, opplæring og utdanning den nest største sektoren. Samlet verdiskaping fra stiftelser i denne sektoren utgjør 6,6 milliarder kroner. I Figur 6-5 har vi oppstilt hvordan dette fordeler seg på de ulike komponentene.

Figur 6-5: Samlet verdiskaping i stiftelser med aktivitet innen barnehage, opplæring og utdanning

Beregninger ved Oslo Economics. Tall i milliarder 2021-kroner. Inkluderer ikke verdiskaping fra selskap som eies av stiftelser.

Sysselsetting utgjør den største komponenten av verdiskapingen fra stiftelser som opererer i sektoren barnehage, opplæring og utdanning. Sysselsetting står for rundt 65 prosent av den totale verdiskapingen i denne sektoren. Som nevnt tidligere står denne sektoren for rundt 23 prosent av samlet sysselsetting i stiftelsene, og utgjør dermed en stor andel av samlet verdiskaping. Stiftelser som bidrar i særlig grad til sysselsetting i sektoren er Stiftelsen Handelshøyskolen BI, Høyskolen Kristiania – Ernst G. Mortensens Stiftelse og Stiftelsen Kanvas.

Videre utgjør samlet overskudd 23 prosent av verdiskapingen til stiftelser som driver med aktivitet innen sektoren barnehage, opplæring og utdanning. Dette inkluderer stiftelser som Gjensidigestiftelsen, Norges Toppidrettsgymnas stiftelsen og Anthon-stiftelsen (tidligere Reidar og Gunnar Holsts Legat).

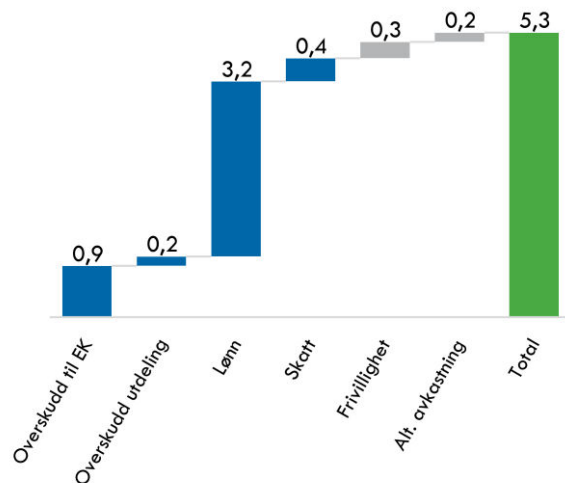
6.2.3 Helse, omsorg og sosialtjenester

Helse, omsorg og sosialtjenester er den tredje største sektoren, målt i samlet verdiskaping fra stiftelser. Stiftelser med aktivitet i sektoren bidrar til sammen til 12 prosent av den samlede verdiskapingen til stiftelser. Dette tilsvarer 5,3 milliarder kroner i ordinært og ekstraordinært bruttoprodukt.

Den største komponenten innenfor denne sektoren er sysselsetting som utgjør cirka 60 prosent av samlet verdiskaping i sektoren og 17 prosent av samlet sysselsetting i stiftelser. Store bidragsytere her er Tyrilistiftelsen, Stiftelsen Signo, Stiftelsen Fossum-kollektivet og Stiftelsen Trondhjems Hospital.

Store stiftelser som driver med utdelinger innenfor denne sektoren er Gjensidigestiftelsen, Stiftelsen Det Norske Radiumhospital og Stiftelsen til Fremme av Norsk Apotekfarmasi.

Figur 6-6: Samlet verdiskaping fra stiftelser med aktivitet innen helse, omsorg og sosialtjenester

Beregninger ved Oslo Economics. Tall i milliarder 2021-kroner. Inkluderer ikke verdiskaping fra selskap som eies av stiftelser.

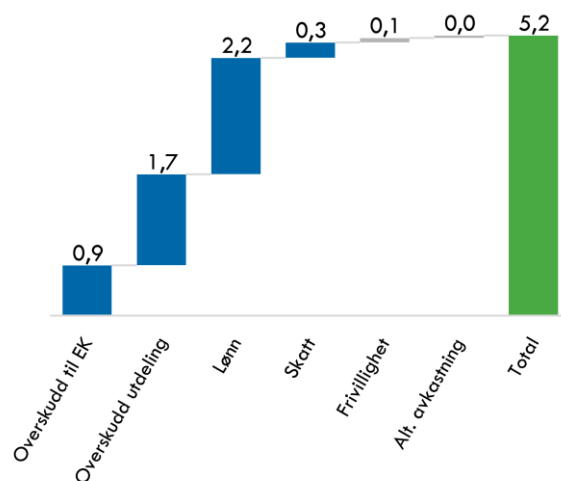
6.2.4 Humanitært arbeid og bistand

Stiftelser som driver med humanitært arbeid og bistand står for 12 prosent av den samlede verdiskapingen i stiftelser. Verdiskapingen fra denne type stiftelser kommer primært fra overskudd og lønn, som til sammen utgjør rundt 98 prosent av total verdiskaping i sektoren.

Stiftelsen Flyktningshjelpen (Norwegian Refugee Council), Stiftelsen Signo, Stiftelsen SOS-Barnebyer

Norge, Plan International Norge, Care Norge er eksempler på stiftelser som bidrar med sysselsetting og utdelinger innenfor sektoren humanitært arbeid og bistand.

Figur 6-7: Samlet verdiskaping i stiftelser med aktivitet innen humanitært arbeid og bistand

Beregninger ved Oslo Economics. Tall i milliarder 2021-kroner. Inkluderer ikke verdiskaping fra selskap som eies av stiftelser.

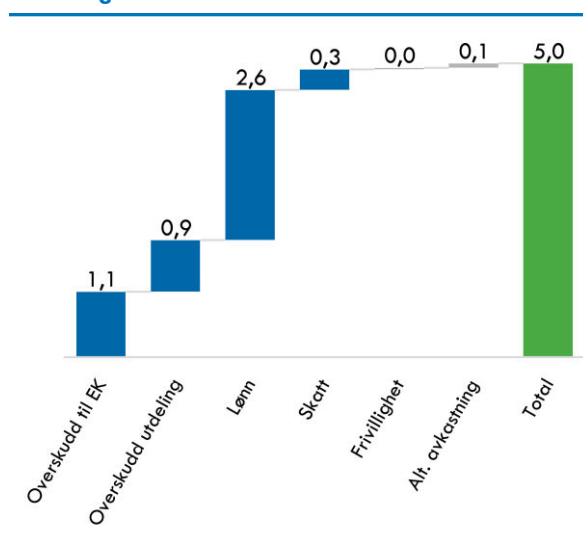
6.2.5 Forskning

Stiftelser som er aktive innen forskning, enten gjennom aktivitet i denne sektoren eller ved at de gir utdelinger til forskning, bidrar til sammen til verdiskaping på 5 milliarder kroner årlig. Dette tilsvarer 12 prosent av samlet verdiskaping fra stiftelser.

Også her er overskudd og sysselsetting de største komponentene innenfor denne sektoren, og utgjør cirka 90 prosent av verdiskapingen i sektoren. Som vist i Figur 6-8, utgjør lønn den største komponenten i verdiskapingen til stiftelser med aktivitet innen forskning (52 prosent), etterfulgt av overskudd (40 prosent).

Stiftelser som er store bidragsytere til sysselsetting og overskudd gjennom aktivitet og/eller utdelinger til forskning, er Trond Mohn Stiftelse, Stiftelsen DAM, Stiftelsen Norsk Geotekniske Institutt, og Høyskolen Kristiania - Ernst G. Mortensens Stiftelse.

Figur 6-8: Samlet verdiskaping fra stiftelser innen forskning

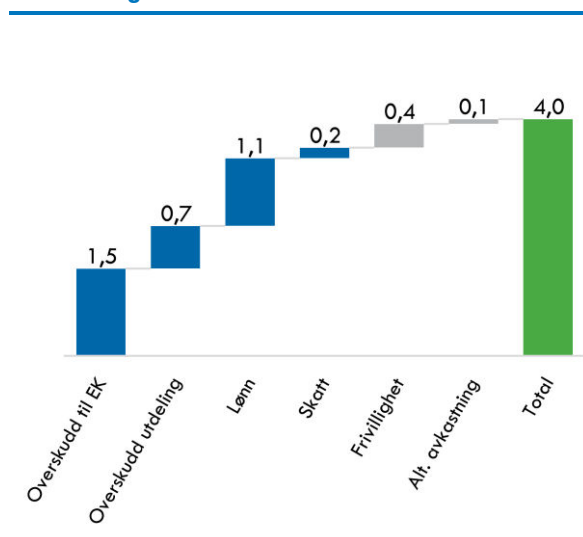

Beregninger ved Oslo Economics. Tall i milliarder 2021-kroner. Inkluderer ikke verdiskaping fra selskap som eies av stiftelser.

6.2.6 Samfunn og sosiale tiltak

Nesten en tidel av verdiskapingen til stiftelser, kommer fra stiftelser med aktivitet innen samfunn og sosiale tiltak. Stiftelser i denne sektoren skaper til sammen verdier for 4 milliarder kroner.

Figur 6-9: Samlet verdiskaping fra stiftelser innen samfunn og sosiale tiltak

Beregninger ved Oslo Economics. Tall i milliarder 2021-kroner. Inkluderer ikke verdiskaping fra selskap som eies av stiftelser.

Verdiskapingen i denne sektoren fordeler seg primært på overskudd og lønn, men også frivillighet er en viktig komponent.

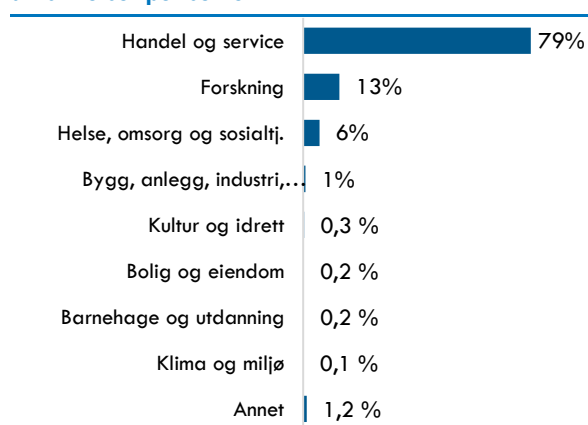
Eksempler på stiftelser med aktivitet eller utdelinger innen samfunn og sosiale tiltak inkluderer Stiftelsen Crux, Hans Herman Horns Stiftelse, Stiftelsen Nordre Aasen og Stiftelsen DAM.

6.3 Verdiskaping fra selskap som eies av stiftelser

Verdiskaping blant selskap som eies av stiftelser utgjør 15,5 milliarder kroner, hvorav 79 prosent oppstår i sektoren handel og service. Dette er i tråd med hva vi kunne forvente basert på fordelingen selskapene i henhold til Figur 2-5. Der finner vi at 39 prosent av selskapene som eies av stiftelser, er i denne sektoren. Likevel er verdiskapingen som oppstår her, høyere enn andel selskap. Dette skyldes blant annet at blant disse finner vi en rekke store selskap, slik som Olav Thon Gruppen, Det Norske Veritas Holding AS og Gjensidige Forsikring.

Videre finner vi at 27 prosent av selskapene som eies av stiftelser, er selskap innen sektoren bolig og eiendom. Verdiskapingen i denne sektoren utgjør imidlertid mindre enn én prosent av den samlede verdiskapingen fra selskap som eies av stiftelser. Dette tyder på at sysselsetting og skatt i selskap som eies av stiftelser i denne sektoren er lavt. Eksempelvis finner vi at blant de 82 selskapene innen bolig og eiendom, kun er 34 selskap med regnskapsførte lønnskostnader, og dette utgjør rundt 0,2 prosent av sysselsettingen i selskap som eies av stiftelser.

Figur 6-10: Samlet verdiskaping i selskap som eies av stiftelser per sektor

Kilde: Proff Forvalt og Stiftelsestilsynet (2020). Merk at figuren ikke inkluderer verdiskaping fra stiftelser.

7. Ringvirkninger: Beregnet verdi av frivillige årsverk utenfor stiftelsene

I tillegg til direkte verdiskaping, har stiftelser potensial for å skape positive ringvirkninger for samfunnet, i form av at de søker å realisere samfunnsnyttige formål. For å si noe om samlede ringvirkninger fra stiftelsers aktivitet, ser vi nærmere på verdien av frivillig arbeid som delvis skjer som følge av tildeling og engasjement fra stiftelsene.

Ringvirkninger er ikke en del av den generelle verdiskapingen til stiftelsene, men sier noe om stiftelsenes potensial til å skape positive virkninger i andre virksomheter enn sin egen. Ettersom stiftelser kan ha vidt forskjellige formål, er det vanskelig å gjøre generelle beregninger av ringvirkninger knyttet til stiftelsers formålsrealisering. Likevel forsøker vi her å illustrere hvordan stiftelser kan bidra til økt frivillighet. Formålet med analysen av frivillige årsverk utenfor stiftelsen, er å undersøke den sannsynlige verdien av frivillig engasjement som skapes utenfor stiftelsenes virksomhet av stiftelsenes engasjement og utdeling av midler.

For å finne et estimat på andelen av verdiskapingen som skapes utenfor stiftelsenes virksomhet, har vi avgrenset analysen til frivillighet som kan knyttes til utdelinger fra stiftelser. Vi benytter oss derfor av data på utdelinger fra Stiftelsestilsynet, i tillegg til data fra SSBs satellittregnskap for frivillige og ideelle organisasjoner.

Vi antar at utdelinger fra norske stiftelser til følgende kategorier er i hovedsak er utdelinger til frivillighet:

- Samfunn, utvikling og sosiale tiltak
- Humanitært arbeid og bistand
- Kultur og idrett
- Klima og miljø

Utdelinger fra norske stiftelser til disse kategoriene, utgjorde 3,7 milliarder kroner i 2018. Dette tilsvarer om lag 3 prosent av ideelle og frivillige organisasjoners samlede inntekter, som var i overkant

av 117,8 milliarder kroner i 2018. Dersom andelen av finansiering er representativ for antall frivillige årsverk og lønnskostnadsekvivalenter for ulønnede årsverk i satellittregnskapet, kan vi dermed finne et mål på samlet verdiskaping fra frivillighet som skapes utenfor stiftelsenes virksomhet, av stiftelsenes engasjement.

I henhold til SSBs satellittregnskap for ideelle og frivillige organisasjoner, ble det totalt gjennomført i overkant av 142 000 ulønnede årsverk i frivillige organisasjoner i 2018. Dette tilsvarer verdiskaping på om lag 78 milliarder kroner, målt i lønnskostnadsekvivalenter.

Målt i antall frivillige årsverk, utgjør den samlede frivilligheten som kan knyttes til utdelinger fra norske stiftelser, i underkant av 4 500 frivillige årsverk i 2018. Målt i lønnskostnadsekvivalenter, tilsvarer dette 2,5 milliarder kroner i verdiskaping i 2018.

Det nyeste satellittregnskapet for ideelle og frivillige organisasjoner, viser tall for 2018. Det er foreløpig ikke fastsatt når neste oppdatering vil publiseres. Som diskutert i kapittel 5.1.4, har andelen av frivillighet i befolkningen vært relativt stabil de senere årene, med unntak for en liten nedgang i 2020 og 2021, trolig som følge av koronapandemien og medfølgende restriksjoner. Våre fremskrivninger av utdelinger for 2020 og 2021 viser samtidig at volumet i utdelinger har økt noe fra 2018. Vi legger likevel til grunn at estimatet for frivillighet finansiert av stiftelser i 2018, er representativt for 2019, 2020 og 2021.

Den beregnede verdien av frivillige årsverk som skapes av stiftelsenes aktivitet må tolkes med varsomhet. Dette skyldes blant annet usikkerhet knyttet til hvor stor andel av stiftelsenes utdelinger som går til frivillighet.

Som nevnt innledningsvis, har stiftelser vidt forskjellige formål, og samlet verdi av ringvirkninger er derfor vanskelig å estimere. I neste kapittel ser vi nærmere på utvalgte stiftelser og beskriver eksempler på ringvirkninger assosiert med stiftelsenes aktivitet.

8. Ringvirkninger i utvalgte stiftelser

Ettersom stiftelser kan ha svært varierende formål, har vi gjennomført case-studier av et utvalg ulike typer stiftelser. Formålet med analysen er å belyse hvilke ringvirkninger som oppstår som følge av stiftelsenes aktivitet og arbeid. Analysene er basert på intervju med representanter fra stiftelsene og gjennomgang av årsrapporter og annen dokumentasjon fra stiftelsene.

Stiftelsers bidrag til samfunnet kan gå utover størrelsene som beregnes utfra regnskapsdata. For å få et mer helhetlig bilde av verdiskapingen fra norske stiftelser, har vi derfor gjennomført caseanalyser av et utvalg stiftelser. Stiftelsene vi har analysert er

- Stiftelsen Norsk Folkemuseum
- Sparebankstiftelsen DNB
- Stiftelsen Domkirkeboligene
- Stiftelsen BUA
- Stiftelsen DAM
- Stine Sofies Stiftelse
- Stiftelsen Fontenehuset Oslo Sentrum

Caseanalysene viser at stiftelser kan generere ulike ringvirkninger, avhengig av hvilken type aktivitet stiftelsen gjennomfører og hvilken sektor de opererer innen. Stiftelsene som tilbyr aktiviteter eller produkter som skaper ringvirkninger i samfunnet gjennom tjenestene de tilbyr. Videre tilbyr enkelte stiftelser aktiviteter og tjenester til rabatterte priser eller gratis. Utdelingsstiftelser skaper også ringvirkninger i samfunnet gjennom utdelingene de gjennomfører på flere måter. Det kan være at de finansierer aktiviteter som har verdi, eller realiserer prosjekter, tilbud og forskning som kan skape merverdi for aktørene og samfunnet som får tilgang på produktene som realiseres via utdelingene

I caseanalysene er det noen av ringvirkningene som går igjen hos flere stiftelser, både på tvers av sektor og type stiftelse. Særlig er det mange stiftelser som både gjennom aktivitet og utdelinger, bidrar **til økt aktivitet blant befolkningen og bedre folkehelse**. Dette har høy verdi for de individene det gjelder, som får bedre livskvalitet og kan delta i samfunnet i større grad.

I tillegg er **økt bærekraft** en viktig ringvirkning for flere stiftelser, for eksempel gjennom sirkulær-økonomiske ordninger. Stiftelser som tilbyr rabatterte eller gratis aktiviteter og tjenester kan videre bidra til å **redusere økonomiske forskjeller**, og forhindre at

husholdninger med lavere sosioøkonomisk bakgrunn opplever utenforskap. Både dette og ringvirkninger som bidrar til bedre helse og økt sysselsetting, kan også spare det offentlige for ressurser, enten direkte i form av at stiftelsen i praksis tilbyr en tjeneste på vegne av det offentlige, eller indirekte gjennom redusert press på offentlige velferdsinstanser.

8.1 Stiftelsen Norsk Folkemuseum

8.1.1 Om stiftelsen og stiftelsens formål

Stiftelsen Norsk Folkemuseum består av en gruppe museer og attraksjoner i Oslo, fordelt på seks arenaer: Bogstad gård, Bygdø kongsgård, IBSEN Museum & Teater, Eidsvoll 1814, Norsk Maritimt Museum og Norsk Folkemuseum.

Stiftelsens formål er å:

- Samle, dokumentere, bevare og utstille bygninger og gjenstander som belyser liv og livsvilkår i Norge, fortrinnsvis fra tiden etter reformasjonen
- Samle og bearbeide opplysninger om liv og livsvilkår i Norge i den tiden
- Spre kunnskap om dette, så vel i vitenskapelig som populær form
- Forvalte Bygdø Kongsgård
- Ha et forvalteransvar for Bogstad Gård

8.1.2 Finansiering av stiftelsen

Stiftelsen Norsk Folkemuseum er i hovedsak finansiert gjennom tilskudd fra staten. Dette utgjør om lag 60 prosent av inntektene til stiftelsen. Rundt 40 prosent kommer fra egeninntekter som billettinntekter, utleie av eiendom, salg av varer og tjenester samt inntekt fra forskningsoppdrag (for eksempel arkeologiske utgravinger). I tillegg har de noen private givere og mottar midler fra andre stiftelser, som for eksempel sparebankstiftelser og mindre stiftelser fra gamle redere. Det er også en venneforening til Folkemuseet som bidrar med jevne mellomrom.

Stiftelsen har en årlig omsetning på 275 millioner kroner og har rundt 200 ansatte. I tillegg kommer sesongpersonale.

8.1.3 Aktiviteter for å realisere stiftelsens formål

Stiftelsen realiserer sitt formål gjennom fem hovedaktiviteter; forvaltning av kulturbygg, naturforvaltning, forskning, formidling og frivillighet.

Forvaltning av kulturbygg innebærer å dokumentere og ivareta historiske bygg og gjenstander. Stiftelsen Norsk Folkemuseum har blant annet store arkiv og

fotosamlinger. Gjennom dette blir bygg og gjenstander sikret og bevart for fremtiden.

Naturforvaltningen går ut på å skape og opprettholde turstier på Bygdøy. I tillegg driver de økologiske jordbruk og kjøttproduksjon på Bygdøy Kongsgård og på Bogstad gård.

Videre driver stiftelsen med **forskning**, særlig innen maritimt miljø og arkeologi. De utfører ofte oppdrag på vegne av andre, for eksempel fordi utbygging i strandsonen krever kulturminneundersøkelser. De dokumenterer og tar vare på det de finner ved denne typen undersøkelser, men må også ta stilling til hva som skal bevares eller ikke. Forskervirksomheten innebærer også innsamling av minner, og dokumentasjon av hvordan enkeltpersoner opplever samtiden. I tillegg forsker de på de store samlingene de har. Stiftelsen har også samarbeid med universitet om forskning på håndverk.

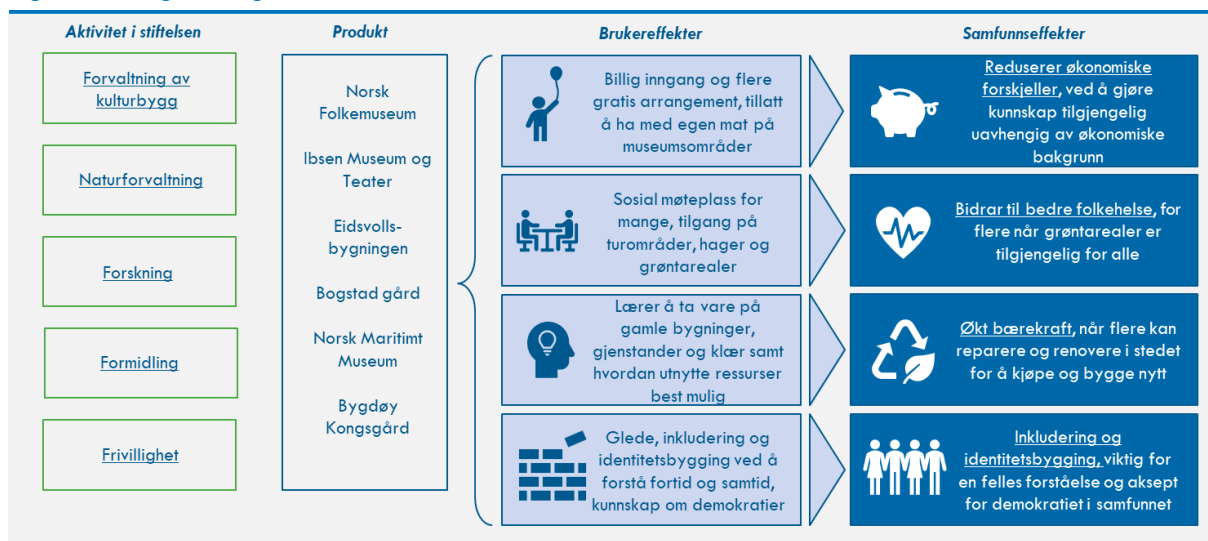
Norsk Folkemuseum jobber også mye med **formidling** av kunnskap. I hovedsak gjennomfører de formidlingen gjennom fysiske utstillinger, men har også noen digitale satsningsområder.

I tillegg er stiftelsen opptatt av å være en arena for **frivillighet**. På Bogstad gård har de for eksempel mange som jobber frivillig med hagebruk. Ifølge spørreundersøkelsen til Stiftelsestilsynet, har Stiftelsen Norsk Folkemuseum om lag 30 frivillige som til sammen jobber rundt 9 000 dugnadstimer i året. Dette utgjør i overkant av fem årsverk, og bidrar med rundt 3 millioner kroner i året i verdiskaping.

8.1.4 Ringvirkninger

Figur 8-1 illustrerer hvordan Stiftelsen Norsk Folkemuseums aktiviteter påvirker brukere og til slutt samfunnet. Vår tolkning er at de bidrar til å redusere økonomiske forskjeller, bedre folkehelse, økt bærekraft, samt inkludering og identitetsbygging.

Figur 8-1: Ringvirkninger av Stiftelsen Norsk Folkemuseums aktiviteter

Kilde: Basert på intervju med Stiftelsen Norsk Folkemuseum. Illustrasjon av Oslo Economics

Stiftelsen Norsk Folkemuseum har lave priser på inngangsbilletter på sine museer. Barn under 16 år kommer alltid inn gratis, i tillegg har de en rekke gratisarrangement gjennom året. De har også gratis tilbud til skoleklasser. For å ytterligere bidra til at museer og områder er tilgjengelig for flest mulig tillater de at besøkende har med egen mat og spiser denne på museumsområdene. Dette bidrar til at kunnskap og kultur er tilgjengelig for alle, uavhengig av økonomisk bakgrunn. På denne måten bidrar Stiftelsen Norsk Folkemuseum til å redusere økonomiske forskjeller.

Videre innebærer en del av stiftelsens aktiviteter å drive naturforvaltning. Blant annet har stiftelsen tilrettelagt for at flere kilometer med turvei på Bygdøy som er tilgjengelig for alle. I tillegg er hage- og jordbruksanleggene på Bygdøy Kongsgård og

Bogstad gård åpne for besøkende. Å være i natur og drive hagearbeid er i flere studier vist å gi bedre folkehelse, særlig psykisk helse (Sudimac, 2022). Videre er disse stedene viktige sosiale møteplasser, spesielt for eldre og pensjonister. På denne måten bidrar Stiftelsen Norsk Folkemuseum til økt livskvalitet og bedre folkehelse.

En viktig del av Stiftelsen Norsk Folkemuseums arbeid innebærer å formidle kunnskap. Mye av dette er kunnskap om hvordan utnytte ressursene vi har best mulig, ved å ta vare på bygg, gjenstander og klær. Stiftelsen har samarbeid med tømmerlinjer på videregående skoler, slik at elever kan lære mer om renovering av gamle boliger og hvordan gjenbruke gamle materialer i større grad. I tillegg har de kurs i søm og reparasjon av gamle klær. Dette er aktiviteter som bidrar til økt bærekraft.

Videre bidrar stiftelsen gjennom sitt arbeid til å spre kunnskap om fortiden, om tidligere kultur og om hvordan demokratier vokste frem i Norge. Samlingene Stiftelsen Norsk Folkemuseum besitter er dokumentasjon på vår felles historie, noe som er viktig for å bygge en identitet som nasjon. I tillegg bidrar det til å øke forståelsen av fortiden, og dermed også til noen grad om samtiden. Kunnskap om dette kan også bidra til at flere føler seg inkludert i samfunnet. På denne måten bidrar Stiftelsen Norsk Folkemuseum til inkludering og identitetsbygging i samfunnet.

8.2 Sparebankstiftelsen DNB

8.2.1 Om stiftelsen og stiftelsens formål

Sparebankstiftelsen DNB er en utdelingsstiftelse som har som formål å «forvalte de aksjer den ble tilført ved opprettelsen og å utøve et langsiktig og stabilt eierskap i DNB ASA» (Sparebankstiftelsen DNB, 2020). Videre skal stiftelsen «videreføre sparebanktradisjoner, herunder å gi bidrag til allmennyttige formål».

Stiftelsen eier rundt åtte prosent av aksjene i DNB ASA, og det er utbyttet fra disse aksjene som brukes til samfunnsnyttige formål. Stiftelsen ble opprettet i 2002, og har siden sin start bidratt med å dele ut 8 milliarder kroner til allmennyttige formål. Stiftelsen støtter bidrag som

- Skaper møteplasser og tilhørighet (fellesskap)
- Utløser dugnad og medvirkning (frivillighet)
- Fremmer mestring og læring (ferdigheter)
- Utvikler rollemodeller (forbilder)

Videre prioriterer stiftelsen aktiviteter for barn og unge innenfor følgende formålsområder:

- Kunst og kultur
- Nærmiljø og kulturarv
- Natur og friluftsliv
- Idrett og lek

Sparebankstiftelsen DNB oppgir i sin årsrapport at de «ønsker å bidra til et samfunn med aktive og ansvarsbevisste mennesker. Det er viktig med arenaer som gir tilknytning og tilhørighet, også for å hindre at mennesker faller utenfor. Derfor velger stiftelsen å satse innen viktige fellesområder – og på tiltak som skaper deltakelse og engasjement.». Tildelingene gjøres på bakgrunn av innsendte søknader og besluttes av styret etter innstilling fra administrasjonen.

8.2.2 Aktiviteter for å realisere stiftelsens formål

Sparebankstiftelsen DNB sitt verdibidrag skapes av utdelinger til samfunnsnyttige formål og allmennyttige

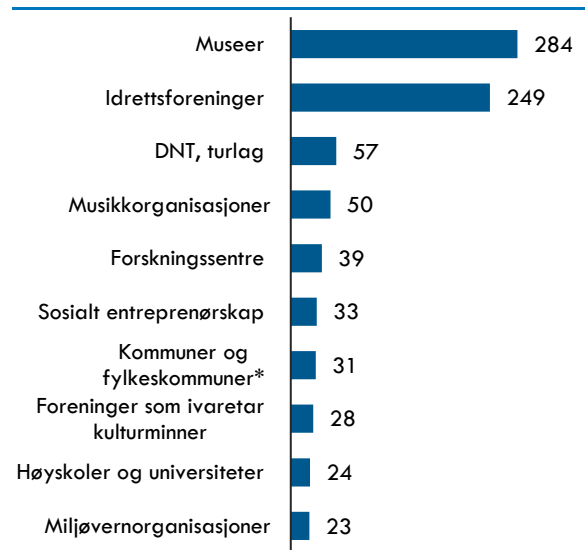
investeringer. Utdelinger går til personer, lag, foreninger, organisasjoner mv. som får innvilget sin søknad om støtte. Videre investerer stiftelsen i kunst som lånes ut med langsiktige avtaler til norske kunstmuseer. Stiftelsen har også en samling verdifulle strykeinstrumenter, som lånes ut til norske musikere.

I 2021 brukte Sparebankstiftelsen i overkant av én milliard kroner på å realisere sitt formål. Stiftelsen mottok totalt 6 429 søknader. Bidragene ble fordelt slik:

- 931 millioner kroner ble tildelt til 2 687 små og store prosjekter, både lokalt i Østlandsområdet og til nasjonale tiltak.
- 43,3 millioner kroner til allmennyttige investeringer, i form av kunst til museer og strykeinstrumenter til musikere.
- 79,2 millioner kroner til øvrige formålskostnader, herunder aktivitet knyttet til tildelinger og investeringer.

Figur 8-2 viser hvor mye stiftelsen tildeler innenfor hver av de ti største kategoriene av organisasjoner som mottar støtte.

Figur 8-2: De ti største kategoriene Sparebankstiftelsen DNB delte ut midler til i 2021

Kilde: Sparebankstiftelsen DNB (2022). Tall i millioner kroner.
*Inkluderer blant annet skoler, kulturskoler, SFO, AKS og fritidsklubber.

I tillegg eier Sparebankstiftelsen Sentralen, som er et allsidig arrangementshus i Kvadraturen i sentrum av Oslo. Sentralen skal bidra til å støtte opp under Sparebankstiftelsens visjon om å «utløse gode krefter», gjennom å holde arrangementer og å tilby gunstige leiepriser for leietakere som driver med kulturproduksjon og samfunnsinnovasjon.

En gang i året arrangerer stiftelsen «Verdens kuleste dag», som er en aktivitetsdag for barn og unge. 33

ulike organisasjoner som har fått støtte av Sparebankstiftelsen tilbyr et spekter av aktiviteter, fra idrett til håndverk, som barn unge kan få prøve seg på.

8.2.3 Ringvirkninger av Sparebankstiftelsen DNBS aktiviteter

Sparebankstiftelsen DNB deler ut midler til mer enn 2 500 ulike prosjekter årlig, i tillegg til å investere i kunst og instrumenter. Hvert prosjekt er unikt, og med dette følger ulike former for ringvirkninger. I Figur 8-3 har vi listet opp noen eksempler på overordnede virkninger knyttet til stiftelsens aktiviteter.

En fellesnevner for de fleste prosjektene er at de bidrar til inkludering og møteplasser, for eksempel ved at det opprettes en samlingsarena for barn og unge. Prosjektene utløser også dugnad og medvirkning. Et eksempel på dette er prosjekter som gjennomføres ved bruk av frivillige. Videre har Sparebankstiftelsen søkelys på å gi midler til prosjekter som utvikler rollemodeller. Dette kan bidra til at kommende generasjoner får gode verdier og holdninger gjennom å ha noen å se opp til.

Samfunnseffektene av tildelingene til sparebankstiftelsen er mange, og vil variere for ulike typer prosjekter.

En rekke av tildelingene går til kommuner og andre offentlige instanser, skoler, sykehus, barnehager mv. For eksempel har Frogn kommune mottatt 50 000 kroner til et demokratiprojekt og Nissedal kommune samme beløp til å arrangere sommerkonsert for ungdommer. Slike bidrag har nyttevirkninger for

målgruppen for prosjektene, samtidig som de potensielt kan frigjøre andre midler i kommunen til andre formål.

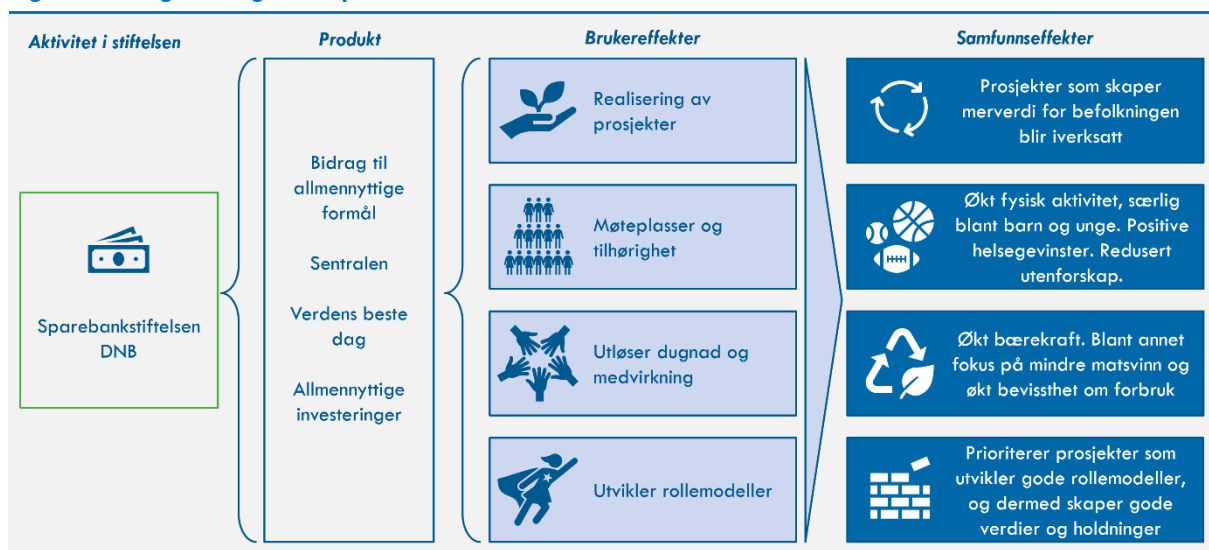
I 2021 delte stiftelsen ut til sammen i underkant av 250 millioner kroner fordelt på 952 forskjellige idrettsforeninger. Dette er midler som bidrar til økt fysisk aktivitet blant barn og unge. Fysisk aktivitet i tidlig alder kan blant annet bidra til å redusere risiko for utvikling av hjerte- og karsykdommer senere i livet. Generelt bidrar fysisk aktivitet til å forebyggesykdom og plager, gi bedre fysisk funksjon, flere friske leveår og forebygge for tidlig død (Dalene, et al., 2019).

I 2021 hadde Sparebankstiftelsen en satsning på initiativer som skal øke bevissthet om forbruk og bidra til mindre matsvinn (FNs bærekraftsmål nr. 12). Satsingen startet med en særskilt utlysning kalt «Ansvarlig forbruk», våren 2021. Stiftelsen tildelte 33,5 millioner kroner fordelt på 30 prosjekter.

I april 2022 lanserte stiftelsen Håndverksløftet, en satsning på å fremme tradisjonshåndverk i Norge. Dette kan bidra til kunnskapsformidling om håndverks-tradisjoner, økt bærekraft og gjenbruk.

I tillegg gjennomfører stiftelsen allmennyttige investeringer, blant annet i kunst og instrumenter. Sparebankstiftelsen kjøper kunst som lånes ut til norske museer for å utfylle museenes egne samlinger. Kunstsamlingen er mangfoldig, og inneholder både norsk og internasjonal kunst. Instrumentsamlingen lånes ut til norske musikere. Ved å gi norske musikere tilgang på strykeinstrumenter i verdensklasse, bidrar stiftelsen til økt kvalitet på norsk musikk.

Figur 8-3: Ringvirkninger av Sparebankstiftelsen DNBS aktiviteter

Illustrasjon: Oslo Economics

8.2.4 Eksempler på ringvirkninger fra utdelinger

Her beskriver vi eksempler på hvordan ringvirkninger kan fordele seg innenfor ulike prosjekter.

Formidling av båtbygging og maritime tradisjoner

Seilskuteforeningen Øst i Viken mottok 400 000 i 2022 til opplæring av barn og unge i bygging av en

type båt som ble brukt som arbeids- og redningsbåt på seilskuter på 17- og 1800-tallet. Prosjektet bidrar til å spre kunnskap om hvordan tradisjonelle båter blir bygget, praktisk læring i sjømannskap gjennom bruk av båten når den er ferdig, mestring og inkludering.

Kunnskap om matkultur og bærekraft

Natur-Kultur-Helse-senteret i Asker (NaKuHel) mottok 810 000 kroner i 2022 til rehabilitering av historisk drivhus. Drivhuset benyttes til å spre kunnskap om og lære bort matkultur og bærekraft. På senteret fermenteres, dyrkes, plantes og tilberedes mat. Tiltaket bidrar til å fremme kunnskap om naturen og å stimulere barn og unge i skole og fritid. Dette igjen har positive samfunnseffekter. Senteret har omtrent 2 000 besøkende ukentlig.

Dykkere rydder under vann

I 2021 tildelte Sparebankstiftelsen 10 millioner kroner til utstyr og gjennomføring av ryddeaksjoner for marin forsøpling i en treårsperiode til Dykkerforeningen. Marin forsøpling er et utbredt miljøproblem, særlig plastavfall fordi det brytes så langsomt ned. Dette har konsekvenser for marint dyreliv, der dyr utsettes for store lidelser og kan dø fordi de spiser eller sitter fast i plast og annet avfall.

Ved hjelp av bidrag fra stiftelsen har flere dykkeklubber organisert ryddeaksjoner for å fjerne søppel og spøkelsesredskap under vann. Dette har en direkte positiv effekt av at det blir mindre marin forsøpling, noe som bidrar til redusert danning av mikroplast og gir ringvirkninger for dyrevelferd. Videre bidrar aksjonene til økt bevissthet rundt marin forsøpling i befolkningen, noe som kan redusere slik forsøpling i fremtiden.

Kajakker

I 2021 fikk Sørumsand IFs svømmegruppe i overkant av 125 000 kroner til kajakker, utstyr og tilhenger. Idrettsforeningen bruker kajakkene til trening og konkurranse, men kajakkene er også tilgjengelig for flere i nærmiljøet gjennom en utlånsløsning. Dette bidrar til at familier, barn og unge kan komme seg ut i naturen, og bli kjent med vannsporten. At flere kommer seg ut og blir aktive, har positive helsegevinster både for personene det gjelder og for samfunnet.

8.3 Stiftelsen Domkirkeboligene

8.3.1 Om stiftelsen og stiftelsens formål

Stiftelsen Domkirkeboligene ble opprettet i 2019, som et resultat av at de tre stiftelsene Lolly Magnus Hjem, St. Jakobshjemmet og Domkirkeboligene slo seg sammen til én

stiftelse. De tre stiftelsene hadde som felles diakonale/sosiale formål å stille leiligheter til disposisjon for personer som har kommet i en livssituasjon der de på grunn av alder, helse eller andre særskilte sosiale omstendigheter, trenger hjelp til egnet bolig, eller behøver annen støtte.

Stiftelsen leier ut boliger til personer som har vansker med å skaffe egnet bolig på det åpne markedet. Aldersmessig fordeler leietakerne seg fra slutten av 40 årene til over 100 år. De fleste blir boende livet ut. Stiftelsen anslår at det blir i snitt 10 ledige enheter per år.

For å kunne vurderes som leietaker, må noen kriterier oppfylles. For det første er det en forutsetning at man har god nok fysisk og psykisk helse til å bo alene, eventuelt ved hjelp av åpen kommunal omsorg. Økonomi, alder og helse er elementer som vurderes når nye søknader blir behandlet. Videre må man ha stabil inntekt i form av trygd eller lignende, og være egnet til å bo blant eldre mennesker.

8.3.2 Ringvirkninger fra stiftelsens aktiviteter

Ringvirkninger av Stiftelsen Domkirkeboligenes aktiviteter er illustrert i Figur 8-4 Figur , og knytter seg til flere momenter.

For det første skaper de verdi ved å tilrettelegge for at eldre mennesker som sliter økonomisk eller på andre måter skal ha et sted å bo. Beboerne har typisk vansker for å skaffe seg egnet bolig på det vanlige boligmarkedet som følge av økonomiske eller andre utfordringer.

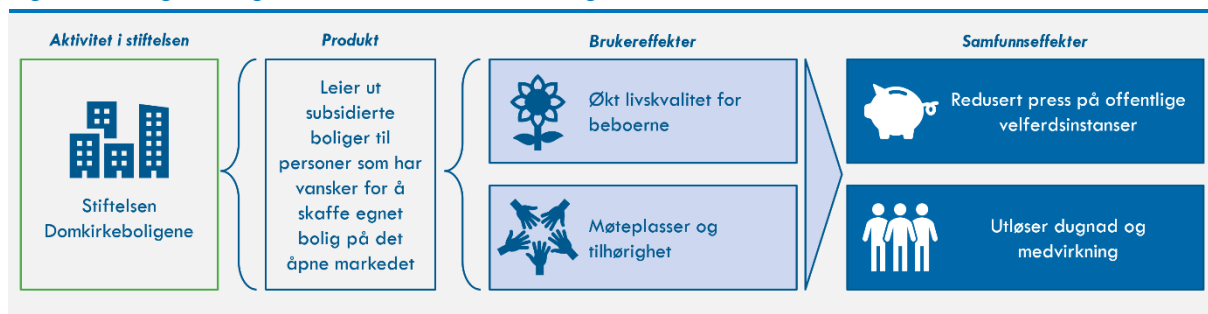
Den subsidierte leieprisen Stiftelsen Domkirkeboligene gir til sine beboere, vil i selv kunne regnes som et verdibidrag. Domkirkeboligene har totalt 95 leilighetsobjekter som de leier ut. Noen av enhetene er på om lag 37 kvadratmeter og leies ut til 6 000 kroner per måned. De større enhetene er på om lag 60 kvadratmeter, og leies ut til 8 000 kroner per måned. Domkirkeboligene anslår at markedsverdien på disse enhetene ligger på henholdsvis 9 000 og 12 000 kroner per måned, altså rundt 3 000 kroner høyere enn hva de tar betalt fra sine beboere. Dermed utgjør den totale subsidien per måned 285 000 kroner, hvilket tilsvarer 3,42 millioner kroner per år. Dette beløpet kan dermed betegnes som kvantifiserbar verdiskaping fra Stiftelsen Domkirkeboligenes aktivitet, som det ikke vil være mulig å identifisere i regnskapet deres.

De bidrar også til økt livskvalitet for beboerne sine, gjennom at de får et sted å bo, blir kjent med andre beboere og dermed potensielt mindre ensomhet blant

denne gruppen. Stiftelsen har blant annet flere aktiviteter som beboerne kan delta på; på tirsdager er det samtaler med beboerne, på onsdager er det vaffel og trim, på fredager er det strikkeklubb og på søndager er det søndagsmiddag. Flere av disse aktiviteten styres av frivillige, og utgifter til mat mv. dekkes gjennom stiftelsen.

Videre bidrar de med å løse et problem som andre offentlige velferdsinstanser ikke nødvendigvis kan løse – ved å tilby subsidierte boliger til eldre personer som trenger dette. På denne måten vil stiftelsen bidra til samfunnet ved å lette trykket på andre offentlige instanser.

Figur 8-4: Ringvirkninger av Stiftelsen Domkirkeboligenes aktiviteter

Illustrasjon: Oslo Economics

8.4 Stiftelsen BUA (Barn-Unge-Aktivitet)

8.4.1 Om stiftelsen og stiftelsens formål

BUA (forkortelse for Barn-Unge-Aktivitet) er både en næringsstiftelse og en ideell stiftelse som ble opprettet i 2019, som en direkte forlengelse av foreningen BUA, som ble stiftet i 2014. Stiftelsen jobber for at barn og unge skal få muligheter til å prøve forskjellige aktiviteter, uavhengig av sosioøkonomisk status.

Formålet til stiftelsen er «å bidra til inkludering og økt deltakelse i helsefremmende aktiviteter for barn og unge uavhengig av sosioøkonomisk status, gjennom å styrke og synliggjøre nye eksisterende utstyrsordninger for sport- og friluftsliv.» (BUA, 2019).

Bakgrunnen for opprettelsen av BUA, var at de eksisterende utstyrsentralene rundt om i landet i liten grad ble benyttet, både som følge av at de var lite kjent og at det kunne oppleves som stigmatiserende å benytte tilbudene (BUA, 2022a).

Grunnet utfordringene knyttet til de eksisterende utstyrsentraler ble et pilot-prosjekt startet for å løfte og synliggjøre utstyrsentralene. Pilotprosjektet ble finansiert av Gjensidigestiftelsen og inkluderte 12 kommuner som skulle se på hvordan de kunne styrke utstyrsentralene sine, gjennom å danne et nettverk og utveksle ulike erfaringer. Det ble også brukt midler på markedsføring og merkevarebygging, for å forhindre at tilbudet ble ansett som stigmatiserende. I tillegg var

det behov for et administrasjonssystem, en nettside og ordninger for å administrere utlån av utstyr.

I 2019 ble foreningen BUA omdannet til en stiftelse, og per i dag administrerer stiftelsen et stort nettverk av utstyrsentraler, kalt BUA-nettverket. Per desember 2022 eksisterer det totalt 223 BUA-ordninger i 174 ulike kommuner (BUA, 2022a).

8.4.2 Finansiering

Pilotprosjektet til BUA-stiftelsen ble finansiert av NAV og Gjensidigestiftelsen. Videre fikk stiftelsen startkapital på 10,5 millioner kroner av Gjensidigestiftelsen for å opprette tilbudet på en varig basis.

BUA-stiftelsen tilbyr infrastruktur til drift av utstyrsentralene gjennom et produkt til andre organisasjoner eller drifter selve BUA-sentralene selv. BUA-stiftelsen mottar ingen offentlige tilskudd, men de lokale BUA-sentralene kan søke om offentlige tilskudd til aktivitet og tjenester.

Ettersom stiftelsen ikke mottar statlige tilskudd, må stiftelsen tjene penger for å kunne drifte virksomheten videre. De finansieres blant annet gjennom at kommunene og organisasjonene som bruker tilbudet til BUA-stiftelsen betaler en årsavgift på rundt 23 000 kroner. Om en kommune ønsker å etablere en BUA-sentral nummer to i kommunen, så blir årsavgiften på den andre BUA-sentralen lavere. Totalt gir dette en årlig inntekt til stiftelsen på rundt 5 millioner kroner. I tillegg har stiftelsen sponsorer i næringslivet, hvor de mottar rundt 2 millioner kroner årlig i rene gaver.

Midlene som stiftelsen mottar brukes på å lønne 5 heltidsansatte, og videreutvikle det digitale produktet de tilbyr. I tillegg bruker stiftelsen midler på å drifte

hjemmesiden sin, som er selve motoren i BUA-konseptet.

8.4.3 Aktiviteter for å realisere stiftelsens formål

Stiftelsen BUA er en franchiseordning, hvor utstyrssentraler i lokale kommuner kan opprette en BUA-sentral og få tilgang på verktøykassen som tilbys av BUA-stiftelsen. Gjennom verktøykassen, får BUA-sentralen tilgang på merkevaren BUA, markedsføring, et digitalt utlånssystem og en digital plattform for utstyrssentralen, som synliggjøres på hjemmesiden til BUA-stiftelsen. I tillegg kan utstyrssentralene få rådgivning knyttet til drift av BUA-sentralen, etableringsverktøy og innkjøpsavtaler med leverandører av sportsutstyr. Det finnes også et nettverk for utveksling av læring og kunnskap om driften av utstyrssentralen. Barrierene for å opprette en utstyrssentral er dermed lavere når man benytter seg av tilbudet til BUA-ordningen, ettersom man ikke trenger å utvikle eget administrasjons og utlånssystem.

Det er ofte ideelle eller frivillige organisasjoner som benytter seg av dette tilbudet. Det er dermed ikke stiftelsen BUA som låner ut utstyret, men de lager infrastrukturen som legger til rette for at andre organisasjoner og kommuner kan lettere drifte egne utstyrssentraler.

BUA-stiftelsen realiserer sitt formål ved å arbeide for å:

- Gjøre det enkelt for barn og unge å prøve forskjellige og nye aktiviteter innen sport og friluftsliv
- Etablere BUA som en sterk merkevare som assosieres med folkehelse, miljø og fysisk aktivitet
- Tilby rådgivning og verktøy og tjenester til etablerte og nye utlånordninger
- Arbeide for et likeverdig tilbud uavhengig av bostedet
- Arbeide for å sikre langsiktig drift av utlånordninger gjennom økonomiske rammebetingelser som er forutsigbare
- Synliggjøre for sentrale og lokale myndigheter fordelene ved å gjøre utlån av sports- og fritidsutstyr lett tilgjengelig (BUA, 2022b)

8.4.4 Ringvirkninger av arbeidet til BUA-stiftelsen

Ringvirkningene som oppstår som følge av arbeidet til stiftelsen BUA, vil virke gjennom de lokale BUA-sentralene. Figur 8-5 viser hvordan aktiviteten til stiftelsen skaper brukervirkninger og samfunns-virkninger gjennom de lokale BUA-sentralene.

Tilbudet til BUA-stiftelsen gjør det enklere for kommuner og organisasjoner å opprette lokale BUA-sentraler uten å måtte bruke ressurser på eksempelvis utlånssystem og markedsføring. Dermed reduserer stiftelsen barrieren for å opprette en utstyrssentral.

Når det er enklere å opprette utstyrssentraler kan dette bidra til at flere kommuner og organisasjoner oppretter utstyrssentraler.

Når utlånssentraler opprettes i lokalsamfunn, medfører dette at det er enklere for barn og unge å låne utstyr, og prøve ut sport og aktiviteter ettersom gratis utstyr er tilgjengelig for alle. Når det er tilgjengelig for alle, oppleves tilbudet også som mindre stigmatiserende, ettersom det ikke vil assosieres med at kun familier med dårlig råd benytter seg av tilbudet.

Dette kan ha en positiv samfunnseffekt gjennom å redusere økonomiske forskjeller mellom barn og unge. I dag er det 115 000 barn i Norge som lever i familier med vedvarende lave husholdningsinntekter (Normann & Epland, 2022). Det eksisterer dermed økonomiske forskjeller mellom barn og unge i dag, og barn som lever under relativ fattigdom kan bli forhindret i å delta på aktiviteter grunnet at familien ikke har råd til utstyr til sport- og friluftsliv. Økonomi kan dermed skape en barriere for at alle barn og unge får delta på ulike aktiviteter.

Videre kan dette føre til at det oppstår helse-forskjeller, ettersom noen barn ikke får delta på ulike aktiviteter grunnet sin økonomiske situasjon. Hyggen m.fl. (2018) konkluderer med at barn og unge som vokser opp i husholdninger med lav inntekt i Norge, har dårligere helse enn barn og unge som ikke vokser opp i lavinntektshusholdninger. BUA-stiftelsen bidrar dermed til at barn og unge som lever i relativ fattigdom får tilgang på gratis utstyr til sport og friluftsliv for å minske økonomiske og helseforskjeller. Videre har BUA-stiftelsen sørget for at merkevaren BUA skal oppfattes som noe positivt og at tilbudet skal være gratis for alle, slik at det ikke oppstår stigma rundt det å låne utstyr fra BUA-sentralene.

Ettersom utstyrssentralene låner ut gratis utstyr til alle, er det også enklere for alle barn og unge å delta i aktivitet, selv om de ikke selv eier utstyret som er nødvendig for å delta. Dette medfører at barrieren for å delta på fysisk aktivitet også blir lavere.

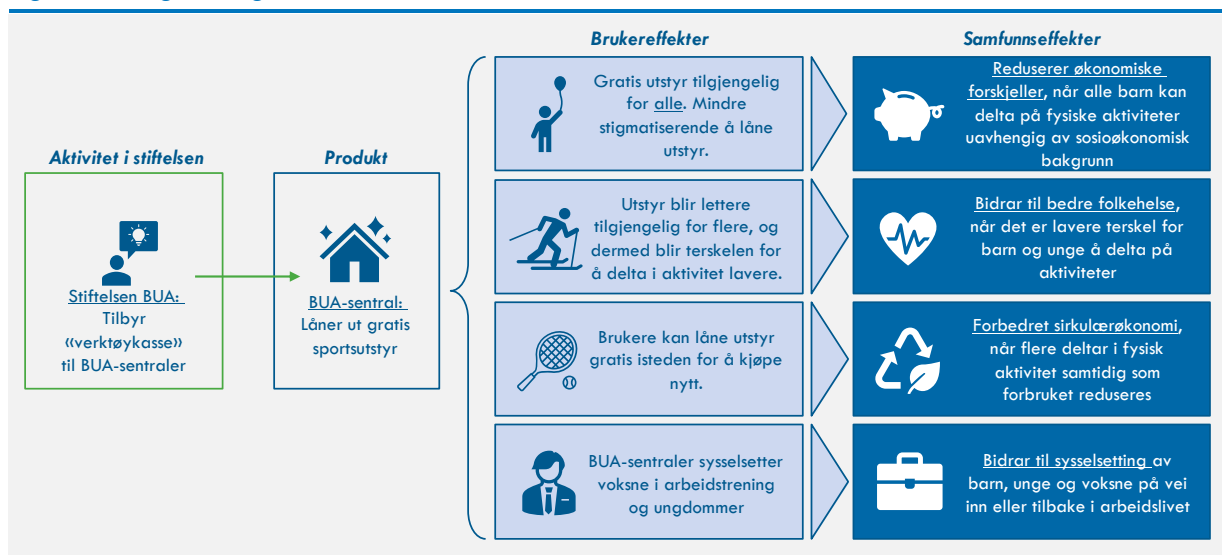
Norske barn og unge bruker en større andel av hverdagen sin på å sitte i ro, og mange barn og unge oppfyller fremdeles ikke anbefalingene til mengden fysisk aktivitet per dag (Steene-Johannessen, et al., 2019). Tilbudet til BUA-stiftelsen rettet mot alle, uavhengig av sosioøkonomisk bakgrunn, slik at det skal være enklere å være fysisk aktiv for alle barn og unge. Dermed kan samfunnseffekten som oppstår som følge av at flere barn og unge deltar i aktivitet, være bedre folkehelse.

Videre vil utstyrssentralen gjøre at det er enklere å låne gratis utstyr hvis man ønsker å teste ut ulike aktiviteter og sportsgrener, før man investerer i utstyret. I dag er det et problem knyttet til høy

forbruk i vestlige land, hvor det har oppstått et «bruk og kast»-samfunn. BUA-stiftelsen jobber for at barn og unge skal kunne låne utstyr istedenfor å kjøpe nytt utstyr. Det bidrar til sirkulærøkonomi, hvor stiftelsen arbeider for at flere skal være i fysisk aktivitet, samtidig som forbruket skal reduseres.

De lokale BUA sentralene sysselsetter ofte en til to ansatte, i tillegg til frivillige og personer i

Figur 8-5: Ringvirkninger av Stiftelsen BUAs aktivitet

Illustrasjon: Oslo Economics

8.5 Stiftelsen DAM

8.5.1 Om stiftelsen og stiftelsens formål

Stiftelsen Dam er en av Norges største stiftelser og deres formål er å gi penger til helse- og forskningsprosjekter som skal gi bedre helse gjennom deltakelse, aktivitet og mestring for folk i Norge. Siden oppstarten har stiftelsen delt ut 6 milliarder kroner til helsefrivilligheten.

Disse pengene har gått til i underkant av 13 000 prosjekter, og har finansiert 1 000 forskerstillinger.

Stiftelsen har et representantskap bestående av 45 medlemmer. Representantskapets fremste oppgave er å føre tilsyn med stiftelsens virksomhet, gjennomføre valg, samt gi uttalelse om årsregnskap og årsberetning. Organisasjonene som sitter i representantskapet, kan også søke på stiftelsens midler.

Stiftelsen Dam har 13 ansatte, men ingen egne frivillige. De gir imidlertid utdelinger til mange frivillige organisasjoner.

8.5.2 Stiftelsens finansiering

Stiftelsen Dam startet som et samarbeid mellom Kreftforeningen, Norges Blindeforbund og Nasjonalforeningen for folkehelsen, under navnet Stiftelsen Helse og Rehabilitering. Planen var å utvikle et nytt landsomfattende tv-spill, der overskuddet skulle tilfalle frivillige helseorganisasjoner. Stiftelsen inngikk samarbeid med Norsk Tipping og i 1996 ble spillet Extra lansert på NRK. Stiftelsen ble finansiert med overskudd fra Extra-spillet frem til 2016, da spillet ble overdratt til Norsk Tipping. Etter dette har stiftelsen blitt finansiert ved at de mottar 6,4 prosent av det årlige overskuddet til Norsk Tipping.

Fra 2020 har også Stiftelsen Dam formidlet penger på vegne av Helsedirektoratet og Helse- og omsorgs-direktoratet, til koronarelaterte prosjekter og tiltak. I 2021 utgjorde dette 145 millioner kroner.

8.5.3 Aktiviteter for å realisere stiftelsens formål

Stiftelsen Dam realiserer sitt formål gjennom å dele ut midler via fire programmer med årlige utlysninger:

- Helseprogrammet
- Forskningsprogrammet
- Ekspressprogrammet
- Pilotprogrammet Utvikling

I tillegg har de hatt to programmer for korona-relaterte tiltak fra 2020, hvor de formidler penger på vegne av Helse- og omsorgsdepartementet og Helsedirektoratet.

Formålet med Helseprogrammet er å støtte tidsavgrensede helseprosjekter og -tiltak rettet mot målgrupper i Norge som fremmer levekår, fysisk og psykisk helse, mestring, livskvalitet eller sosial deltakelse. I dette programmet kan man søke om mellom 40 000 og 400 000 kroner.

Forskningsprogrammet er Stiftelsen Dams nest største program. Formålet er støtte til helseforskning rettet mot målgrupper i Norge og som bidrar til å fremme levekår, fysisk og psykisk helse, mestring, livskvalitet eller sosial deltakelse. Det omfatter blant annet arbeid for økt deltakelse og likestilling for funksjonshemmede, forebyggende helsearbeid, rehabilitering, habilitering, omsorgsarbeid og folkehelsearbeid. Et hovedmål er å knytte forskning tettere opp mot de helseutfordringer innbyggerne i Norge møter. Forskningsprogrammet finansierer også forskerstillinger, og det kan søkes om støtte til doktorgrads- og postdoktorstillinger.

Ekspressprogrammet er det minste programmet til Stiftelsen Dam. Det er mulig å søke om prosjektmidler på mellom 5 000 og 40 000 kroner. Dette er et program som er eksklusivt for stiftelsens medlemsorganisasjoner. Formålet med Ekspress er å støtte små enkeltstående prosjekter og tiltak med fokus på lokal aktivitet og frivillighet. Programmet har et enklere søknadsskjema og raskere saksbehandling, slik at det skal gå kort tid fra idé til gjennomføring.

Pilotprogrammet Utvikling er et av Stiftelsen Dams største programmer. Her kan man søke om mellom 400 000 til 1,5 millioner kroner. Formålet med Utvikling er tilsvarende som i Helseprogrammet, å støtte tidsavgrensede helseprosjekter og -tiltak rettet mot målgrupper i Norge som fremmer levekår, fysisk og psykisk helse, mestring, livskvalitet eller sosial deltakelse. Det er i hovedsak størrelsen på prosjektet (søknadssum) som skiller Helse- og Utviklingsprogrammet.

Stimuleringsprogram for helsefrivilligheten er et program i samarbeid med Helse- og omsorgsdepartementet i forbindelse med koronapandemien. Programmet er rettet mot koronarelaterte tiltak med mål om å fremme levekår, fysisk og psykisk helse, mestring, livskvalitet eller sosial deltakelse. Tiltak som tilbyr praktiske tjenester, møteplasser og aktiviteter for mennesker som er sosialt isolert som følge av smitteverntiltakene, samt digitalisering av likepersonsarbeid, skal prioriteres.

Aktivitetsprogrammet er et program i samarbeid med Helsedirektoratet i forbindelse med koronapandemien.

Som for Stimuleringsprogrammet skal Aktivitetsprogrammet støtte tidsavgrensede tiltak med mål om å fremme levekår, fysisk og psykisk helse, mestring, livskvalitet eller sosial deltakelse, mens målgruppen er spisset mot sårbare eldre og eldre som har fått redusert sine tjenester grunnet smittevern hensyn forbundet med koronapandemien. Det skal prioriteres å gi støtte til besøksvert- og besøksvenntjenester rettet mot eldre, tiltak som sikrer sosialt samvær eller tilbyr praktiske tjenester, møteplasser og aktiviteter for eldre som er sosialt isolert som følge av smitteverntiltakene, samt tiltak for å bedre organisasjonenes beredskap for opprettholdelse av tilbud til sårbare eldre.

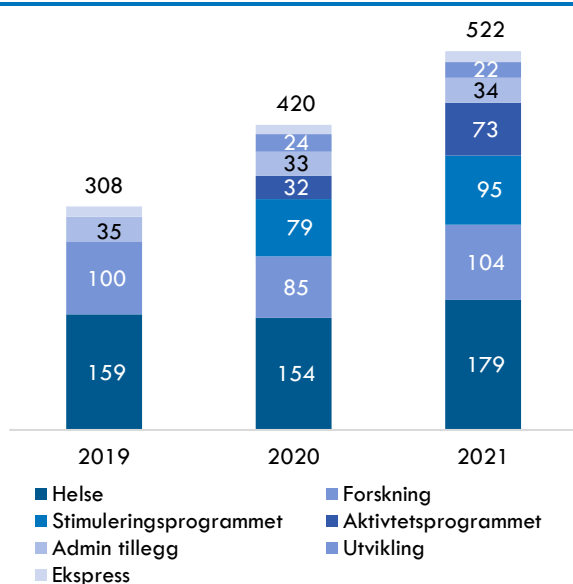
For alle programmene er det fagfolk som vurderer søknadene. Det er gjerne to fagfolk på de små søknadene, og fem på de store forskningsprosjektene. Utlysningene setter rammene for hva det kan søkes om midler til, men det er et sett med felles vurderingskriterier mellom alle programmene:

- Soliditet – kvaliteten på aktiviteten eller metoden
- Virkning – potensiell verdi av prosjekt eller tiltak
- Gjennomføring – kvalitet på prosjektleder og -gruppe, samt prosjektorganisering og -styring
- Stiftelsens prioriteringer – Frivillighet, brukermedvirkning, pasientnærhet og åpenhet

8.5.4 Kvantifisert verdibidrag fra stiftelsen

I 2021 delte Stiftelsen Dam ut totalt 320 millioner kroner gjennom sine ordinære program og pilotprogram. I tillegg delte de ut 168 millioner på vegne av helsemyndighetene. Fordelingen på de ulike programmene de siste tre årene er vist i Figur 8-6. I tillegg til tallene i figuren følger det med et eget administrasjonstillegg med innvilgelsene i Helse og Forskning. Dette administrasjonstillegget er på mellom 10 og 20 prosent av bevilgningene, med en øvre grense. I 2021 utgjorde dette administrasjonstillegget 34 millioner kroner.

Figur 8-6: Fordeling av Stiftelsen Dams utdelinger på de ulike programmene i perioden 2019-2021

Kilde: Stiftelsen Dams årsrapport 2021, tall i millioner, 2021-kroner

8.5.5 Ringvirkninger fra stiftelsen

De ulike programmene Stiftelsen Dam deler ut midler innenfor går til mange forskjellige prosjekt og organisasjoner. Dette kan gjøre det krevende å konkretisere hvilke brukergrupper som blir truffet av stiftelsens virksomhet, og dermed hvilke ringvirkninger de genererer. I mai 2022 publiserte imidlertid Stiftelsen Dam rapporten Analyse av bevilgninger og samfunnsnytte. Dette er en rapport som gis ut jevnlig for å vurdere om Stiftelsen Dams prosjektfinansiering gir generelle gevinster for samfunnet.

I denne identifiserer de noen hovedgrupper som prosjektene de finansierer blir rettet mot. Dette er

- Psykisk helse
- Somatisk helse

- Levekår
- Funksjonshemmede

Vi tar utgangspunkt i disse brukereffektene for å vurdere mulige ringvirkninger av Stiftelsen Dams arbeid.

Stiftelsen Dam (2022) har gjort statistiske analyser av sammenheng (korrelasjon) mellom sine tildelinger og sykdomsbyrde i samfunnet. De finner at prosjektene Stiftelsen Dams er med på å finansiere, bidrar til flere leveår med god helse og noe høyere antall leveår generelt. Klassifiseringssystemet de gjør analysene innenfor ble imidlertid innført fra 2017, og datagrunnlaget for analysene er derfor begrenset. De understreker derfor at resultatene må tolkes med forsiktighet. Vi mener likevel at de indikerer at bedre folkehelse kan være en ringvirkning av deres utdelinger.

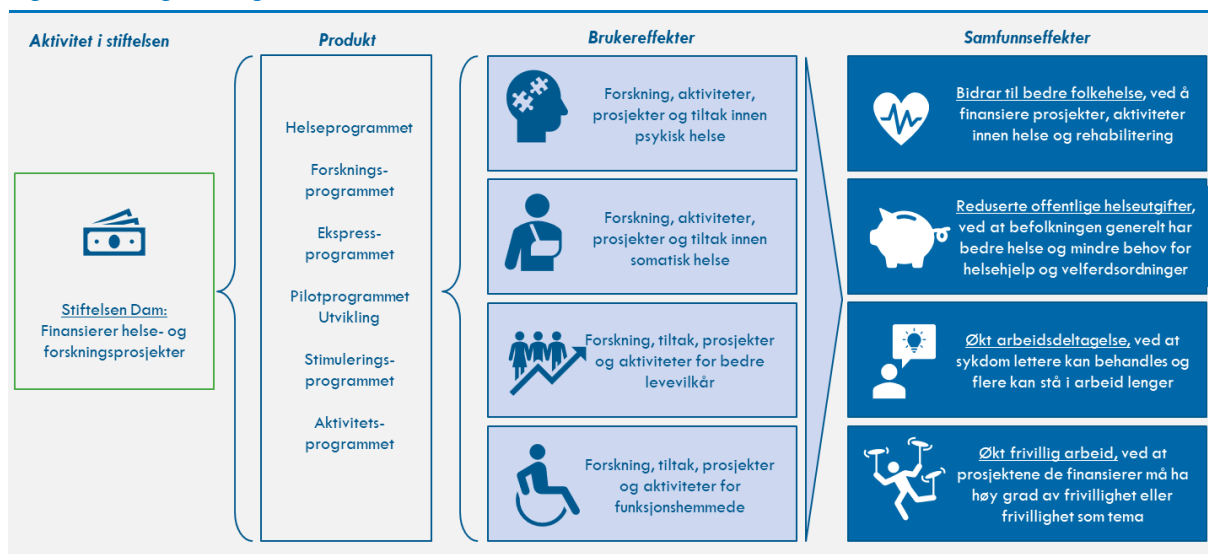
Bedre helse er en stor nytte for den enkelte og de rundt, men har også noen økonomiske fordeler for befolkningen generelt. Med bedre helse vil offentlige og private utgifter til helsetjenester kunne reduseres. Både til eventuell behandling, men også til sykepenger og andre offentlige velferdsordninger innen helse.

I tillegg vil bedre helse kunne gi økt arbeidsdeltagelse, både ved at flere kan stå i jobb lenger, og at færre blir syke i utgangspunktet. Som forklart i kapittel 0 vil økt sysselsetting bidra til verdiskaping både gjennom lønn og skatt.

I tillegg har Stiftelsen Dam fokus på frivillighet. Prosjekter som inkluderer frivillighet, er viktig i vurderingen av søknadene om prosjektmidler blir innvilget. Derfor er økt frivillig arbeid trolig også en ringvirkning av Stiftelsen Dams aktivitet.

Figur 8-7 oppsummerer verdikjeden fra Stiftelsen Dams aktiviteter til ringvirkningene vi har identifisert.

Figur 8-7: Ringvirkninger fra Stiftelsen Dams aktivitet

Illustrasjon: Oslo Economics

8.6 Stine Sofies Stiftelse

8.6.1 Om stiftelsen og stiftelsens formål

Stine Sofies Stiftelse er en aktivitetsstiftelse som jobber for å forebygge og avdekke vold og overgrep mot barn, samt å ivareta voldsutsatte barn. Stiftelsen har en rekke tilbud som Stine Sofie Senteret, Livsløpsprogrammet og gratis juridisk retts hjelp, og er en pådriver for en rekke ulike forskningsprosjekt.

Stine Sofies Stiftelse har som formål å:

- Arbeide for at barn som utsettes for kriminelle handlinger sikres et bedre rettsvern i kriminalpolitikken og innenfor vårt rettssystem.
- Med sin kapital og avkastning av kapital bidra til konkrete prosjekter som kan bidra til å trygge barns rettssikkerhet som offer for kriminelle handlinger, og at barn skal ferdes trygt i samfunnet uten å bli utsatt for vold/overgrep, seksuelle traumer og drap.
- Sørge for at barn som utsettes for kriminelle handlinger sikres bedre oppfølging og ivaretagelse i etterkant av den kriminelle handlingen.

Før Stine Sofies Stiftelse ble opprettet fantes i liten grad lavterskeltilbud til barn og unge som har blitt utsatt for vold eller overgrep. Måten stiftelsen skiller seg fra andre instanser som arbeider med den samme tematikken, er at stiftelsen tilbyr flere lavterskeltilbud til utsatte og pårørende.

I dag har stiftelsen totalt 62 ansatte, hvorav 58 av disse er fast ansatte. Til sammen utgjør disse 54 årsverk.

8.6.2 Aktiviteter for å realisere stiftelsens formål

Stiftelsen realiserer sitt formål ved å tilby ulike aktiviteter og tilbud til barn og unge mellom 0 til 18 år. Alle aktivitetene og tilbudene de tilbyr skal arbeide for stiftelsens visjon om å forebygge, avdekke og ivareta barn som er utsatt for vold og overgrep, samt styrke barnas rettssikkerhet.

Stine Sofie Senteret er et kurs- og mestringssenter for volds- og overgrepsutsatte barn og unge. Der tilbys barn og unge et ukesopphold med mål om at kursdeltagerne, i trygge omgivelser, skal oppleve mestring og gode opplevelser sammen med andre barn og unge i lignende situasjoner.

Stiftelsen har blant annet iverksatt **Livsløpsprogrammet** som skal forebygge og avdekke vold og overgrep mot barn og unge, og består av følgende tre programmer:

- **Stine Sofie Foreldrepakke** er et informasjonsprogram bestående av tips rettet mot kommende og nybakte foreldre for barn mellom 0 og 2 år (Stine Sofies Stiftelse, 2022a). Foreldrepakken er utarbeidet i samarbeid med helsepersonell, og programmet er ment å gjøre foreldrerollen lettere å håndtere, samt avverge potensielle farlige situasjoner for nyfødte og små barn. Informasjonspakken distribueres på helsestasjoner og fødeavdelinger, og fungerer også som kompetanseheving for de som jobber der. I dag finnes Stine Sofie Foreldrepakke på 85 prosent av alle helsestasjoner og 90 prosent av alle fødeavdelinger.

- **Stine Sofie Barnehagepakke** er en informasjonspakke med formål å styrke handlingskompetansen til barnehageansatte, og er dermed rettet for å forebygge og avdekke vold og overgrep mot barn i barnehagealderen (Stine Sofies Stiftelse, 2022b). I dag tilbys pakken til 1 000 barnehager.
- **Stine Sofie Hverdagspakke** er et pilotprosjekt som går ut på å ivareta og støtte voldsutsatte barn og familier i sin hjemkommune etter at de har hatt et opphold på Stine Sofie Senteret (Stine Sofies Stiftelse, 2022c). Per i dag er denne i bruk hos 11 familier.

Stine Sofies Stiftelse tilbyr **også gratis juridisk rådgivning** til hvordan gå frem dersom det er mistanke om vold og/eller overgrep mot barn. I tillegg tilbys det bistand til de fornærmede og pårørende om hvilke rettigheter de har dersom barnet deres har blitt utsatt for vold og/eller overgrep. Dette er blant annet et telefontilbud, som kan benyttes av barn, foreldre, omsorgspersoner, naboer, ansatte i barnehager og skoler. I tillegg er også Stine Sofies Stiftelse en viktig aktør som bidrar til kunnskap til offentlige høringer vedrørende tematikken som stiftelsen jobber med.

Stiftelsen er også en pådriver for **forskningsprosjekter** som gjelder tematikken som stiftelsen arbeider med. Blant annet gjennomfører stiftelsen et forskningsprosjekt for å estimere effekten av Stine Sofie Foreldrepakke og Stine Sofie Barnehagepakke. Videre har de et forskningsprosjekt kalt Trippel S i samarbeid med Folkehelseinstituttet, som forsker på erfaringene til barn og unge som har hatt opphold på Stine Sofie Senteret. Per i dag er det liten kunnskap om omfanget av vold og overgrep mot barn, og hva slags behov til hjelp barn og unge har etter at de har vært utsatt for vold og overgrep (Stine Sofies Stiftelse, 2022d). Forskningsprosjektene til Stine Sofies Stiftelse kan blant annet bidra til kunnskap om hvilket hjelpebehov utsatte barn og unge har, og hvordan de selv opplever møtet med hjelpeapparatet.

Driften av Stine Sofie Senteret finansieres i sin helhet over statsbudsjettet. I tillegg er Stine Sofies Stiftelse avhengig av midler fra andre stiftelser, blant annet Gjensidigestiftelsen, for å kunne arbeide for formålet sitt. Midler fra andre stiftelser er viktig ettersom det krever mindre ressurser sammenlignet om stiftelsen selv skulle samlet inn midler til drift. I tillegg er midlene fra andre stiftelser av en mer langvarig art, i motsetning til midlene over statsbudsjettet som blir tildelt på årlig basis. Midler fra eksempelvis Gjensidigestiftelsen, skaper derfor forutsigbarhet for Stine Sofies Stiftelse.

Stiftelsen får også midler fra Justisdepartementet for å arrangere seminarer og tilby fri rettshjelp. I tillegg får stiftelsen midler gjennom gaver, arv, fra næringslivet, sponsorer og fra barnerettsfaddere.

8.6.3 Ringvirkninger

Stine Sofie Stiftelsen tilbyr en rekke tilbud som har ulike bruker- og samfunnseffekter. Effektene er oppsummert i Figur 8-8.

Stine Sofie Senteret kan bidra til redusert ensomhet, ved at barn og unge treffer andre som har erfart lignende situasjoner, og senteret er en arena hvor barn og unge kan oppleve vennskap, mestringsfølelse og glede. Mestringsfølelse og mindre ensomhet kan redusere skolevegring, og potensielt bedre utsatte barn og unge sine muligheter til gjennomført skolegang og komme tilbake til en tilnærmet normal hverdag raskere.

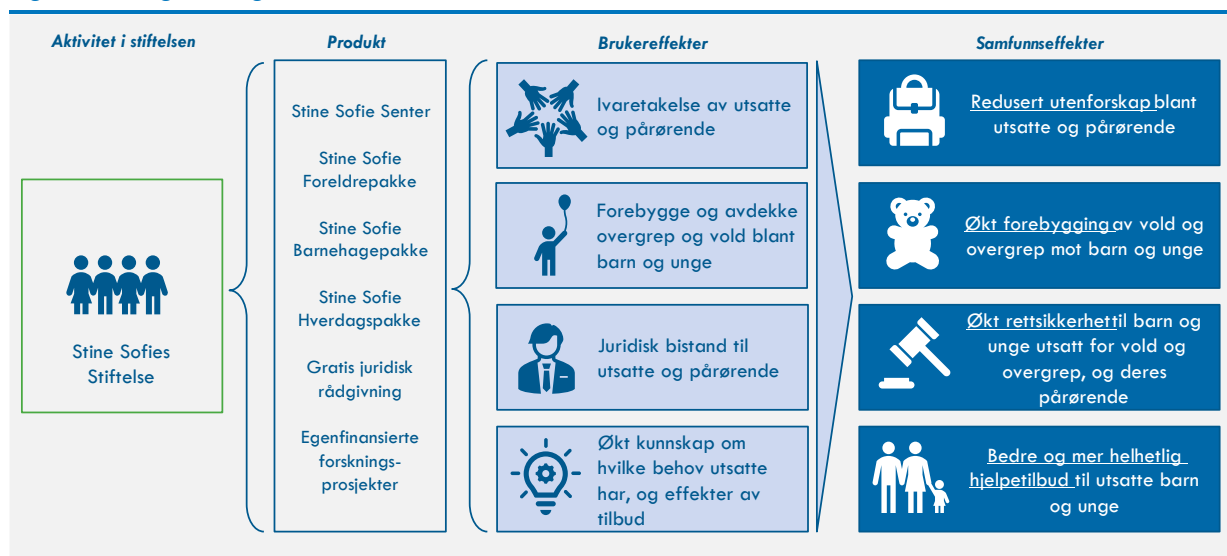
Stine Sofies Hverdagspakke er også med på å ivareta utsatte barn og unge i deres hjemkommune etter et opphold på Stine Sofie Senteret, og bidrar til at familiene skal komme tilbake til en normal hverdag raskest mulig. Samfunnseffekten av dette kan gi høyere deltakelse på skolegang blant barn og unge som er utsatt for vold eller overgrep. Dette kan også potensielt ha effekter på utsatte barn og unges evne til å komme i arbeid i fremtiden. Samfunnseffekten av dette er økt deltakelse i arbeidslivet og redusert utenforskap blant barn og unge utsatt for vold og overgrep, og deres pårørende.

Brukereffektene av Stine Sofie Foreldrepakke er at det kan forhindre eller forebygge at barn og nyfødte blir utsatt for vold eller overgrep. Brukereffektene knyttet til Stine Sofie Barnehagepakke er at vold eller overgrep kan raskere bli avdekket av barnehageansatte. Samfunnseffekten av dette er økt forebygging og raskere avdekking av vold og overgrep mot barn og unge generelt i samfunnet.

Samtidig kan det juridiske rådgivningen som tilbys av stiftelsen være viktig for at foreldre og omsorgspersoner får de juridiske rådende de trenger i saker vedrørende vold og overgrep mot barn. Videre er stiftelsen en viktig instans i offentlige beslutninger og høringer vedrørende tematikken. Samfunnseffekten av arbeidet til stiftelsen kan være bedre rettssikkerhet til barn og unge som utsettes for vold og overgrep, og deres pårørende eller omsorgspersoner.

Avslutningsvis finansierer stiftelsen en rekke forskningsprosjekt som bidrar til økt kunnskap om hvilke behov utsatte barn og unge har til hjelpesystemet, og hvordan overgrep påvirker livsløpet deres. Dette kan medføre bedre tilbud og økt forståelse til situasjonen de utsatte står i. Videre kan dette ha samfunnseffekter i form av at utsatte barn og unge generelt sett får et bedre tilbud, og at samfunnet får økt kunnskap om hvordan vold og overgrep påvirker livet til de utsatte.

Figur 8-8: Ringvirkninger av Stine Sofies Stiftelses aktivitet

Illustrasjon: Oslo Economics

8.7 Stiftelsen Fontenehuset Oslo Sentrum

8.7.1 Om Stiftelsen og dets formål

Stiftelsen Fontenehuset Oslo Sentrum ble opprettet i 2000. Et Fontenehus er et frivillig arbeidsfellesskap for mennesker med psykisk sykdomshistorie. Fontenehuset driver etter en erfarings- og kunnskapsbasert rehabiliteringsmodell, hvor medlemmene og de ansatte driver rehabiliteringstilbudet sammen.

Fontenehuset er åpent for alle og er et lavterskeltilbud. Ansatte og medlemmer har et felles ansvar for at nødvendige oppgaver tilknyttet drift av Fontenehuset, gjennomføres og løses på en god måte. Medlemmer bestemmer selv hvor mye, og hvordan de vil delta, og frivillighet er nøkkelen til fontenehusenes suksess. De arbeidsrettede dagene gir struktur på hverdagen og tilhørighet til et inkluderende arbeidsmiljø. Dette er fontenehusenes grunnleggende verktøy.

Fontenehuset Oslo Sentrum har 14 faste ansatte, og rundt 870 medlemmer totalt. Hver dag deltar i snitt 56 medlemmer i arbeidet på huset.

8.7.2 Finansiering

Fontenehuset Oslo Sentrum finansieres i hovedsak gjennom midler fra Oslo kommune og Helse- direktoratet. Dette er midler de må søke om hvert år. I tillegg mottar de støtte fra sponsorer og samarbeidspartnere, både økonomisk og gjennom tjenester og praktiske bidrag.

8.7.3 Aktiviteter som realiserer stiftelsens formål

Stiftelsen realiserer sitt formål ved å ha et arbeidsrettet tilbud til de som har eller har hatt en psykisk sykdom. Driften av selve Fontenehuset er dermed aktiviteten som realiserer formålet.

Fontenehuset Oslo Sentrum er åpent fra kl. 8 til kl. 16 på hverdager. I dette tidsrommet kan medlemmene komme og være med på å drive huset, som et arbeidsfellesskap. Deler av hensikten med dette tilbudet er å gi medlemmene arbeidstrening. Medlemmene er delt inn i tre avdelinger; kontor og media, drift og kafe og kjøkken. Medlemmene kan komme og gå som de vil, og delta på de arbeidsoppgavene som passer deres dagsform.

I tillegg har Fontenehuset Oslo Sentrum overgangsplasser. Dette er arbeidsplasser hos en vanlige bedrifter som ruller mellom medlemmene. I disse kan medlemmene få ordinær arbeidserfaring, og en referanse i senere potensielle arbeidssøkerprosesser.

I tillegg til det arbeidsrettede tilbudet, er noe av hensikten med tilbudet til Fontenehusene å gi medlemmene et sosial møteplass. Å jobbe sammen vil for mange av medlemmene gjøre det enklere å bli kjent med hverandre, og styrke deres sosiale nettverk. Det er ingen krav om å delta på arbeidsoppgaver, og Fontenehuset Oslo Sentrum er åpent for å lage middag på onsdag og søndag ettermiddag. I tillegg har Fontenehuset Oslo sentrum arrangementer på alle høytidsdager.

Fontenehuset er også en arena hvor medlemmene kan få hjelp til andre praktiske ting i hverdagen. Flere av medlemmene på Fontenehuset Oslo Sentrum er studenter som benytter seg av tilbudet til Fontenehuset til å gjøre skolearbeid, der det er mulig å få hjelp av

andre medlemmer eller ansatte. I tillegg tilbyr Fontenehuset praktisk bistand som å fylle ut skjema til NAV, fylle ut selvangivelser og andre administrative oppgaver som kan oppleves som krevende når man er syk.

8.7.4 Ringvirkninger av stiftelsens arbeid

For medlemmene på Fontenehuset Oslo Sentrum kan tilbudet virke som en del av et rehabiliteringsprogram i eller etter psykisk sykdom. Å ha et sted å gå og føle at man bidrar med noe, øker selvfølelsen og er viktig for å bedre egen psykiske helse. Fontenehuset Oslo Sentrum har gjennomført trivselsundersøkelse i 2021, hvor over 70 prosent av respondentene svarer at de opplever at arbeidet de gjør er meningsfylt arbeid (Stiftelsen Fontenehuset Oslo Sentrum, 2021). I tillegg kommer mange av medlemmene fra innleggelse og institusjoner, der andre har satt rammer og bestemt hvordan hverdagen deres skal se ut. På Fontenehuset kan de selv være med å bestemme, og får i større grad kontroll på eget liv. Nesten 90 prosent svarer at deltagelsen på Fontenehuset har påvirket helsen deres på en positiv måte (Stiftelsen Fontenehuset Oslo Sentrum, 2021).

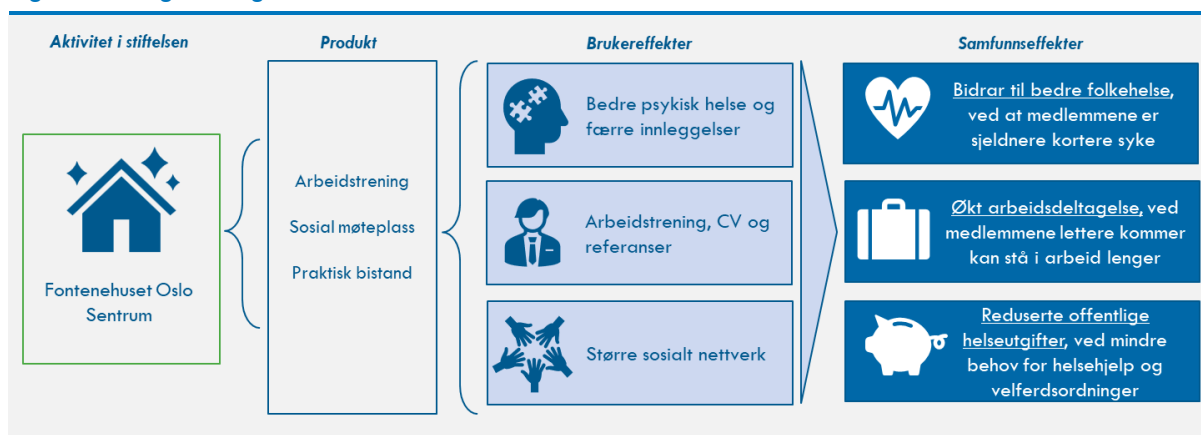
Videre er Fontenehuset Oslo Sentrum sitt tilbud om arbeidstrening verdifullt for å gjøre medlemmene bedre i stand til å delta i arbeidslivet. De kan bruke Fontenehuset som referanse og føre det opp på CVene sine. De får også attester på hva slags type arbeid de har gjort. I tillegg blir de i bedre stand til å

strukturere dagen sin, i henhold til de kravene som vanligvis blir stilt i arbeidslivet. Trivselsundersøkelsen underbygger dette, hvor over 60 prosent svarer at deltagelsen på fontenehuset har gitt dem tro på at de kan komme ut i jobb eller studier (Stiftelsen Fontenehuset Oslo Sentrum, 2021). Overgangsplassene bidrar også i stor grad til dette.

I tillegg bidrar Fontenehuset til at medlemmene får større sosiale nettverk og reduserer følelsen av ensomhet. Å kunne møte andre mennesker, i en situasjon hvor hovedhensikten er å utføre et arbeid sammen, gjør det lettere og mer naturlig å bygge relasjoner til andre. I trivselsundersøkelsen til Fontenehuset Oslo Sentrum svarer over 75 prosent at de har fått ett større sosialt nettverk (Stiftelsen Fontenehuset Oslo Sentrum, 2021).

Disse effektene for medlemmene av Fontenehuset Oslo Sentrum kan bidra til flere ringvirkninger i samfunnet. For det første bidrar det til bedre folkehelse ved at det er færre som er syke ofte og lenge. I tillegg øker det arbeidsdeltagelsen i samfunnet, da medlemmene blir i bedre stand til å starte i arbeid eller stå i den jobben de har. Videre reduserer begge disse forholdene de offentlige utgiftene, da det er mindre behov for helsehjelp, som for eksempel innleggelser, samt velferdsgoder som sykepenger, arbeidsavklaringspenger, og dagpenger. Figur 8-9 oppsummerer hvordan Stiftelsen Fontenehuset Oslo Sentrum bidrar til ringvirkninger i samfunnet.

Figur 8-9: Ringvirkninger fra Stiftelsen Fontenehuset Oslo Sentrum sitt arbeid

Illustrasjon: Oslo Economics

9. Referanser

BUA, 2019. *Vedtekter for stiftelsen BUA*, Oslo: Stiftelsen BUA.

BUA, 2022a. *BUA*. [Internett]

Available at: <https://www.bua.no/>

[Funnet 18 Desember 2022].

BUA, 2022b. *Om oss*. [Internett]

Available at: <https://www.bua.no/om-oss>

[Funnet 18 Desember 2022].

Dalene, K. E., Nystad, W. & Ekelund, U., 2019. *Helseeffekter av fysisk aktivitet*, Oslo: Seksjon for idrettsmedisinske fag, Norges idrettshøgskole; Avdeling for Kroniske sykdommer og aldring, Folkehelseinstituttet.

Deloitte AS, 2022. *Fundraisingsrapporten*, Oslo: Deloitte AS.

Fondenes Vidensenter, 2022. *Fondes erhvervsaktivitet i Danmark 2020*, København: Fondenes Vidensenter.

Frivillighet Norge, 2022. *Frivillighetsbarometeret 2022*, Oslo: Frivillighet Norge.

Gjensidigestiftelsen, 2018. *Årsrapport 2018*, Oslo: Gjensidigestiftelsen.

Gjensidigestiftelsen, 2022. *Årsrapport 2021*, Oslo: Gjensidigestiftelsen.

Hyggen, C., Brattbakk, I. & Borgeraa, E., 2018. *Muligheter og hindringer for barn i lavinntektsfamilier*, Oslo : Velferdsforskningsinstituttet NOVA, OsloMet.

Lotteri- og stiftelsestilsynet, 2017. *Styrearbeid i norske stiftelser - nivå på kostnader og honorarer*, Førde: Styrearbeid i norske stiftelser - nivå på kostnader og honorarer.

Lotteri- og stiftelsestilsynet, 2021. *Hva er en stiftelse*. [Internett]

Available at: <https://lottstift.no/for-stiftelser/hva-er-en-stiftelse/>

[Funnet 16 12 2022].

Lotteri- og stiftelsestilsynet, 2022. *Stiftelsesregisteret*. [Internett]

Available at: <https://lottstift.no/stiftelsesregisteret/vedtektssok>

[Funnet 16 12 2022].

Normann, T. M. & Epland, J., 2022. *Fremdeles 115 000 barn med vedvarende lavinntekt i 2020*. [Internett]

Available at: <https://www.ssb.no/inntekt-og-forbruk/inntekt-og-formue/statistikk/inntekts-og-formuesstatistikk-for-husholdninger/artikler/fremdeles-115-000-barn-med-vedvarende-lavinntekt-i-2020>

[Funnet 18 Desember 2022].

Olav Thon Stiftelsen, 2022. *Om Olav Thon Stiftelsen*. [Internett]

Available at: <https://olavthonstiftelsen.no/om-stiftelsen/>

[Funnet 16 12 2022].

Samfunnsøkonomisk Analyse AS, 2020. *Betydningen til samvirker og stiftelser som eierform i norsk næringsliv*, Oslo: Samvirkene.

Skatteetaten, 2022. *Skattefritak for organisasjoner*. [Internett]

Available at: <https://www.skatteetaten.no/bedrift-og-organisasjon/rapportering-og-bransjer/bransjer-med-egne-regler/frivillige-og-ideelle-organisasjoner/skatt-for/skattefritak-for-organisasjoner/>

[Funnet 21 12 2022].

Sparebankstiftelsen DNB, 2020. *Vedtekter for Sparebankstiftelsen DNB*, Oslo: Sparebankstiftelsen DNB.

Sparebankstiftelsen DNB, 2022. *Årsrapport 2021*, s.l.: s.n.

Statistisk sentralbyrå, 2023. *Tabell 08981: Konsumprisindeks, historisk serie, etter måned (2015=100) 1920-2023*. [Internett]

Available at: <https://www.ssb.no/statbank/table/08981/tableViewLayout1/>
[Funnet 22. februar 2023].

Statistisk sentralbyrå, 2020. *Nordmenn legger ned frivillig innsats verdt 78 milliarder*. [Internett]
Available at: <https://www.ssb.no/nasjonalregnskap-og-konjunkturer/artikler-og-publikasjoner/nordmenn-legger-ned-frivillig-innsats-verdt-78-milliarder>
[Funnet 30 10 2022].

Statistisk sentralbyrå, 2022a. *Nasjonalregnskapet, tabell 3*. [Internett]
Available at: <https://www.ssb.no/nasjonalregnskap-og-konjunkturer/nasjonalregnskap/statistikk/nasjonalregnskap>
[Funnet 14 12 2022].

Statistisk sentralbyrå, 2022b. *Standard for næringsgruppering (SN)*. [Internett]
Available at: <https://www.ssb.no/klasse/klasseklassifikasjoner/6>
[Funnet 20. Desember 2022].

Statistisk sentralbyrå, 2022c. *Nasjonalregnskapet - tabell 09189*. [Internett]
Available at: <https://www.ssb.no/statbank/table/09189/tableViewLayout1/>
[Funnet 19 12 2022].

Statistisk sentralbyrå, 2022d. *Arbeidskraftkostnader*. [Internett]
Available at: <https://www.ssb.no/arbeid-og-lonn/lonn-og-arbeidskraftkostnader/statistikk/arbeidskraftkostnader>
[Funnet 8. Desember 2022].

Steene-Johannessen, J. et al., 2019. *Kartlegging av fysisk aktivitet, sedat tid og fysisk form blant barn og unge 2018 (ungKan3)*, Oslo: Norges Idrettshøgskole .

Stiftelsen Dam, 2022. *Analyse av bevilgninger og samfunnsnytte i 2022*, Oslo: Stiftelsen Dam.

Stiftelsen Det Norske Veritas, 2022. *Om Stiftelsen*. [Internett]
Available at: <https://www.detnorskeveritas.com/about/>
[Funnet 16 12 2022].

Stiftelsen Fontenehuset Oslo Sentrum, 2021. *Trivselsundersøkelse 2021 - Oslo sentrum*, Oslo: Stiftelsen Fontenehuset Oslo Sentrum.

Stiftelsestilsynet, 2012. *Kartlegging av pengeutdelinger i norske stiftelser*, Førde: Stiftelsestilsynet.

Stiftelsestilsynet, 2020. *Norske stiftelsers samfunnsbidrag, s.l.: s.n.*

Stine Sofies Stiftelse, 2022a. *Stine Sofie Foreldrepakke*. [Internett]
Available at: <https://www.stinesofiesstiftelse.no/foreldrepakke>
[Funnet 13. desember 2022].

Stine Sofies Stiftelse, 2022b. *Stine Sofie Barnehagepakken*. [Internett]
Available at: <https://www.stinesofiesstiftelse.no/hva-vi-gjor/stine-sofie-barnehagepakke>
[Funnet 13. desember 2022].

Stine Sofies Stiftelse, 2022c. *Stine Sofie Hverdagspakke*. [Internett]
Available at: <https://www.stinesofiesstiftelse.no/hva-vi-gjor/stine-sofie-hverdagspakke>
[Funnet 13. desember 2022].

Stine Sofies Stiftelse, 2022d. *Forskning og utvikling*. [Internett]
Available at: <https://www.stinesofiesstiftelse.no/hva-vi-gjor/forskning-og-utvikling>
[Funnet 12. desember 2022].

Stortinget, 2023. *Statsbudsjettet 2023*, Oslo: Stortinget.

Sudimac, S. S. V. & K. S., 2022. *How nature nurtures: Amygdala activity decreases as the result of a one-hour walk in nature*, Berlin: Molecular Psychiatry.

Vedlegg A Samlet verdiskaping fra ulike typer stiftelser

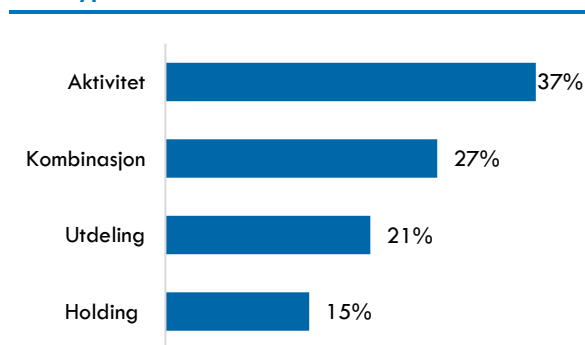
I dette vedlegget viser vi hvordan samlet verdiskaping fra stiftelser fordeler seg på henholdsvis aktivitetsstiftelser, kombinasjonsstiftelser, utdelingsstiftelser og holdingstiftelser.

Figur A-1 viser hvor stor andel av det samlede verdibidraget som fordeler seg på de ulike kategoriene av stiftelser sammen med hvor stor andel av stiftelsene som finnes i hver kategori. Som figuren viser, står aktivitetsstiftelser for den største andelen av verdiskapingen, etterfulgt av kombinasjons- og utdelingsstiftelser.

Dersom vi ser hen til antall stiftelser, er om lag halvparten av de aktive stiftelsene i 2021 enten kategorisert som aktivitetsstiftelse eller utdelingsstiftelse. Samlet verdiskaping fra disse kategoriene av stiftelser, er dermed omtrent likt fordelt som antallet stiftelser innen disse kategoriene.

Videre står kombinasjonsstiftelser for en relativt stor andel av den samlede verdiskapingen, sett i forhold til hvor stor andel av totalt antall stiftelser disse utgjør. I 2021 er 353 stiftelser kombinasjonsstiftelser, hvilket tilsvarer rundt seks prosent av alle stiftelser.

Figur A-1: Fordeling av samlet verdiskaping fra ulike typer stiftelser

Beregninger ved Oslo Economics. Fordelingen er basert på hvordan stiftelsene selv har rapportert at de realiserer formålet sitt. Verdiskaping fra stiftelser som ikke har svart på undersøkelsen til Stiftelsestilsynet (2020) (og dermed er ukategorisert), er antatt likt fordelt som øvrige stiftelser.

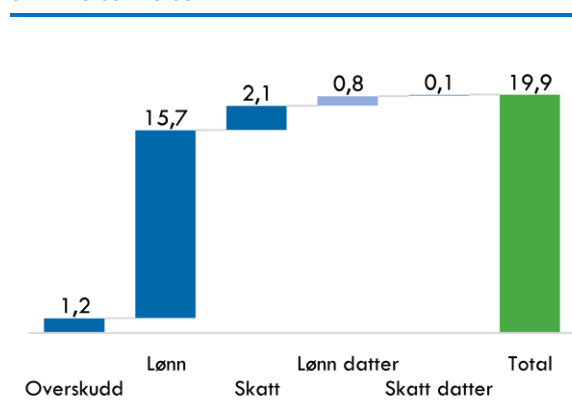
A.1.1 Aktivitetsstiftelser

Aktivitetsstiftelser står for om lag 21 milliarder kroner av samlet verdiskaping i norske stiftelser. Dette tilsvarer 37 prosent av den totale verdiskapingen til stiftelser.

Figur A-2 viser hvordan samlet ordinært bruttoprodukt i aktivitetsstiftelsene fordeler seg på de ulike komponentene i verdiskapingen. Den viktigste

komponenten i verdiskapingen til aktivitetsstiftelser, kommer fra sysselsetting. Dette utgjør litt over 70 prosent av den totale verdiskapingen i denne typen stiftelser.

Figur A-2: Samlet ordinært bruttoprodukt i aktivitetsstiftelser

Beregninger ved Oslo Economics. Tall i milliarder 2021-kroner.

Selv om 27 prosent av selskapene som eies av stiftelser, eies av aktivitetsstiftelser, utgjør den samlede verdiskapingen fra datterselskap en relativt liten andel av det samlede ordinære bruttoproduktet til aktivitetsstiftelser.

I tillegg til verdiskaping fra ordinært bruttoprodukt, utgjør beregnet frivillighet i aktivitetsstiftelser 1,2 milliarder kroner i 2021. Alternativ avkastning er beregnet til 700 milliarder kroner.

A.1.2 Kombinasjonsstiftelser

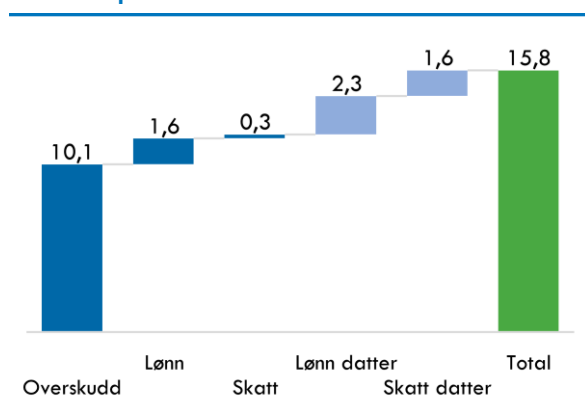
Kombinasjonsstiftelser står for 16 milliarder kroner av samlet verdiskaping i norske stiftelser, hvilket tilsvarer 27 prosent av den samlede verdiskapingen.

Figur A-3 viser hvordan samlet ordinært bruttoprodukt i kombinasjonsstiftelser fordeler seg på overskudd, sysselsetting, skatt og verdiskaping i datterselskap.

Den største komponenten i verdiskapingen til kombinasjonsstiftelser er overskudd, og utgjør over 60 prosent av den totale verdiskapingen i kombinasjonsstiftelser. Overskuddet fordeler seg på overskudd overført til egenkapital og utdelinger. I snitt delte kombinasjonsstiftelser ut midler for til sammen 3,5 milliarder kroner de siste tre årene.

Videre står selskap som eies av kombinasjonsstiftelser for verdiskaping på i overkant av 3,9 milliarder kroner. Dette fordeler seg på henholdsvis 2,3 milliarder kroner i sysselsetting og 1,6 milliarder kroner i skatt på overskudd og fra arbeidsgiveravgift.

Figur A-3: Samlet ordinært bruttoprodukt i kombinasjonstiftelser

Beregninger ved Oslo Economics. Tall i milliarder 2021-kroner.

Ekstraordinært bruttoprodukt i kombinasjonstiftelser ligger på rundt 220 millioner kroner årlig, hvorav 150 millioner er knyttet til alternativ avkastning.

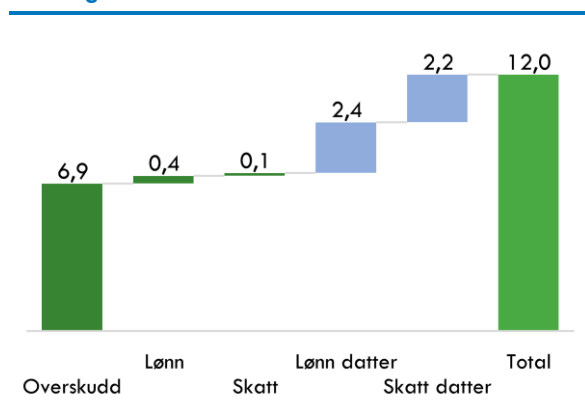
A.1.3 Utdelingsstiftelser

Samlet verdiskaping fra utdelingsstiftelser er 12 milliarder kroner. Som forventet, er det primært overskudd som er den største driveren bak verdiskapingen til utdelingsstiftelser. Til sammen utgjør denne komponenten 6,9 milliarder kroner.

Syssetning i utdelingsstiftelser er relativt lav sammenlignet med øvrige komponenter i verdiskapingen. I 2021 tilsvarer syssetning i utdelingsstiftelser verdiskaping på litt under 400 millioner kroner.

Videre står selskap som eies av utdelingsstiftelser for om lag 4,6 milliarder kroner av verdiskapingen. Dette tilsvarer omtrent 38 prosent av samlet verdiskaping fra utdelingsstiftelser. Denne relativt høye andelen skyldes trolig at flere utdelingsstiftelser finansierer sine utdelinger gjennom eierskap i øvrig virksomhet.

Figur A-4: Samlet ordinært bruttoprodukt i utdelingsstiftelser

Beregninger ved Oslo Economics. Tall i milliarder 2021-kroner.

Ekstraordinært bruttoprodukt i utdelingsstiftelser utgjør en svært liten andel av verdiskapingen deres, på 50 millioner kroner årlig.

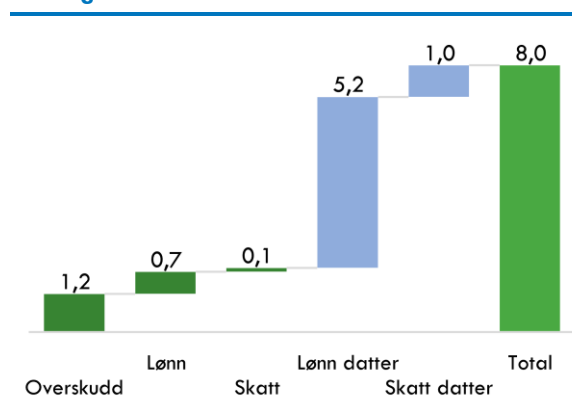
A.1.4 Holdingstiftelser

Samlet verdiskaping fra holdingstiftelser utgjør 8,5 milliarder kroner.

Figur A-5 viser at det primært er overskudd i stiftelsene og syssetning i datterselskap som er driverne bak verdiskaping knyttet til ordinært bruttoprodukt i holdingstiftelser.

Ettersom holdingstiftelser primært realiserer sitt formål gjennom eierskap, er dette forventet. En del av overskuddet kommer trolig fra eierskap i øvrige selskap.

Figur A-5: Samlet ordinært bruttoprodukt i holdingstiftelser

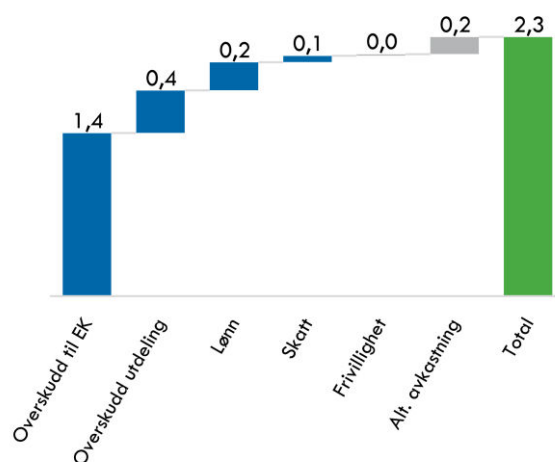
Beregninger ved Oslo Economics. Tall i milliarder 2021-kroner.

Ekstraordinært bruttoprodukt i holdingsstiftelser er omtrent 430 millioner kroner årlig. Av dette utgjør alternativ avkastning 350 millioner.

Vedlegg B Verdiskaping fra stiftelser fordelt på ulike sektorer

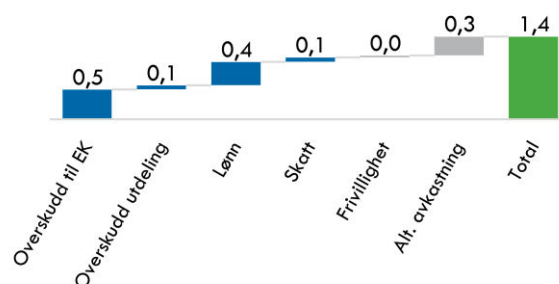
I dette vedlegget gir vi en oversikt over hvordan verdiskaping i ulike sektorer fordeler seg på komponentene knyttet til direkte og indirekte bruttoprodukt. Figurene viser samlet verdiskaping i stiftelser ekskludert verdiskapingen som oppstår i selskap som eies av stiftelser.

Figur B 1: Samlet verdiskaping fra stiftelser med aktivitet innen eierskap i annen virksomhet (holding)

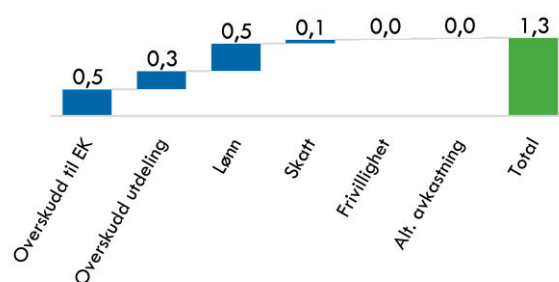
Beregninger ved Oslo Economics. Tall i milliarder 2021-kroner. Inkluderer ikke verdiskaping fra selskap som eies av stiftelser.

Figur B 2: Samlet verdiskaping fra stiftelser med aktivitet innen bolig og eiendom

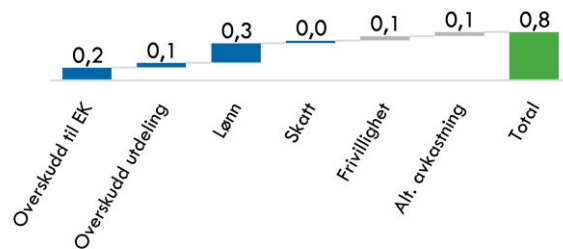
Beregninger ved Oslo Economics. Tall i milliarder 2021-kroner. Inkluderer ikke verdiskaping fra selskap som eies av stiftelser.

Figur B 3: Samlet verdiskaping fra stiftelser med aktivitet innen klima og miljø

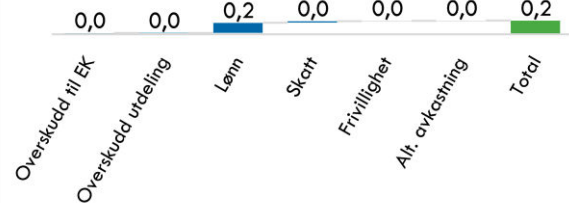
Beregninger ved Oslo Economics. Tall i milliarder 2021-kroner. Inkluderer ikke verdiskaping fra selskap som eies av stiftelser.

Figur B 4: Samlet verdiskaping fra stiftelser med aktivitet innen religion og livssyn

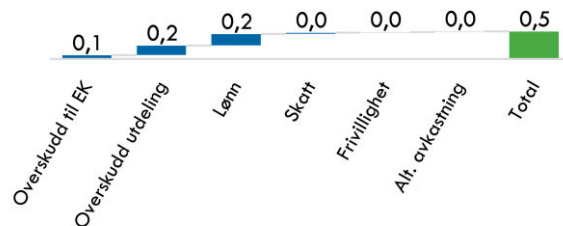
Beregninger ved Oslo Economics. Tall i milliarder 2021-kroner. Inkluderer ikke verdiskaping fra selskap som eies av stiftelser.

Figur B 6: Samlet verdiskaping fra stiftelser med aktivitet innen handel og service

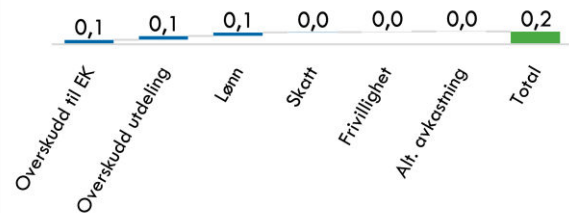
Beregninger ved Oslo Economics. Tall i milliarder 2021-kroner. Inkluderer ikke verdiskaping fra selskap som eies av stiftelser.

Figur B 5: Samlet verdiskaping fra stiftelser med aktivitet innen bygg, anlegg, industri, landbruk mv.

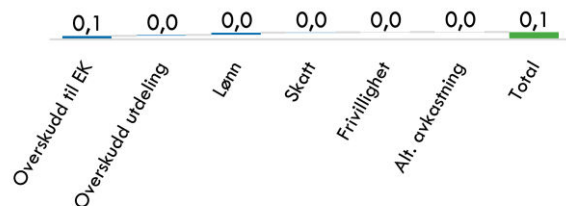
Beregninger ved Oslo Economics. Tall i milliarder 2021-kroner. Inkluderer ikke verdiskaping fra selskap som eies av stiftelser.

Figur B 7: Samlet verdiskaping fra stiftelser med aktivitet innen dyr

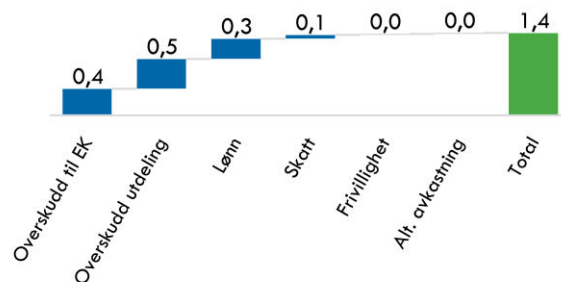
Beregninger ved Oslo Economics. Tall i milliarder 2021-kroner. Inkluderer ikke verdiskaping fra selskap som eies av stiftelser.

Figur B 8: Samlet verdiskaping fra stiftelser med aktivitet innen familie og slekt

Beregninger ved Oslo Economics. Tall i milliarder 2021-kroner. Inkluderer ikke verdiskaping fra selskap som eies av stiftelser.

Figur B 9: Samlet verdiskaping fra stiftelser med aktivitet innen annet

Beregninger ved Oslo Economics. Tall i milliarder 2021-kroner. Inkluderer ikke verdiskaping fra selskap som eies av stiftelser.

oslo**economics**

www.osloeconomics.no

E-post og telefon:
post@osloeconomics.no
+47 21 99 28 00

Besøksadresse:
Klingenberggata 7A
0161 Oslo

Postadresse:
Postboks 1562 Vika
0118 Oslo